

Maxsus ta'lim xizmatlari bo'yicha oilaviy qo'llanma

MAKTAB YOSHIDAGI BOLALAR UCHUN

Umumiy ma'lumot

Bu yo'riqnoma nima?

Maktab yoshidagi bolalar uchun maxsus ta'lim xizmatlari bo'yicha oilaviy qo'llanma sizga Nyu-York shahar davlat maktablari (NYCPS) 5 yoshdan 21 yoshgacha bo'lgan o'quvchining maxsus ta'lim xizmatlaridan foydalanish huquqiga ega ekanligini aniqlashi va NYCPS qanday maxsus ta'lim xizmatlarini taqdim etishi haqida ma'lumot berish uchun yaratilgan. Agar siz 3 yoshdan 5 yoshgacha bo'lgan nogiron bolalar uchun maktabgacha maxsus ta'lim xizmatlari haqida ma'lumotga qiziqsangiz *Maktabgacha maxsus ta'lim xizmatlari bo'yicha oilaviy qo'llanmani ko'rib chiqing*.

Farzandingiz davlat maktabi, charter maktabi, xususiy yoki cherkov maktabiga borsa yoki tasdiqlangan uyda o'qitish dasturida qatnashsa, ushbu qo'llanma maxsus ta'lim jarayoni haqida ma'lumot beradi.

Maxsus ta'lim nima?

Maxsus ta'lim nogiron o'quvchining individual ehtiyojlarini qondiradigan xizmatlar, dasturlar va maxsus ishlab chiqilgan ko'rsatmalarni o'z ichiga oladi. Maxsus ta'lim xizmatlariga muhtoj bo'lgan nogiron o'quvchilar Individual Ta'lim Dasturlariga (IEP) ega. IEP lar sizni, ota-onani o'z ichiga olgan jamoa tomonidan yaratiladi. Unda farzandingizning qiziqishlari, kuchli tomonlari, ehtiyojlari va maqsadlari haqidagi ma'lumotlar bo'ladi. Ushbu xaritada farzandingiz maktabda muvaffaqiyat qozonishi uchun zarur bo'lgan maxsus ta'lim yo'riqnomalari, yordamlari va xizmatlari ko'rsatilgan. IEP - bu NYCPS sizning farzandingiz ehtiyojlarini qondiradigan **eng kam cheklovchi muhitda (LRE) bepul tegishli davlat ta'limi (FAPE)** bilan qanday ta'minlashini tavsiflovchi huquqiy hujjat. LRE farzandingiz kun davomida imkon qadar nogiron bo'lmagan tengdoshlari bilan maktab va sinflarda bo'lishini anglatadi.

Farzandingizni xususiy yoki diniy maktabga o'z mablag'ingiz evaziga joylashtirgan bo'lsangiz, farzandingiz **ota-ona turar joyida ro'yxatdan o'tgan o'quvchi hisoblanadi**. Ota-ona qaramog'ida yashovchi va maxsus ta'lim xizmatlariga muhtoj o'quvchilar faqat xizmatlar uchun **Individuallashtirilgan ta'lim xizmatlari rejalarini (IESP)** oladilar.

Ushbu qo'llanmadan qanday foydalanaman?

Ushbu qo'llanma maxsus ta'lim jarayoni haqida batafsil ma'lumot beradi. Unda siz quyidagilarni o'rganasiz:

- Farzandingiz maxsus ta'lim xizmatlariga muhtoj bo'lishi mumkin deb hisoblasangiz, nima qilish kerakligi, **1-BO'LIM**;
- Farzandingizni dastlabki baholashga qanday yo'naltirish kerakligi, **2-BO'LIM**;
- Baholash va IEP ni ishlab chiqish jarayonida qanday ishtirok etish kerakligi, **2 va 3-BO'LIMLAR**;
- Agar farzandingiz munosib bo'lsa, NYCPS farzandingiz uchun xizmatlarni qanday tashkil qilishi, **4-BO'LIM**;
- Farzandingiz qanday maxsus ta'lim dasturlari va xizmatlarini olishi mumkinligi, **4-BO'LIM**;
- Farzandingiz uchun tavsiya etilgan dasturlar va/yoki xizmatlarga rozi bo'lmasangiz nima qilish kerakligi, **5-BO'LIM**;
- Farzandingiz yuqori maktabni tugatish uchun nima qilishi kerakligi, **6-BO'LIM**;
- Farzandingizga kollej, texnikum, ishga joylashish va/yoki mustaqil hayotga tayyorlanishiga qanday yordam berishingiz mumkinligi, **7-BO'LIM**; va
- Sizni va farzandingizni qo'llab-quvvatlash uchun qanday resurslar mavjudligi, **8-BO'LIM**.

Mundarija

Tez ko'rib chiqish

sahifa iv Tez ko'rib chiqish

BO'LIM

1

Farzandim maxsus ta'lim dasturiga muhtojmi?

2-sahifa Aralashuvga javob

2-sahifa Keyin nima qilish kerak? Farzandingiz qo'shimcha yordamga muhtojmi?

BO'LIM

2

Maxsus ta'lim jarayonining boshlanishi

3-sahifa Dastlabki yo'naltirish jarayoni

4-sahifa Rozilik va maxfiylik huquqi

5-sahifa Dastlabki baholash

5-sahifa Ikki tilli baholash

6-sahifa Mustaqil baholash

6-sahifa Baholash vaqtlari

BO'LIM

3

Individuallashtirilgan ta'lim dasturi (IEP) yig'ilishi

7-sahifa Baholashdan keyin

7-sahifa IEP yig'ilishlarining turlari

9-sahifa Loyiqlik

9-sahifa Nogironlik toifalari

12-sahifa IEP yig'ilishiga tayyorgarlik

13-sahifa IEP jamoasi a'zolari

BO'LIM

4

IEP

17-sahifa Ota-onalar qaramog'idagi o'quvchilar uchun qo'llanma

17-sahifa IEP ga umumiy nazar

20-sahifa Maxsus ta'lim dasturlari va xizmatlari

23-sahifa Yondosh xizmatlar

25-sahifa Tegishli xizmatlar bo'yicha tavsiyalar

27-sahifa 1-32 okruglardagi maktablarda ixtisoslashtirilgan dasturlar

32-sahifa Yengillik va o'zgartirishlar

BO'LIM

5

IEPni ishlab chiqqandan so'ng: Xizmatlarni tashkil qilish

- 35-sahifa Xizmatlarni tashkil qilish
- 36-sahifa Tashishni tashkil qilish
- 36-sahifa Maxsus ta'lim xizmatlari uchun ota-onalarning roziligi
- 37-sahifa Medicaid hisob-kitobiga rozilik
- 37-sahifa Joylashtirish muddati

BO'LIM

6

IEP ga ega bo'lgan o'quvchilar uchun bitiruv

- 39-sahifa Yuqori maktabni bitirgandan so'ng
- 39-sahifa Diplom variantlari
- 40-sahifa Bitirganlik haqidagi hujjatlar
- 41-sahifa Diplomga qo'yiladigan talablar

BO'LIM

7

Yuqori maktabdan keyingi hayot—kollej, karyera va oliy ta'limni rejalashtirish

- 43-sahifa O'tish davrini rejalashtirish
- 44-sahifa O'tish xizmatlariga qo'yiladigan talablarning umumiy ko'rinishi
- 44-sahifa O'tish va Kasbiy baholash
- 46-sahifa O'tish va IEP
- 48-sahifa O'tish davrini rejalashtirishdagi rollar

BO'LIM

8

Yordam olish

- 50-sahifa Ota-ona huquqlari
- 51-sahifa Muammolarni hal qilish
- 55-sahifa Muhim kontaktlar va manbalar

BO'LIM

9

Qo'shimcha muhim ma'lumotlar

- 59-sahifa Atamalar lug'ati
- 73-sahifa Ingliz tilidan boshqa tillar

Tez ko'rib chiqish

Siz farzandingizni eng yaxshi biladigan insonsiz. Farzandingiz uchun eng yaxshi ta'limni tanlashda sizning g'oyalaringiz, fikrlaringiz va hissalarinigiz muhim ahamiyatga ega. Har bir nogiron bola **bepul tegishli davlat ta'limi (FAPE) deb ataladigan ta'lim huquqiga ega**. Ushbu qo'llanma sizga farzandingizning maktab xodimlari bilan hamkorlikda farzandingiz muvaffaqiyatiga erishish uchun eng mos dasturni ishlab chiqishda yordam berish uchun mo'ljallangan.

1- bo'lim Farzandim maxsus ta'lim dasturiga muhtojmi?

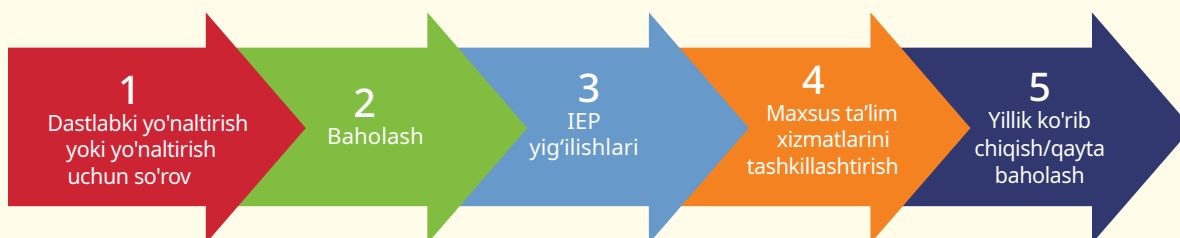
Boshidan savollar bering | *sahifaga qarang 1*

Farzandingiz maxsus ta'lim xizmatlariga muhtoj deb hisoblasangiz, to'g'ri savollarni berish foydali bo'ladi. Farzandingizning o'qituvchisidan so'rashingiz mumkin bo'lgan ba'zi savollar:

- Farzandimning sinfdagi kuchli tomonlari va qiyinchiliklari nimada?
- Farzandingiz yordamga muhtoj bo'lsa, qanday yordam berasiz?
- Sizda farzandingizning ishiga misollar bormi, ularni birgalikda ko'rib chiqamiz?
- Farzandim o'z yoshi uchun kutilgan darajada o'rganyaptimi va rivojlanyaptimi?
- Farzandim sinfdagi boshqa o'quvchilar bilan qanday munosabatda bo'ladi?
- Jamiyatda farzandimga yordam beradigan dasturlar bormi?
- Uyda yoki uy atrofida qanday o'quv mashg'ulotlarini o'tkazishim mumkin?
- Birgalikda o'qiganimizda farzandimga qanday savollar berishim mumkin?
- Farzandim uy vazifasida qiynalayotgan bo'lsa, unga qanday yordam berishim mumkin?

2- bo'lim Maxsus ta'lim jarayonining boshlanishi

Maxsus ta'lim jarayonining qadamlari

1-qadam: Dastlabki yo'naltirish yoki yo'naltirish uchun so'rov | *sahifaga qarang 3*

Birinchi qadam, farzandingizning nogironligi va maxsus ta'lim xizmatlariga muhtojligini aniqlashdir. Siz yoki maktab xodimi jarayonni **dastlabki yo'naltirish** bilan boshlashingiz mumkin yoki boshqa shaxsga **yo'naltirish so'rovini** yuborishingiz mumkin.

Dastlabki tavsiyanomani olganingizdan so'ng, siz ijtimoiy tarix uchrashuviga taklif qilinasiz. Maktab ijtimoiy xodimi maxsus ta'lim jarayonini tushuntiradi va farzandingizni baholash uchun yozma roziligingizni so'raydi.

2-qadam: Baholash | *sahifaga qarang 5*

Siz rozilik berganingizdan so'ng, farzandingiz rivojlanish va xulq-atvor tarixini, bilimi va o'rganish uslubini, shuningdek, ko'nikmalari, qobiliyatlari va ehtiyoj sohalari aniqlash uchun baholanadi. NYCPS nogironlikka shubha bilan bog'liq barcha sohalarni baholaydi.

Farzandingizning ona tili ingliz tili bo'lmasa, baholash ikki tilda o'tkazilishi mumkin.

3-qadam: IEP yig'ilishi | *sahifaga qarang 7*

Baholash tugagandan so'ng, siz baholash natijalarini muhokama qilish va farzandingiz maxsus ta'lim xizmatlaridan foydalanish huquqiga ega ekanligini aniqlash uchun IEP yig'ilishida qatnashasiz. Farzandingiz munosib bo'lsa, siz muhim a'zosi bo'lgan IEP jamoasi **Individuallashtirilgan Ta'lim Dasturini (IEP)** ishlab chiqadi. Farzandingiz xususiy yoki diniy maktabda o'qisa va maxsus ta'lim xizmatlaridan foydalanish huquqiga ega bo'lsa, jamoa **Individuallashtirilgan ta'lim xizmatlari rejasini (IESP)** ishlab chiqadi. IESPlar haqida qo'shimcha ma'lumot olish uchun sahifaga qarang 17.

* Ushbu jarayonning istalgan nuqtasida farzandingiz talablarga javob bermasligi yoki maxsus ta'lim xizmatlariga muhtoj emasligi aniqlanishi mumkin. (Qo'shimcha ma'lumot uchun 9-sahifadagi "Loyiqlik" bo'limiga qarang.)

IEP yig'ilishidagi rolingiz | sahifaga qarang 12

Siz ushbu yig'ilishda farzandingizni biladigan, baholashda qatnashgan va/yoki farzandingizga xizmat ko'rsatadigan o'qituvchilar va boshqa mutaxassislar bilan qatnashasiz. *Olish uchun sahifaga qarang 13: IEP jamoasi a'zolari haqida qo'shimcha ma'lumot.*

Siz IEP jamoasining to'liq a'zosisiz va sizning fikringiz juda qadrlanadi. IEP yig'ilishida siz:

- Farzandingizning o'rganishi va qiziqishlari haqida ma'lumot almashasiz;
- Farzandingiz haqida faqat ota-ona bilishi mumkin bo'lgan ma'lumotlarni baham ko'rasiz;
- Farzandingiz maktabda nimalar ustida ishlashi kerakligi haqidagi boshqa jamoa a'zolarining fikrlarini tinglaysiz va o'z takliflaringiz bilan o'rtoqlashasiz;
- Farzandingiz maktabda o'rgangan ko'nikmalar uyda qo'llanilmoqdami yoki yo'qligini muhokama qilasiz.
- Barcha jamoa a'zolariga savollar berasiz.

4-qadam: Maxsus ta'lim xizmatlarini tashkil etish | sahifaga qarang 35

Dastlabki IEPni yaratgandan so'ng, NYCPS maxsus ta'lim xizmatlarini ko'rsatish uchun yozma roziligingizni so'raydi. Sizning roziligingizni olganingizdan so'ng, NYCPS farzandingizning IEPda ko'rsatilgan dastur va xizmatlarni tartibga soladi.

5-qadam: Yillik ko'rib chiqish/qayta baholash | sahifaga qarang 7

Farzandingizning IEP jamoasi uning muvaffaqiyatini baholash uchun yiliga kamida bir marta yig'iladi. Bu **yillik ko'rib chiqish** deb ataladi. **Qayta baholash** har uch yilda bir marta o'tkazilishi kerak, agar siz va NYCPS yozma ravishda qayta baholash kerak emasligiga rozi bo'lmasangiz. Bu **har uch yilda bir marta o'tkaziladigan majburiy qayta baholash**. Siz yoki maktab xodimlari ham qayta baholashni talab qilishingiz mumkin, lekin siz va NYCPS yozma ravishda boshqacha kelishib olmagan bo'lsangiz, bu yiliga bir martadan ko'p bo'lmaydi.

3- bo'lim Individuallashtirilgan ta'lim dasturi (IEP) yig'ilishi

Loyiqlikni aniqlash | sahifaga qarang 9

IEP guruhi sizning farzandingiz ushbu **nogironlik toifalarining** bir yoki bir nechta bo'yicha mezonlarga asoslanib, maxsus ta'lim xizmatlariga loyiqligini aniqlaydi:

- Autizm
- Nutq yoki til buzilishlari
- Ortopedik nuqsonlar
- O'rganishdagi nuqsonlar
- Kar-ko'rlik
- Ko'rishdagi buzilishlar
- Boshqa sog'liq buzilishlari
- Bir nechta turdagi nogironlik
- Eshitish
- Karlik
- Travmatik miya shikastlanishi
- qobiliyatining buzilishi
- Intellektual imkoniyati cheklanganlik
- Emotsional buzilishlar

IEP nima? | sahifaga qarang 17

IEP - bu sizning farzandingizning noyob ehtiyojlarini qondirish uchun maxsus ta'lim xizmatlarini taqdim etish uchun yozma reja. Unda farzandingiz va ushbu ehtiyojlarni qondirish uchun mo'ljallangan ta'lim dasturi haqida aniq ma'lumotlar mavjud, jumladan:

- Farzandingizning joriy maktabdagi natijalari va yillik maqsadlari;
- Maxsus ta'lim dasturlari va xizmatlari, shu jumladan tegishli xizmatlar;
- Shtat va tuman testlarida ishtirok etish, testlarni o'tkazish tartibi va diplom maqsadlari;
- Xizmatlar qachon boshlanishi, ular qanchalik tez-tez taqdim etilishi, qayerda va qancha muddatga taqdim etilishi;

- Farzandingizning rivojlanishini baholash usullari;
- Yuqori maktabdan keyingi hayot uchun maqsadlar va bu o'tishni qo'llab-quvvatlash uchun mashg'ulotlar.

4- bo'lim IEP

Nimani kutish kerak: Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun maxsus ta'lim xizmatlari | *sahifaga qarang 20*

Siz a'zo bo'lgan IEP jamoasi bolangizni nogironligi bo'lmagan bolalar bilan bir qatorda kerakli darajada ta'lim olishi uchun qanday qo'llab-quvvatlashni ko'rib chiqadi. Bu farzandingiz uchun **eng kam cheklovchi muhiti (LRE)** deb ataladi.

Ushbu bo'limda farzandingiz uchun eng kam cheklovli muhit yaratishga yordam beradigan dastur va xizmatlar tasvirlangan. Quyida IEP jamoasi farzandingiz uchun ko'rib chiqishi mumkin bo'lgan dasturlar va xizmatlar ro'yxati:

- Tegishli xizmatlar
- Maxsus ta'lim o'qituvchilarini qo'llab-quvvatlash xizmatlari (SETSS)
- Integratsiyalashgan birgalikda o'qitish xizmatlari
- Maxsus mashg'ulot xizmatlari
- Okrug 75 ixtisoslashtirilgan dasturlari
- Kunduzgi va yashash joylari
- Uy va shifoxona bo'yicha yo'riqnoma

5- bo'lim IEP ni ishlab chiqqandan so'ng: Xizmatlarni tashkil qilish

Xizmatlarni yetkazib berishni | *sahifaga qarang 35*

IEP yig'ilishi tugashidan oldin IEP jamoasi sizga tavsiya etilgan maxsus ta'lim dasturlari va xizmatlari haqida batafsil ma'lumot beruvchi IEP loyihasi sahifasining chop etilgan nusxasini taqdim etadi. Uchrashuvdan keyin ikki hafta ichida yakuniy IEP nusxasini olishingiz kerak. NYCPS xizmatlarni tashkil qilgach, biz farzandingiz hozirgi maktabida qolishi uchun barcha sa'y-harakatlarimizni qilamiz.

Rozilik berish | *sahifaga qarang 36*

Farzandingiz hech qachon maxsus ta'lim xizmatlarini olmagan bo'lsa, biz ularni taqdim etish uchun sizdan yozma ruxsat so'raymiz. Sizdan dastlabki yozma xabarnomaning pastki qismida maxsus ta'lim xizmatlarini olishga roziligingizni ko'rsatishingiz va uni ko'rsatilgan manzilga yuborishingiz so'raladi. Agar rozilik bermasangiz, farzandingiz tavsiya etilgan xizmatlarsiz umumiy ta'lim tizimida qoladi.

Siz istalgan vaqtda barcha talab qilinadigan maxsus ta'lim IEP xizmatlariga roziligingizni *yozma ravishda* bekor qilishingiz mumkin, lekin ba'zi maxsus ta'lim va tegishli xizmatlarga roziligingizni bekor qila olmaysiz.

Joylashtirish muddati | *sahifaga qarang 37*

Farzandingiz birinchi marta baholanayotgan bo'lsa, u siz farzandingiz baholashiga rozilik bergan kuningizdan boshlab 60 maktab kuni ichida joylashtiriladi. Farzandingiz allaqachon maxsus ta'lim xizmatlarini olayotgan bo'lsa, u qayta baholash uchun yuborilgan kundan boshlab 60 maktab kuni ichida joylashtiriladi.

6- bo'lim IEP ga ega bo'lgan o'quvchilar uchun bitiruv

Yuqori maktabni tugatgandan so'ng | *sahifaga qarang 39*

Yuqori maktabni tugatish yosh shaxsning rivojlanishidagi muhim yakuniy bosqich hisoblanadi. Yuqori maktabni bitirishga tayyorgarlik ko'rish o'quvchilar va ota-onalardan talablarni tushunishni va o'quvchilarni o'z maqsadlariga erishishda qo'llab-quvvatlash uchun zarur choralarini ko'rishni talab qiladi. Nyu-York shtati o'quvchilarga quyidagi variantlarni taklif qiladi:

- Ilg'or Regentlar diplomi
- Regentlar diplomi
- Mahalliy diplom
- Maktabni bitirganlikni tasdiqlovchi diplom bo'lmagan hujjatlar

Ushbu bo'lim diplom talablari haqida umumiy ma'lumot beradi. Farzandingizning o'rta va yuqori maktabda ta'lim olishini rejalashtirish uchun bitiruv talablari va boshqa qimmatli manbalar bo'yicha eng so'nggi ma'lumotlarni olish uchun quyidagi manzilga tashrif buyuring:

<https://www.schools.nyc.gov/school-life/rules-for-students/graduation-requirements>

7- bo'lim Yuqori maktabdan keyingi hayot

O'tish davrini rejalashtirish | *sahifaga qarang 43*

O'tish davrini rejalashtirish - bu IEP ga ega bo'lgan o'quvchilarning yuqori maktabdan keyin hayotga tayyorlanishini ta'minlash uchun foydalaniladigan jarayon. O'tish davrini rejalashtirishda ota-ona sifatida ishtirok etishingiz farzandingiz muvaffaqiyati uchun juda muhimdir. Siz farzandingiz maktabining xodimlari bilan farzandingizning maqsadlari, istaklari va qobiliyatlarini aks ettiruvchi o'tish rejasini tuzasiz.

O'tish xizmatlariga qo'yiladigan talablarning umumiy ko'rinishi | *sahifaga qarang 44*

O'tish xizmatlari bu sizning farzandingizga 14 yoshdan boshlab yuqori maktabdan keyingi hayotga o'tishga yordam beradigan muvofiqlashtirilgan mashg'ulotlar to'plami. Bu mashg'ulotlar farzandingiz uchun individual bo'lishi va ularning kuchli tomonlari, xohishlari va qiziqishlarini hisobga olishi kerak.

O'tish davrini rejalashtirish va xizmat ko'rsatish farzandingizning maktabdagi faoliyati davomida davom etadigan va maktabdan chiqish xulosasi bilan yakunlanadigan jarayondir. Maktabni bitirish xulosasi farzandingizning kuchli tomonlari, qobiliyatlari, ehtiyojlari va cheklolari haqida tushuncha beradi va ularga yuqori ta'limdan keyingi ta'lim, ish joyi va jamiyatda tegishli turar joy va yordam olishga yordam beradi.

8- bo'lim Yordam olish

Ota-ona huquqlari | *sahifaga qarang 50*

Farzandingiz bepul tegishli davlat ta'limi (FAPE) olish huquqiga ega va siz ota-ona sifatida ushbu jarayonda ishtirok etish va uni to'liq tushunish huquqiga egasiz. Siz maktab tomonidan farzandingizning ta'lim olishiga oid qarorlarga e'tiroz bildirish va kelishmovchiliklarni hal qilish uchun vositachilik yoki Xolis tinglov muhokamasini talab qilish, shuningdek, Xolis tinglov qaroriga murojaat qilish huquqiga egasiz.

Muammolarni hal qilish | *sahifaga qarang 51*

Agar sizga yordam kerak bo'lsa yoki farzandingizning maxsus ta'lim dasturlari va xizmatlari haqida savollaringiz bo'lsa, yechim topish uchun ko'plab choralar ko'rishingiz mumkin. Qo'shimcha ma'lumot olish uchun 51-sahifaga qarang.

Farzandim maxsus ta'lim dasturiga muhtojmi?

Siz farzandingizni eng yaxshi biladigan insonsiz. Shuning uchun, farzandingizning ta'limini rejalashtirishda sizning fikringiz muhim ahamiyatga ega. Farzandingizning maktab xodimlari farzandingiz muvaffaqiyatga erishishi uchun zarur bo'lgan xizmatlar va yordamlarni olishini ta'minlash uchun siz bilan ishlashga intiladi.

Bolalar turli tezlikda va turli yo'llar bilan o'rganadilar. Ba'zi bolalarda jismoniy va/ yoki aqliy nuqsonlar mavjud. Ba'zilar faqat bitta sohada qiyinchiliklarga duch kelishadi, boshqalari esa bir nechta nogironliklarga ega. Nogironligi bo'lgan barcha bolalar bepul va tegishli davlat ta'limi (**FAPE**) olish va nogiron bo'lmagan alongside tengdoshlari bilan birgalikda imkon qadar to'liq o'qish huquqiga ega.

Farzandingiz nogiron bo'lsa, Nyu-York shtat ta'lim departamenti sizning shaxsiy ehtiyojlaringizga moslashtirilgan maxsus ta'lim yordami va xizmatlarini sizga bepul taqdim etadi.

Farzandingiz maxsus ta'lim xizmatlariga muhtoj bo'lishi mumkin deb hisoblasangiz, farzandingizning hozirgi o'qituvchilari bilan gaplashish muhimdir. Ular farzandingizning maktabda o'qishi haqida ma'lumot almashishi mumkin, siz esa farzandingiz uyda qanday o'qiyotgani haqida ma'lumot almashishingiz mumkin. Farzandingizning hozirgi sinfida qanday yordam mavjudligini aniqlash uchun uning o'qituvchisi bilan gaplashing. Farzandingizning umumiy ta'lim dasturini maxsus ta'lim xizmatlarisiz moslashtira olasiz.

Boshidan savollar bering

Beriladigan savollar:

- Farzandimning sinfdagi kuchli tomonlari va qiyinchiliklari nimada?
- Farzandingiz yordamga muhtoj bo'lsa, qanday yordam berasiz?
- Sizda farzandingizning ishiga misollar bormi, ularni birgalikda ko'rib chiqamiz?
- Farzandim o'z yoshi uchun kutilgan darajada o'rganyaptimi va rivojlanyaptimi?
- Farzandim sinfdagi boshqa o'quvchilar bilan qanday munosabatda bo'ladi?
- Jamiyatda farzandimga yordam beradigan dasturlar bormi?
- Uyda yoki uy atrofida qanday o'quv mashg'ulotlarini o'tkazishim mumkin?
- Birgalikda o'qiganimizda farzandimga qanday savollar berishim mumkin?
- Farzandim uy vazifasida qiynalayotgan bo'lsa, unga qanday yordam berishim mumkin?

Baham ko'riladigan ma'lumotlar:

- Farzandingizdagi eng yaxshi jihat nimada namoyon bo'ladi?
- Ularning kuchli tomonlari, qiyinchiliklari va qiziqishlari qanday?
- Farzandingiz maktabdan tashqarida nima qilishni yoqtiradi?
- Ijobiy xulq-atvor va o'rganishni targ'ib qilish uchun uyda nima qilasiz?
- Farzandingiz qaysi sohalarda qo'shimcha yordamga muhtoj?

Farzandingizning umumiy ta'lim dasturini maxsus ta'lim xizmatlarisiz moslashtira olasiz.

Aralashuvga javob

Farzandingizning sinfida yoki maktabida yordam mavjudligi yoki yo'qligini bilish uchun uning o'qituvchilari bilan gaplashing. Bu yordam sizning bolangizga kerak bo'lgan narsa bo'lishi mumkin. Farzandingizning umumiy ta'lim dasturini maxsus ta'lim xizmatlarisiz moslashtira olasiz.

Aralashuvga javob (RtI) - bu maktablar individual o'quvchilarga eng mos keladigan o'qitish usullari va yordam darajalarini moslashtirish uchun foydalanadigan yondashuv. O'quvchilarni istalgan vaqtda maxsus ta'limni baholashga yuborishingiz mumkin bo'lsa-da, davlat maktablari yo'llanmadan oldin RtI ni amalga oshirishi kerak.

Bu qanday ishlaydi:

RtI - uch darajali model. Har bir darajada bunga muhtoj bo'lgan o'quvchilarga qo'shimcha yordam ko'rsatiladi.

- **1-daraja:** Barcha o'quvchilar uchun. Bu umumta'lim sinfida o'tkaziladigan yuqori sifatli tabaqalashtirilgan ta'lim.
- **2-daraja:** Ba'zi o'quvchilar uchun. Bu kichik guruhlarda o'qitish va/yoki qo'shimcha o'qitish vaqtini o'z ichiga olishi mumkin.
- **3-daraja:** Kamroq o'quvchilar uchun. Bunga farzandingizning ehtiyojlariga moslashtirilgan yanada intensiv ko'rsatmalar va materiallar yoki dasturlar kiradi.

RtI dan foydalanadigan o'qituvchilar quyidagilarni biladilar:

- Farzandingizning qobiliyatlari va/yoki xatti-harakatlarini baholash.
- Farzandingiz barcha o'quvchilar uchun umumiy ta'lim dasturlarida nazarda tutilganidan tashqari qo'shimcha yordamga muhtojmi yoki yo'qligini aniqlash.

- Zarur bo'lganda aralashuvni amalga oshirish.
- Farzandingizning muvaffaqiyatini kuzatib borish, aralashuv foyda beryaptimi yoki yo'qmi, agar kerak bo'lsa, moslashtirish.

Farzandingiz 2-darajali yoki 3-darajali yordam yoki aralashuvni olayotganligi haqida sizga xabar beriladi va farzandingiz maktabi rivojlanish monitoringi haqida ma'lumot beradi. RtI haqida ko'proq ma'lumot olish uchun qo'shimcha ma'lumot olish uchun maktabingizga murojaat qiling yoki NYSED - Ota-onalar uchun aralashuvga javob bo'yicha yo'riqnomaga tashrif buyuring - <http://www.p12.nysed.gov/specialed/RTI/parent.htm> Xulq-atvorni qo'llab-quvvatlash haqida ko'proq ma'lumotni <https://www.schools.nyc.gov/special-education/supports-and-services/behavior-supports> sahifasida olishingiz mumkin.

Keyin nima? Farzandingiz qo'shimcha yordamga muhtojmi?

Farzandingizning o'qituvchi(lar)i va boshqa maktab xodimlari bilan gaplashgan bo'lsangiz, farzandingiz qo'shimcha yordamga muhtoj deb o'ylashingiz mumkin. Agar siz hali ham farzandingizning nogironligi borligiga shubha qilsangiz, siz yoki DOE xodimlari ularni maxsus ta'limni baholash uchun yo'naltirishlari mumkin. Baholash - bu farzandingizning maxsus ta'lim xizmatlariga loyqligini aniqlash uchun mo'ljallangan bir qator testlar. Siz ularni istalgan vaqtda maxsus ta'limni baholash uchun yo'naltirishingiz mumkin. Yo'llanmalar haqida qo'shimcha ma'lumot olish uchun 2-bo'lim: Maxsus ta'lim jarayonini boshlashga qarang.

Maxsus ta'lim jarayonining boshlanishi

Dastlabki yo'naltirish jarayoni

Farzandingizning nogironligi bor-yoqligini va maxsus ta'lim xizmatlariga muhtojligini aniqlashning birinchi qadami dastlabki baholash uchun yo'llanma bo'lib, u **Dastlabki yo'llanma** deb ham ataladi. Dastlabki murojaat *yozma shaklda* bo'lishi kerak. Yo'llanmani siz, DOE masktab direktori yoki Maxsus ta'lim qo'mitasi (CSE) raisi berishi mumkin. Agar siz farzandingizni yo'naltirayotgan bo'lsaniz, quyidagilarni qilishingiz kerak:

- Farzandingizning rivojlanishi, o'rganishi va/yoki xatti-harakati bilan bog'liq tashvishlaringizni tasvirlab bering.
- Maxsus ta'limni baholashni so'rayotganingizni ayting.

- Farzandingiz olgan yoki hozirda olayotgan barcha xizmatlarni sanab o'ting.
- Farzandingizning to'liq ismi va tug'ilgan sanasini kiriting.
- Ismingiz, manzilingiz va telefon raqamingizni kiriting.
- O'zingiz afzal ko'rgan tilni ko'rsating (agar ingliz bo'lmasa).

Yo'llanmani qayerga yuboryapsiz?

Davlat maktab o'quvchilari

Xat, faks, elektron pochta xabarini yuboring yoki direktor yoki boshqa maktab xodimlariga yozma tavsiyanoma yuboring.

Xususiy, diniy yoki charter maktablarida o'qiyotgan o'quvchilar yoki maktabga bormaydigan o'quvchilar.

Mahalliy CSE ga elektron pochta, faks yoki yo'llanma xatini yuboring. 8-bo'limdagi *Muhim kontaktlar va manbalarga* qarang: CSE qo'llab-quvvatlashi uchun aloqa ma'lumotlarini olish.

Ota-onadan/vasiydan tashqari yana kim dastlabki yo'llanma berishi mumkin?

Farzandingiz qatnaydigan NYCPS maktabining direktori dastlabki yo'llanmani berishi mumkin. Farzandingiz maktabga yozilmagan bo'lsa yoki charter yoki nodavlat/xususiy maktabga borsa, CSE raisi dastlabki yo'llanmani berishi mumkin. CSE ni qanday topish haqida ma'lumot olish uchun *Muhim kontaktlar va manbalar* bo'limiga qarang.

O'qituvchi yoki tibbiyot provayderi o'quvchiga dastlabki yo'llanmani berishi mumkinmi?

O'qituvchilar va litsenziyaga ega shifokorlar NYCPS dan o'quvchini dastlabki baholash uchun yuborishni **so'rashlari** mumkin.

Ba'zi boshqa shaxslar dastlabki yo'llanmani so'rashlari mumkin, jumladan:

- Farzandingiz o'qiydigan yoki qatnashish huquqiga ega bo'lgan maktabning **professional xodimi**;
- **Sud ijrochisi**;
- Bolaning ijtimoiy ta'minoti, sog'lig'ini saqlash yoki ta'lim olish uchun mas'ul bo'lgan davlat organining **professional xodimi**;
- 18 va undan katta yoshdagi **o'quvchi** yoki ozod qilingan voyaga yetmagan o'smir.

Agar ushbu shaxslardan birortasi o'quvchi maxsus ta'lim xizmatlariga muhtoj bo'lishi mumkinligiga shubha qilsa, ular direktor yoki CSE raisiga dastlabki yo'llanma uchun so'rov yuborishlari mumkin.

So'rovni olgandan keyin 10 maktab kuni ichida direktor yoki CSE raisi:

- Yo'naltirish jarayonini boshlaydi (pastga qarang); yoki
- Sizga yo'llanma so'rovining nusxasini taqdim etadi, farzandingizga o'zingiz murojaat qilishingiz mumkinligi haqida xabar beradi va farzandingiz ehtiyojlarini qondirish uchun boshqa qanday strategiyalar mos kelishini muhokama qilish uchun siz bilan uchrashishni taklif qiladi (masalan, RtI). Shuningdek, siz ushbu jarayon haqida batafsil ma'lumot beruvchi **dastlabki yo'llanma so'rovi haqida xabar** olasiz.

Murojaat qilinganidan keyin,

Sizga tavsiyanoma xati **xabarnomasi**, nusxasi: **protsessual kafolatlar to'g'risidagi bildirishnomaning** va **ijtimoiy tarix bo'yicha uchrashuv haqida xabarnoma** yuboriladi.

Ushbu materiallar:

- Huquqlaringizni tushuntiradi;

- Savollaringiz bo'lsa, qo'ng'iroq qilishingiz mumkin bo'lgan odamning ismini va telefon raqamini beradi; va
- Maktab ijtimoiy xodimidan siz bilan **ijtimoiy tarix bo'yicha uchrashuv** haqida gaplashishini so'rang. Ushbu uchrashuv davomida barcha huquqlaringiz sizga o'zingiz yoqtirgan tilda yoki muloqot usulida tushuntiriladi. Sizning so'rovingiz bo'yicha tarjimon ishtirok etadi.

Rozilik va maxfiylik huquqi

Ijtimoiy tarix bo'yicha uchrashuv davomida sizga dastlabki baholash jarayoni haqida ma'lumot beriladi va keyin dastlabki baholash uchun rozilik shaklini imzolashingiz so'raladi **dastlabki baholash uchun rozilik shaklini imzolashingiz so'raladi**. Farzandingiz maxsus ta'lim xizmatlaridan foydalanish huquqiga ega bo'lishi uchun siz baholashga rozilik berishingiz kerak. Agar siz *dastlabki* baholash uchun rozilik shaklini, imzolamaslikni *tanlasangiz*, farzandingiz baholanmaydi.

Sizdan tibbiy ma'lumotlar va boshqa qaydlarni NYCPS ga berishga ruxsat berishingiz so'raladi. Bu IEP guruhiga farzandingizning ahvolini baholashda muhim bo'lishi mumkin bo'lgan uchinchi shaxslardan hisobotlar yoki shifokorlarning tibbiy xulosalarini olish imkonini beradi. Ushbu shaklni imzolashingiz shart bo'lmasa-da, biz sizni shunday qilishingizni tavsiya qilamiz, chunki bu qaydlar IEP jamoasiga farzandingiz ehtiyojlarini yaxshiroq tushunishga yordam berishi mumkin. Agar siz ushbu qaydlarni berishga ruxsat bersangiz, NYCPS ularni xavfsiz va maxfiy saqlaydi.

Farzandingizning maxsus ta'lim qaydlari, jumladan IEP va baholash hisobotlari maxfiydir. Ular NYCPS elektron ma'lumotlar tizimida xavfsiz tarzda saqlanadi.

Dastlabki baholash

Siz yozma roziligingizni berganingizdan so'ng, NYCPS farzandingizning dastlabki baholashini o'tkazish uchun 60 kalendar kunga ega bo'ladi. NYCPS farzandingizni nogironlikka shubha bilan bog'liq barcha yo'nalishlar bo'yicha baholaydi. Ushbu baholashlar farzandingizning ko'nikmalari, qobiliyatlari va ehtiyoj sohalarini baholaydi. Dastlabki baholash quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Farzandingizning rivojlanishi va oila tarixi haqida ma'lumot olish uchun siz bilan **ijtimoiy tarix** bo'yicha **suhbat**;
- Farzandingizning bilimi va o'rganish uslubini tekshirish uchun **psixologik va ta'limiy baholash**;
- Farzandingizni hozirgi sinfida **kuzatish**;
- 12 yosh va undan katta o'quvchilar uchun kasbiy ko'nikma va qiziqishlarni aniqlash maqsadida maktab hujjatlarini ko'rib chiqish, o'qituvchilarni baholash, ota-onalar va o'quvchilar suhbatlarini o'z ichiga olgan **kasbiy baholash**;

- Farzandingizning oxirgi o'tgan **tibbiy ko'rigi**.

Agar siz uni olishda muammoga duch kelsangiz, maktab yoki CSE uni bepul olishga yordam beradi.

IEP guruhi farzandingizning shubhali nogironligi bilan bog'liq barcha jihatlarni tekshirish uchun boshqa baholashlarni o'tkazishi mumkin. Bunday baholashlar, masalan, nutq va tilni rivojlantirish, funksional xatti-harakatlar yoki yordamchi texnologiyalarni o'z ichiga olishi mumkin.

Ikki tilli baholash

Agar ona tili ingliz tili bo'lmasa, bolalar o'z ona tilida ham, ingliz tilida ham baholanishi mumkin. Bu **ikki tilli baholash** deb ataladi. Agar bu sizning farzandingizning birinchi baholanishi bo'lsa, dastlabki baholash:

- imkon qadar farzandingizning ona tilida ham, ingliz tilida ham o'tkaziladi; va
- sizdan, o'qituvchilardan, ikki tilli terapevtlardan va boshqalardan olingan ma'lumotlarasosida bo'ladi va bu ma'lumotlar farzandingizning ikki tildagi ko'nikmalari va til rivojlanishi haqidagi ma'lumotlarni o'z ichiga oladi.

Farzandingiz ikki tilda baholanishi mumkin:

- Uy tilini aniqlash so'rovnomasida ko'rsatilganidek, uyda ishlatiladigan til asosida; va
- Ingliz tilini o'rganuvchilar uchun Nyu-York shtati identifikatsiya imtihoni (NYSITELL) yoki agar mavjud bo'lsa, ikkinchi til sifatida Nyu-York shtati ingliz tili testi (NYSESLAT) natijalari asosida.

Mustaqil baholash

Mustaqil baholash NYCPS da ishlaydigan malakali baholovchi tomonidan o'tkaziladi. NYCPS barcha kerakli baholashlarni o'tkazsa-da, siz IEP jamoasiga shaxsiy baholashlarni taqdim etish huquqiga egasiz.

Siz pul to'lagan mustaqil baholash

NYCPS farzandingizning baholashini bepul taqdim etsa-da, siz IEP guruhi uchun o'z hisobingizdan shaxsiy baholashlarni amalga oshirishga haqlisiz. Farzandingiz Medicaid uchun mos bo'lsa, bu baholashlar Medicaid tomonidan qoplanishi mumkin. Farzandingizning Medicaid provayderi bilan ushbu xarajatlar qoplanishi yoki yo'qligini aniqlang. Agar siz NYCPS mustaqil baholashni ko'rib chiqishni istasangiz, uni IEP yig'ilishidan oldin IEP guruhiga taqdim etishingiz kerak.

NYCPS tomonidan pul to'langan mustaqil baholash

Agar siz DOE baholashiga rozi bo'lmasangiz va NYCPS mustaqil baholash uchun pul to'lashini xohlasangiz, bu haqda maktab yoki CSE ni yozma ravishda xabardor qilishingiz kerak. NYCPS mustaqil baholash uchun pul to'lashga rozi bo'lishi yoki NYCPS bahosi mos ekanligini isbotlash uchun Xolis tinglovni boshlashi mumkin.

Agar NYCPS mustaqil baholash uchun pul to'lashga rozi bo'lsa, siz:

- Malakali baholovchini tanlashingiz;
- O'rtacha vaqt ichida to'lovni talab qilishingiz;
- NYCPSga baholash natijalarini taqdim etishingiz kerak.

Agar Xolis tinglovchi xodim NYCPS baholashini to'g'ri deb topsa, bu holda siz shaxsiy baholash o'tkazish va uni IEP guruhingiz bilan baham ko'rish huquqiga egasiz, ammo NYCPS buning uchun pul to'lamaydi.

Baholash vaqtlari

NYCPS farzandingizni baholash uchun **60 kalendar kun** vaqtga ega. Bu muddat sizning roziligingiz (**dastlabki baholash** uchun) yoki (**qayta baholash**) uchun yuborilgan sanadan boshlanadi. Agar siz baholash jarayonini asossiz ravishda kechiktirsangiz, vaqt o'zgartirilishi mumkin.

Agar baholash 60 kalendar kun ichida yakunlanmasa va siz jarayonni kechiktirmagan bo'lsangiz, sizga **baholashga ruxsat beruvchi xat** keladi. DOE xodimi bo'lmagan litsenziyalangan baholovchini qanday qilib bepul tanlash mumkinligi tushuntiriladi. Unda siz baholatishingiz mumkin bo'lgan davlat va xususiy idoralar va mutaxassislarning nomlari, manzillari va telefon raqamlari ro'yxati mavjud.

Baholashdan so'ng

Farzandingizning baholashi tugagach, siz IEP yig'ilishiga taklif qilinassiz. Ushbu yig'ilishda siz muhim a'zo bo'lgan IEP jamoasi sizning farzandingiz maxsus ta'lim xizmatlariga mosligini aniqlash uchun baholash natijalari va boshqa manbalardan olingan ma'lumotlarni ko'rib chiqadi. Farzandingiz munosib bo'lsa, jamoa IEP ni ishlab chiqish uchun yig'ilishda hamkorlik qiladi.

Uchrashuvdan kamida besh kun oldin yozma taklifnoma olasiz. Agar u NYCPS tomonidan **qamrab olingan til** bo'lsa, u siz tanlagan tilda bo'ladi.¹ Sizning iltimosingiz bo'yicha IEP yig'ilishida siz tanlagan til uchun tarjimon taqdim etiladi. Farzandingiz maktabi yoki CSE xodimlari ishtirokingizni tasdiqlash uchun siz bilan telefon orqali bog'lanishi mumkin.

Agar siz IEP yig'ilishida qatnasha olmasangiz, *maktab yoki CSE bilan bog'lanib*, qayta rejalashtirishni so'rashingiz kerak. Farzandingizning maxsus ta'lim xizmatlari va dasturlari bo'yicha qaror qabul qilishda ishtirok etishingiz uchun IEP yig'ilishlarida qatnashishingiz muhim. Sizning kuzatuvlaringiz va fikr-mulohazalaringiz qimmatlidir va yig'ilishda ko'rib chiqilishi kerak.

Barcha baholashlar, transkriptlar va baholash hisobotlari sizga IEP yig'ilishidan kamida 5 kun oldin yuboriladi. Bu sizga IEP yig'ilishidan oldin hujjatlarni muhokama

qilish yoki ko'rib chiqish imkoniyatini beradi. Farzandingiz baholari va IEP ni tushunish uchun sizga yordam, jumladan, talqin yoki tarjima kerak bo'lsa, IEP jamoasini xabardor qiling. IEP natijalari va baholashlar so'rov bo'yicha tarjima qilinadi.

Farzandingiz davlat maktabida o'qisa, uchrashuv farzandingiz maktabida o'tkaziladi. Farzandingiz diniy, xususiy yoki charter maktabiga qatnasa yoki maktabga bormasa, uchrashuv CSE ofisida yoki iloji bo'lsa, farzandingiz maktabida o'tkaziladi.

IEP yig'ilishlarining turlari

Dastlabki IEP yig'ilishlari

Farzandingizning **dastlabki baholashidan** so'ng, IEP ning dastlabki yig'ilishi o'tkaziladi. Ushbu yig'ilishda jamoa dastlabki baholash natijalarini va boshqa tegishli materiallarni ko'rib chiqadi va farzandingiz maxsus ta'lim xizmatlariga loyiqligini aniqlaydi. Farzandingiz talablarga javob bersa, IEP jamoasi IEP ni ishlab chiqadi.

Yillik ko'rib chiqish

Farzandingiz maxsus ta'lim xizmatlarini olishni boshlagandan so'ng, ularning rivojlanishini baholash uchun har yili IEP yig'ilishi o'tkaziladi. Bu **yillik ko'rib chiqish** deb ataladi.

Yillik ko'rib chiqish davomida IEP jamoasi:

¹ "Qamrab olingan tillar" ingliz tilidan tashqari, NYCPS o'quvchilari va ularning oilalari tomonidan qo'llaniladigan eng keng tarqalgan tillarning har qandayiga ishora qiladi. NYCPS hozirda o'n uchta tilni taklif qiladi: Alban, arab, bengal, xitoy (an'anaviy va soddalashtirilgan), fransuz, gaiti kreoli, koreys, rus, ispan, ukrain, urdu va o'zbek tillari. Ingliz tili bilan bir qatorda, bular maktabgacha yoshdagi o'quvchilarning 95% va ularning oilalari uchun asosiy tillardir.

- Farzandingizning maqsadlari sari erishgan yutuqlarini muhokama qiladi
- Taqdim etilgan maxsus ta'lim xizmatlarini ko'rib chiqadi
- Kelgusi yil uchun xizmatlar va maqsadlarni aniqlaydi

Ko'rib chiqishni so'rash

Istalgan vaqtda, agar farzandingizning joriy dasturi yoki xizmatlaridan xavotirda bo'lsangiz, maktabingiz yoki CSE bilan yozma ravishda IEP uchrashuvini so'rashingiz mumkin. Bu **so'ralgan ko'rib chiqish** deyiladi. Ushbu yig'ilish davomida IEP jamoasi farzandingizning joriy dasturi va xizmatlarini ko'rib chiqadi va barcha zarur muammolarni hal qiladi.

Qayta baholash

Farzandingiz **qayta baholash** deb nomlanadigan jarayonga ham yo'naltirilishi mumkin. Sizning so'rovingiz bo'yicha

IEP jamoasi farzandingizning joriy ma'lumotlarini ko'rib chiqadi va yangi baholashlar zarurligini aniqlaydi.

Farzandingiz dasturi yoki tegishli xizmatlar ko'rib chiqilishi kerak deb hisoblasangiz, qayta baholashni so'rashingiz mumkin. Qayta baholashni so'rash uchun farzandingiz maktabiga yoki CSE ga murojaat qiling. Farzandingizning ta'lim yoki tegishli xizmatlarga bo'lgan ehtiyoji bunga kafolat bersa, maktab xodimlari ham qayta baholashni so'rashlari mumkin. Agar siz va NYCPS yozma ravishda boshqacha kelishuvga erishmasangiz, qayta baholash yiliga bir martadan ko'p bo'lmagan holda o'tkaziladi.

Bundan tashqari, agar siz va NYCPS yozma ravishda qayta baholash zarur emasligiga rozi bo'lmasangiz, qayta baholash har uch yilda bir marta o'tkazilishi

kerak. Bu **majburiy uch yillik qayta baholash** deb ataladi.

Agar maktab yoki CSE qayta baholashning bir qismi sifatida yangi baholashlar zarur deb hisoblasa, sizdan baholashga rozilik so'raladi. Baholashga rozilik, maxsus ta'lim xizmatlari uchun davomiy loyqlikni aniqlash uchun baholashga roziligingizni bildiradi. Agar NYCPS sizdan javob olmasa, DOE xodimlari siz bilan bog'lanish uchun hujjatlashtirilgan urinishlardan keyin qayta baholashni davom ettirishi mumkin.

Agar siz baholashga rozilik berishdan bosh tortsangiz, CSE yoki maktab direktori baholashni o'tkazish uchun ruxsat olish uchun **mediatsiya** yoki **Xolis tinglovni** talab qilishi mumkin. Bu farzandingizning xizmatlardan foydalanish imkoniyatiga ta'sir qilishi mumkin.

Baholash tugallangach, sizga yozma baholash hisobotlari taqdim etiladi va IEP uchrashuvi rejalashtiriladi. Hisobotlarda farzandingizning kuchli tomonlari va qiyinchiliklari, shuningdek, maktabda ularga kerak bo'lgan har qanday yordam ko'rsatiladi.

Loyqlik

IEP guruhi sizning farzandingiz maxsus ta'lim xizmatlaridan foydalanish huquqiga ega yoki yo'qligini aniqlaydi va IEP ni taqdim etishni so'raydi. Farzandingiz quyidagi hollarda maxsus ta'lim xizmatlaridan foydalanish huquqiga ega bo'ladi:

- Ular bir yoki bir nechta nogironlik toifasi bo'yicha mezonlarga javob beradi (*pastga qarang*); va
- Nogironlik farzandingizning maktabdagi muvaffaqiyatiga va/yoki umumiy ta'lim o'quv dasturidan foydalanish qobiliyatiga ta'sir qiladi.

Loyqlik quyidagilarga *asoslanmaydi*:

- o'qish bo'yicha yetarli ta'lim yo'qligi; yoki
- matematika bo'yicha yetarli ta'lim yo'qligi; yoki
- Ingliz tilini bilish cheklanganligi.

Agar IEP guruhi farzandingizning nogironligi borligini va maxsus ta'lim xizmatlariga ehtiyoj borligini aniqlasa, ular IEP ni ishlab chiqadilar. IEP sizning farzandingiz oladigan maxsus ta'lim xizmatlari va/yoki dasturlarini hamda u yil davomida erishish uchun harakat qiladigan maqsadlarini tavsiflaydi. Tavsiya etilishi mumkin bo'lgan maxsus ta'lim dasturlari va xizmatlari 4-bo'limda tavsiflangan: Individual ta'lim dasturi (IEP).

Agar IEP guruhi farzandingiz bir yoki bir nechta nogironlik toifasi mezonlariga javob bermasligini aniqlasa, ular maxsus ta'lim xizmatlaridan foydalanish huquqiga ega emaslar.

Buning o'rniga, baholash natijasida olingan ma'lumotlar farzandingiz maktabining direktoriga yetkaziladi. Direktor farzandingizni qo'llab-quvvatlash uchun xodimlar bilan ishlaydi. Bunday holda, IEP ishlab chiqilmaydi va sizning farzandingiz nima uchun maxsus ta'lim xizmatlaridan foydalanish huquqiga ega emasligi tushuntirilgan xat olasiz. Agar siz ushbu topilmalar bilan rozi bo'lmasangiz, ular ustidan shikoyat qilish huquqiga egasiz. Huquqlaringiz haqida ko'proq ma'lumot olish uchun 8-bo'limga qarang: Yordam olish.

Nogironlik toifalari

Farzandingiz maxsus ta'lim xizmatlaridan foydalanish huquqiga ega bo'lishi uchun 13 ta nogironlik toifasidan² biriga javob berishi kerak.

2 Nyu-York shtati ta'lim departamentining Ta'lim bo'yicha komissari Nizomida 13 ta nogironlik toifasi belgilangan: 200-qism. Bu quyidagi sahifada topilishi mumkin: <https://www.nysed.gov/special-education>

Quyida nogironlik toifalari ro'yxati va tavsifi keltirilgan:

- Autizm
- Karlik
- Kar-ko'rlik
- Emotsional buzilishlar
- Eshitish qobiliyatining buzilishi
- Intellektual imkoniyati cheklanganlik
- O'rganishdagi nuqsonlar
- Bir nechta turdagi nogironlik
- Ortopedik nuqsonlar
- Boshqa sog'liq buzilishlari
- Nutq yoki til buzilishlari
- Travmatik miya shikastlanishi
- Ko'rishdagi buzilishlar

Autizm

Rivojlanishda buzilishi bo'lgan o'quvchi, bu buzilish muloqot qobiliyatlari, ijtimoiy o'zaro ta'sir va akademik faoliyatga sezilarli ta'sir qiladi. Odatda, bu 3 yoshdan oldin aniqlanadi. Autizm bilan bog'liq boshqa xususiyatlar:

- Takroriy va stereotipli harakatlar qilish
- Atrof-muhit yoki kundalik hayotdagi o'zgarishlarga qarshilik.
- Sensor tajribalarga noodatij javoblar.

Karlik

Eshitish qobiliyati juda past bo'lgan o'quvchi og'zaki nutqni kuchaytirmagan yoki kuchaytirgan holda idrok eta olmaydi, bu ularning akademik faoliyatiga ta'sir qiladi.

Kar-ko'rlik

Eshitish va ko'rishda nuqsoni bo'lgan o'quvchi. O'quvchilarning muloqot, rivojlanish va ta'lim ehtiyojlari shunchalik kattaki, faqat kar yoki kar-ko'r o'quvchilar uchun mo'ljallangan maxsus ta'lim dasturlari ularni qondira olmaydi.

Emotsional buzilishlar

Quyidagi xususiyatlardan biri yoki bir nechta uzoq vaqt davomida va ta'lim faoliyatiga sezilarli darajada salbiy ta'sir ko'rsatadigan o'quvchi:

- Intellektual, emotsional yoki salomatlik omillari bilan izohlab bo'lmaydigan o'rganishdagi muammolar.
- Tengdoshlar va o'qituvchilar bilan qoniarli munosabatlarni o'rnatish yoki saqlab qolishning mumkin emasligi.
- Oddiy sharoitlarda noto'g'ri xatti-harakatlar yoki his-tuyg'ular.
- Umumiy baxtsizlik yoki tushkunlik hissi.
- Shaxsiy yoki maktab muammolari bilan bog'liq jismoniy alomatlar yoki qo'rquvni rivojlantirish tendensiyasi.

Eshitish qobiliyatining buzilishi

O'quvchining eshitish qobiliyatini yo'qotishi ta'lim faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadigan karlik sifatida belgilanmaydi. Eshitish qobiliyatini yo'qotishning bu turi doimiy yoki o'zgaruvchan bo'lishi mumkin.

Intellektual imkoniyati cheklanganlik

Aqliy qobiliyatlari sezilarli darajada past bo'lgan o'quvchilar va ularning o'quv natijalariga salbiy ta'sir ko'rsatadigan moslashuvchan xatti-harakatlardagi kamchiliklar. Moslashuvchan xulq - bu shaxsning mustaqil yashashi va kundalik hayotda yaxshi ishlashi uchun zarur bo'lgan yoshiga mos keladigan xatti-harakatlar.

O'rganishdagi nuqsonlar

O'quvchining tinglash, fikrlash, gapirish, o'qish, yozish yoki hisoblash qobiliyatiga ta'sir qiladigan va og'zaki yoki yozma tilni tushunish yoki ishlatishni o'z ichiga olgan buzilishi bo'lgan o'quvchi. Bu atama, asosan, ko'rish, eshitish yoki motor buzilishlarining natijasi bo'lgan o'rganishdagi nuqsonlar; intellektual imkoniyati cheklanganlik; emotsional

buzilishlar; yoki noqulay ekologik, madaniy yoki iqtisodiy sharoitlarni o'z ichiga olmaydi. Ushbu atama quyidagi shartlarni o'z ichiga oladi:

- Idrok buzilishlari
- Travmatik miya shikastlanishi
- Minimal miya disfunktsiyasi
- Disleksiya
- Rivojlanuvchi afaziya

Bir nechta turdagi nogironlik

Intellectual imkoniyati cheklanganlik va ko'rlik, intellektual imkoniyati cheklanganlik va karlik hamda boshqa bir nechta nogironligi bo'lgan o'quvchi. Bu kombinatsiya ushbu nogironlikning faqat bittasi uchun maxsus ta'lim dasturi bilan qondirilmaydigan ta'lim ehtiyojlarini yaratadi. Bu atama kar-ko'rlikni o'z ichiga olmaydi.

Ortopedik nuqsonlar

Akademik faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadigan jiddiy jismoniy nuqsonlari bo'lgan o'quvchi. Ushbu atama quyidagi sabablarga ko'ra yuzaga keladigan nogironlikni o'z ichiga oladi:

- Tug'ma anomaliyalar (maymoqlik, oyoq yoki qo'lning yo'qligi va boshqalar).
- Kasalliklar (poliomielit, suyak tuberkulyozi va boshqalar)
- Boshqa sabablar (miya falaji, amputatsiyalar, sinishlar yoki kontrakturaga olib keladigan kuyishlar)

Boshqa sog'liq buzilishlari

Jismoniy qobiliyati, faolligi yoki hushyorligi cheklangan o'quvchi, bu ularning akademik faoliyatiga salbiy ta'sir qiladi. Bu surunkali yoki o'tkir sog'liq muammolari tufayli o'quvchining maktab muhitida diqqatini jamlash qobiliyatiga ta'sir qiluvchi atrof-muhit stimullariga yuqori sezuvchanlikni o'z ichiga oladi. Salomatlik muammolari orasida yurak kasalliklari, sil, revmatik isitma, nefrit, astma, o'roqsimon hujayrali

IEP guruhi sizning farzandingiz maxsus ta'lim xizmatlaridan foydalanish huquqiga ega yoki yo'qligini aniqlaydi va IEP ni taqdim etishni so'raydi.

anemiya, gemofiliya, epilepsiya, qo'rg'oshin bilan zaharlanish, leykemiya, diabet, diqqat tanqisligi buzilishlari yoki diqqat tanqisligi giperaktivlik buzilishlari yoki Tourette sindromi kiradi.

Nutq yoki til buzilishlari

O'quvchilarning akademik faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadigan duduqlanish, artikulyatsiya buzilishi, nutq yoki ovozning buzilishi kabi aloqa buzilishi bo'lgan o'quvchi.

Travmatik miya shikastlanishi

Jismoniy kuch yoki ayrim tibbiy holatlar, masalan, insult, ensefalit, anevrizma, kislorod tanqisligi yoki miya shishi natijasida kelib chiqqan travmatik miya jarohati bo'lgan o'quvchi, bu ularning akademik samaradorligiga salbiy ta'sir qiladi. Bu atama idrok, til, xotira, diqqat, mantiq, abstrakt fikrlash, mulohaza yuritish, muammolarni hal qilish, emotsional, idrok va harakat qobiliyatlari, psixo-ijtimoiy xatti-harakatlar, jismoniy funksiyalar, axborotni qayta ishlash va nutq kabi bir yoki bir nechta sohalarda yengil, o'rtacha yoki jiddiy buzilishlarga olib keladigan ochiq yoki yopiq bosh jarohatlari yoki miya shikastlanishini o'z ichiga oladi. Bu atama tug'ilish jarohatlari yoki tug'ilish bilan bog'liq travmalarni o'z ichiga olmaydi.

Ko'rishdagi buzilishlar

Ko'rish qobiliyati zaif, shu jumladan ko'r bo'lgan o'quvchilar, hatto korreksiya bilan ham, bu ularning maktabdagi faoliyatiga salbiy ta'sir qiladi. Bu atama qisman ko'rish va to'liq ko'rlikni o'z ichiga oladi.

IEP yig'ilishiga tayyorgarlik

IEP yig'ilishida har bir jamoa a'zosi muhim ma'lumotlarni baham ko'radi. Ular farzandingizning nogironligi bor-yo'qligini aniqlash uchun birgalikda ishlaydi va qaysi maxsus ta'lim xizmatlari mos kelish yoki kelmasligini muhokama qiladi. *Ota-ona sifatida siz har bir IEP yig'ilishiga taklif qilinishingiz so'raladi va sizning fikringiz juda muhim.*

Sizga tavsiya qilamiz...:

- Siz uchun qulay bo'lishini ta'minlash uchun DOE xodimlariga IEP yig'ilishining sanasi va vaqti haqida xabar bering.
- Farzandingizning ehtiyojlarini tushuntirishda foydali bo'lishi mumkin bo'lgan ma'lumotlarni to'plang. Bu ma'lumotni farzandingizni taniydigan o'qituvchilar, tibbiyot xodimlari yoki shifokorlar kabi odamlardan olish mumkin.
- Baholash natijalarini ko'rib chiqing. Muhim deb hisoblagan natijalarni va ular haqida savollaringiz bo'lgan natijalarni yozing.
- IEP guruhiga siz ko'rib chiqishni va muhokama qilishni istagan har qanday mustaqil baholash natijasini taqdim eting. IEP jamoasi ushbu baholashlarni IEP yig'ilishida eng yaxshi tarzda ko'rib

chiqishini ta'minlash uchun ularni IEP yig'ilishidan oldin imkon qadar tezroq taqdim etishingiz kerak.

- Farzandingizning kuchli tomonlari va ehtiyojlarini va ularning akademik, ijtimoiy, emotsional va jismoniy rivojlanishiga qanday ta'sir qilishini muhokama qilishga tayyor bo'ling.
- Farzandingizni taniydigan va qaror qabul qilishda yordam bera oladigan boshqa odamlarni, masalan, shifokor, tarbiyachi, qarindosh yoki advokatni uchrashuvga taklif qilish haqida o'ylab ko'ring.
- Agar siz sertifikatlangan ota-ona ishtirokchisining yig'ilishda qatnashishini istasangiz, iltimosingizni yig'ilishdan kamida 72 soat oldin yozma ravishda yuboring (sertifikatlangan ota-ona ishtirokchisi uchun quyida keltirilgan tushuntirishga qarang).
- Agar ingliz tili sizning afzal ko'rgan tilingiz bo'lmasa, iltimos, uchrashuvdan kamida 72 soat oldin yozma ravishda tarjimon so'rovini yuboring. Agar siz o'zingizning baholashlaringiz yoki IEP nusxalarini ingliz tilidan boshqa tilda olishni istasangiz, iltimos, so'rovingizni yozma ravishda yuboring.

Agar siz IEP guruhi sizning maxsus ta'lim dasturingiz yoki xizmatlaringizga o'zgartirishlar kiritishni yillik ko'rib chiqish yoki qayta baholash yig'ilishida ko'rib chiqishni xohlasangiz, IEP yig'ilishidan oldin DOE xodimlarini xabardor qilishingizni tavsiya qilamiz.

IEP yig'ilishida har bir jamoa a'zosi muhim ma'lumotlarni baham ko'radi.

IEP jamoasi a'zolari

Ota-ona/Vasiy

Siz har bir IEP yig'ilishida ishtirok etishga taklif qilinassiz. Ota-ona sifatida siz farzandingizni juda yaxshi bilassiz, shuning uchun siz uning kuchli tomonlari va ehtiyojlari hamda farzandingizga nima yordam berishi haqida o'z fikringizni bildirishingiz mumkin.

IEP jamoasi a'zosi sifatida siz:

- Farzandingiz qanday o'rganayotgani haqidagi kuzatishlaringizni baham ko'ring.
- Farzandingizning kuchli tomonlari, ehtiyojlari, qiziqishlari va maktabga ma'lum bo'lmagan boshqa xususiyatlari haqida ma'lumot bering.
- Farzandingiz maktabda nimalar ustida ishlashi kerakligi haqidagi boshqa jamoa a'zolarining fikrlarini tinglang va o'z takliflaringizni bering.
- Farzandingiz maktabda o'rgangan ko'nikmalarini uyda qanday ishlatayotgani (yoki foydalanmayotgani) haqida baham ko'ring.
- Jamoaning barcha a'zolariga savollar bering va agar biror narsa tushunarsiz bo'lsa, ayting.
- IEP ni ishlab chiqish uchun boshqa jamoa a'zolari bilan ishleng.

IEP yig'ilishida sizdan IEPning qatnashish sahifasiga imzo chekishingiz so'raladi. Ishtirok etish sahifasini imzolash IEP mazmuniga rozi ekanligingizni *anglatmaydi*. Balki, bu yig'ilishda qatnashganingizning isboti bo'lib xizmat qiladi. Agar siz yig'ilishda qatnasha olmagan bo'lsangiz, bayonnomaning nusxasi sizning uyingizga yuboriladi.

Okrug vakili

Okrug vakili IEP yig'ilishiga raislik qiladi va o'quvchilar huquqlari va IEP ni rivojlantirish bo'yicha muhokamalarga yordam beradi. Ular sizning to'liq ishtirokchi ekanligingizni ta'minlaydi va farzandingizning ta'limiga

oid har qanday muammoyingizni bildirishga undaydi. Bundan tashqari, okrug vakili:

- Farzandingiz maktabida va okrugdagi boshqa maktablarda mavjud bo'lgan turli xizmatlar (maxsus ta'lim dasturlari va yordamlari) haqida ma'lumot beradi.
- Jamoa barcha potensial mos keladigan dasturlar va xizmat variantlarini, shu jumladan siz taklif qilganlarni ko'rib chiqishiga ishonch hosil qiladi.
- Imkoniyati cheklangan bolalar nogiron bolalar bilan bir qatorda tegishli darajada ta'lim olishlari kerakligini tushuntiradi.
- Boshqa dasturlarni tavsiya qilishdan oldin, jamoa farzandingiz umumiy ta'lim muhitida rivojlanishi va undan foyda olishi mumkinmi yoki yo'qligini hisobga olganligiga ishonch hosil qiladi.

Okrug vakili odatda ikkita rol ni bajaradi. Farzandingizning birinchi IEP yig'ilishida tuman vakili ko'pincha maktab ijtimoiy xodimi yoki maktab psixologi bo'ladi. Farzandingizning yillik IEP ni ko'rib chiqish yig'ilishlarida okrug vakili ko'pincha farzandingizning maxsus ta'lim o'qituvchisi yoki tegishli xizmat ko'rsatuvchi provayderi bo'ladi.

O'qituvchilar

O'qituvchilar IEP yig'ilishining muhim ishtirokchilaridir. Farzandingiz umumiy ta'lim maktabiga ro'yxatdan o'tgan yoki o'qishga kirish huquqiga ega bo'lsa, kamida bitta umumiy ta'lim o'qituvchisi bo'lishi kerak.

Umumiy ta'lim o'qituvchilari

Ushbu o'qituvchilar farzandingizning umumiy ta'lim o'quv dasturidagi yutuqlari haqida ma'lumot beradi. Xususan, ular:

- Umumta'lim o'quv dasturini va u o'tiladigan muhitni tavsiflab beradi
- Farzandingizga o'z maqsadlariga erishishda yordam beradigan tegishli aralashuv strategiyalari, qo'shimcha yordam va xizmatlar, dastur o'zgartirishlari, o'quv dasturlaridagi yengilliklar, boshqa individual yordamlar yoki umumiy ta'lim o'quv dasturiga boshqa o'zgartirishlarni aniqlashga yordam beradi
- Farzandingizga umumiy ta'lim o'quv dasturida qatnashishi uchun zarur bo'lgan yordamlarni maktab xodimlari bilan muhokama qiladi

Maxsus ta'lim o'qituvchisi va/yoki tegishli xizmat ko'rsatuvchi provayder

Ushbu ishtirokchilar nogiron bolalarni tarbiyalashda qimmatli tajribaga ega.

Maxsus ta'lim mashg'ulotlari orqali ular:

- Baholash materiallari va/yoki xizmat ko'rsatuvchi provayder hisobotlarini ko'rib chiqadi va talqin qiladi
- (Farzandingiz allaqachon maxsus ta'lim xizmatlarini olgan bo'lsa) Farzandingizning hozirgi o'quv yutuqlari darajasini, jumladan, IEP maqsadlariga erishgan yutuqlarini muhokama qiladi va farzandingizning o'rganish uslubi, xatti-harakati va davomatini tavsiflaydi
- Farzandingizga eng kam cheklovli muhitda muvaffaqiyatga erishish imkonini beradigan yordam va xizmatlar bo'yicha tavsiyalar beradi
- Farzandingizning ta'limini qo'llab-quvvatlash uchun umumiy ta'lim dasturini qanday moslashtirishni tushuntiradi

Psixolog/Maktab ijtimoiy ishchisi

Maktab psixologining ishtiroki har doim ham talab qilinmaydi. Farzandingizning IEP yig'ilishi **dastlabki baholash** (birinchi marta taqdim etilgan xizmatlar) yoki **qayta baholash** (xizmatlarni olgan o'quvchilar) uchun bo'lsa, maktab psixologi ishtirok etishi **shart**. Yangi baholash ko'rib chiqilayotganda yoki o'quvchining maxsus ta'lim xizmatiga o'zgartirish kiritilganda maktab psixologi ishtirok etadi, bu esa xodimlarni yanada jadalroq jalb qilishni talab qiladi. Xuddi shunday, maktab ijtimoiy xodimi baholash jarayonida ishtirok etishi yoki etmasligiga qarab qatnashishi mumkin.

Maktab psixologlari va/yoki maktab ijtimoiy ishchilari IEP guruhining a'zolari bo'lganlarida, ular baholash/kuzatishlar natijasida olingan muhim ma'lumotlarni jamoa bilan baham ko'radilar. Ularning tajribasi jarayon uchun juda muhim, shuning uchun ularga tushunmaydigan

IEP guruhiga farzandingiz va/yoki ularning nogironligi haqida maxsus bilimga ega shaxslar ham kirishi mumkin.

narsalaringiz haqida savollar berishingiz kerak.

Qo'shimcha ishtirokchilar

IEP guruhiga farzandingiz va/yoki ularning nogironligi haqida maxsus bilimga ega shaxslar ham kirishi mumkin. Farzandingiz bilan professional ravishda ishlagan tashqi ekspert yoki farzandingizning kuchli tomonlari va/yoki ehtiyojlari haqida gapira oladigan boshqa mutaxassislarni taklif qilishingiz mumkin. NYCPS, shuningdek, farzandingizni yaxshi biladigan boshqa shaxslarni, masalan, paraprofessionalni taklif qilishi mumkin.

Sertifikatga ega ota-ona-a'zo

Siz ota-onadan IEP yig'ilishida qatnashishni so'rash huquqiga egasiz. Ota-ona-a'zo Nyu-York shahrida yashovchi, so'nggi besh o'quv yilida IEP olgan bolaning ota-onasi hisoblanadi. Ota-ona-a'zo ota-onalarga IEP jarayonini tushunishga yordam berishlari va sizning IEP yig'ilishida ishtirok etishingiz va fikringizni qo'llab-quvvatlashlari mumkin. Agar siz ota-ona-a'zo farzandingizning IEP yig'ilishida qatnashishini istasangiz, IEP yig'ilishidan kamida 72 soat oldin farzandingiz maktabiga yoki CSE ga yozma so'rov yuboring.

IEP guruhi a'zolarini ozod qilish

Kerakli IEP guruhi a'zosi IEP yig'ilishida qatnashishdan ozod qilinishi mumkin, lekin bu birinchi IEP yig'ilishi *bo'lmasa*. IEP jamoasi talab qilinadigan IEP guruhi a'zolarini muntazam yoki bir tomonlama ravishda qatnashishdan ozod *qilmaydi*. Agar talab qilinadigan IEP guruhi a'zosi mavjud bo'lmasa, siz va IEP jamoasi IEP yig'ilishini ushbu guruh a'zosisiz o'tkazish mantiqiy yoki yo'qligi yoki uchrashuvni qayta rejalashtirish yaxshiroqligi haqida qaror qabul qilishingiz kerak.

IEP guruhi a'zosi sizning roziligingizsiz qatnashishdan *ozod qilinmaydi*. IEP ning talab qilinadigan guruhi a'zosini ishdan bo'shatishga roziligingiz **IEP yig'ilishidan kamida 5 kalendar kuni oldin** so'raladi. Agar siz ozod qilinishiga rozi bo'lsangiz, shaklni imzolashingiz va uni qaytarishingiz kerak. Agar rozi bo'lmasangiz, u a'zo yig'ilishdan ozod qilinmaydi.

Kerakli IEP guruhi a'zosi, hatto ta'lim dasturi yoki tegishli xizmatlarning unga tegishli qismi muhokama qilingan taqdirda ham ozod qilinishi mumkin. Bunday holda, IEP guruhi a'zosi sizga IEP yig'ilishida taqdim etishi mumkin bo'lgan ma'lumotlarning qisqacha mazmunini yuboradi. Xulosani **IEP yig'ilishidan kamida 5 kalendar kuni oldin** olishingiz kerak. Iltimos, IEP guruhi a'zosi faoliyatini tugatishga rozi bo'lish yoki bo'lmaslikni hal qilishda ushbu xulosani ko'rib chiqing.

IEP jamoasi a'zolari:

- **Siz, ota-ona(lar)** yoki farzandingiz bilan ota-ona munosabatlaridagi shaxslar.
- **Farzandingizning umumiy ta'lim o'qituvchilaridan biri**, agar farzandingiz umumiy ta'limda o'qiyotgan bo'lsa yoki qatnashishi *mumkin* bo'lsa.
- **Maxsus ta'lim o'qituvchisi va/yoki tegishli xizmat ko'rsatuvchi provayderi.** Dastlabki yo'llanmada maktabning maxsus ta'lim o'qituvchilaridan biri jamoada maxsus ta'lim vakili bo'lib xizmat qiladi. Farzandingiz allaqachon maxsus ta'lim xizmatlarini olgan bo'lsa, farzandingizning maxsus ta'lim o'qituvchilaridan biri ishtirok etadi. Farzandingiz faqat tegishli xizmatlarni (masalan, nutq terapiyasi) oladigan bo'lsa, bu rolni farzandingizga ushbu xizmatlarni taqdim etuvchi mutaxassis bajarishi mumkin.
- **Maktab psixologi**, agar dastlabki yoki qayta baholash o'tkazilgan, psixologik baholash natijalari va muayyan dasturlar yoki xizmatlar bo'yicha tavsiyalarga o'zgartirishlar ko'rib chiqilgan bo'lsa. Sizning so'rovingiz bo'yicha IEP yig'ilishida maktab psixologi ham ishtirok etadi.
- **Maktab ijtimoiy xodimi**, agar ular baholash jarayonida ishtirok etgan bo'lsa.
- Baholash natijalarining **tarbiyaviy oqibatlarini talqin qila oladigan shaxs.** Bu umumiy ta'lim o'qituvchisi, maxsus ta'lim o'qituvchisi, maxsus ta'lim mutaxassisi yoki maktab psixologi kabi boshqa rolda ishlaydigan IEP guruhining a'zosi bo'lishi mumkin. Bu odam baholash natijalari ko'rsatmalarga qanday ta'sir qilishi mumkinligini muhokama qiladi.
- **Okrug vakili.** Bu shaxs maxsus ta'lim xizmatlarini ko'rsatish yoki nazorat qilish uchun malakali, umumiy ta'lim o'quv dasturi bilan tanish va okrug resurslari haqida ma'lumotga ega. Okrug vakili IEP jamoasida boshqa rolda ham xizmat qilishi mumkin. Okrug vakilining roli, odatda, bolaga mos kelishi tasdiqlangan IEP ni ishlab chiqishda jamoaga rahbarlik qilishdir.
- **Maktab shifokori**, yig'ilishdan kamida 72 soat oldin *yozma* arizangiz bilan.
- **Sertifikatga ega ota-ona-a'zo**, sizning *yozma* so'rovingiz bo'yicha yig'ilishdan kamida 72 soat oldin. Bu so'nggi besh yil ichida IEP ni tugatgan va maktab okrugida yoki qo'shni maktab okrugida istiqomat qiluvchi o'quvchining ota-onasi bo'lib, sizning iltimosingiz bo'yicha yig'ilishda qatnashishi mumkin.
- Farzandingiz haqida **maxsus ma'lumotga ega bo'lgan boshqa shaxslar**, masalan, tegishli xizmatlar xodimlari. Siz ularning, shuningdek, maktab yoki CSE vakillari ishtirokini so'rashingiz mumkin.
- **Farzandingiz (yoki o'quvchingiz)**, vaziyatga qarab. Farzandingiz 14 yosh va undan katta bo'lsa, u uchrashuvga taklif qilinadi va uni bundan ham kichikroq yoshda taklif qilish maqsadga muvofiq bo'lishi mumkin.

4

Individuallashtirilgan ta'lim dasturi (IEP)

Individuallashtirilgan ta'lim dasturi (IEP)

IEP bu sizning farzandingizga LRE da FAPE berish rejasining yozma bayonotidir.

Ota-onalar qaramog'idagi o'quvchilar uchun qo'llanma

Farzandingizni xususiy yoki diniy maktabga o'z mablag'ingiz evaziga joylashtirgan bo'lsangiz, farzandingiz **ota-ona turar joyida ro'yxatdan o'tgan o'quvchi** hisoblanadi. Ota-ona qaramog'ida yashovchi va maxsus ta'lim xizmatlariga muhtoj o'quvchilar Individuallashtirilgan ta'lim xizmatlari rejalarini (IESPs) oladilar. IESP - bu farzandingizni maxsus ta'lim dasturi rejasining yozma bayonoti. IESP quyida IEP uchun tavsiflanganga *o'xshash* ma'lumotlarni o'z ichiga oladi. IESP tegishli xizmatlar, maxsus ta'lim o'qituvchilari uchun qo'llab-quvvatlash xizmatlari, paraprofessionallar va transport kabi xizmatlarni tavsiya qilishi mumkin.

CSE har yili nogiron o'quvchilarning ota-onalariga **maxsus ta'lim xizmatlari so'rovi** shaklini yuboradi. Ota-onalar o'z farzandlari keyingi o'quv yili uchun xizmat ko'rsatishlari uchun shaklni to'ldirishlari va CSE ga qaytarishlari kerak. Agar siz ushbu xatni olishingiz kerak bo'lsa, lekin olmagan bo'lsangiz yoki ota-ona qaramog'idagi

o'quvchilar haqida savollaringiz bo'lsa, CSE ga murojaat qiling.

Eng kam cheklovchi muhit (LRE)

Farzandingiz tegishli darajada nogiron bo'lmagan tengdoshlari bilan birga ta'lim oladi. Bu farzandingizning **eng kam cheklovchi muhiti** (LRE) deb ataladi. Nogironligi bo'lmagan tengdoshlari bilan ko'proq vaqt o'tkazadigan IEP li o'quvchilar³:

- Matematika va o'qish testlaridan yuqori ballar oladi;
- Kamroq dars qoldiradi;
- Kamroq darajada qoidalar buzadi; va
- Yuqori maktabdan keyin yaxshi natijalarga erishadi.

IEP ga umumiy sharh

IEP farzandingiz va ularning ta'lim ehtiyojlari IEP guruhi tomonidan muhokama qilinganligini aks ettiradi. IEPda IEP guruhining maxsus ta'lim dasturi va farzandingizning o'ziga xos ehtiyojlariga moslashtirilgan xizmatlar bo'yicha tavsiyalari mavjud.

IEP quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Nogironlik toifasi— IEP 13 ta nogironlik tasnifidan qaysi biri farzandingizga tegishli ekanligini ko'rsatadi. Qo'shimcha ma'lumot olish uchun **Nogironlik tasnifidan**

3 Wagner, M., Newman, L., Cameto, R., Levine, P., and Garza, N. (2006). An Overview of Findings From Wave 2 of the National Longitudinal Transition Study-2 (NLTS2). (NCSE 2006-3004). Menlo Park, CA: SRI International.

chiqarish sarlavhasiga qarang, u 3-bo'lim: IEP uchrashuvi.

Joriy akademik rivojlanish— bu bo'limda farzandingizning kuchli tomonlari, qobiliyatlari, zaif tomonlari va nogironligi bilan bog'liq ehtiyojlari tasvirlangan. Bunga baholash natijalari, akademik yutuqlar, ijtimoiy va jismoniy rivojlanish va boshqaruv ehtiyojlari kiradi. Shuningdek, u sizning farzandingizning nogironligi ularning umumiy ta'lim o'quv dasturidagi natijalariga qanday ta'sir qilishi haqida ma'lumotni o'z ichiga oladi. Ushbu bo'limdagi ma'lumotlar siz va maktab

xodimlari tomonidan o'tkazilgan baholash va kuzatishlarga asoslanadi.

Maxsus omillar bilan bog'liq o'quvchilar ehtiyojlari— bu bo'limda farzandingiz quyidagi maxsus omillarni hal qilish uchun muayyan qurilma yoki xizmatga muhtojligini ko'rsatadi:

- Xulq-atvor muammolari
- Bir nechta tillarni biladigan o'quvchilar
- Ko'rlik yoki ko'rishning buzilishi
- Kar yoki eshitish qobiliyati zaif
- Yordamchi texnologiya

Maktabni tugatgandan keyingi

o'lchanadigan maqsadlar— farzandingiz 14 yosh yoki undan katta bo'lsa, IEP ta'lim yoki trening, ishga joylashish yoki mustaqil yashash ko'nikmalariga oid maqsadlarni o'z ichiga oladi. Ushbu maqsadlarni ishlab chiqishda sizning ishtirokingiz muhim, chunki ular maktab va farzandingiz maktabdan keyingi hayotga qanday tayyorlanish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Yuqori maktabni tugatgandan so'ng o'lchanadigan maqsadlar haqida ko'proq ma'lumot olish uchun 7-bo'limga qarang: Yuqori maktabdan keyingi hayot.

O'lchanadigan yillik maqsadlar— bu IEP jamoasi joriy akademik ko'rsatkichlar asosida aniqlaydigan ehtiyojlarni qondirish uchun mo'ljallangan maqsadlar. Bular farzandingiz bir yil ichida erishishi mumkin bo'lgan aniq maqsadlardir. Bu maqsadlar *o'lchanadigan* bo'lishi kerak, ya'ni farzandingiz maqsadlarga erishganligini aniqlash mumkin bo'lishi kerak. Farzandingiz **muqobil baholashda** ishtirok etsa, maqsadlar qisqa muddatli ta'lim maqsadlari yoki mezonlarga bo'linishi kerak. Farzandingizning yuqori maktabni bitirishi bilan bog'liq o'lchanadigan yillik maqsadlar haqida qo'shimcha ma'lumot olish uchun 7-bo'limga qarang: Yuqori maktabdan keyingi hayot.

Ota-onalarga rivojlanish haqida xabar berish—IEP rivojlanish qachon o'lchanishi va bu rivojlanish haqida sizga qanday ma'lumot berilishini ko'rsatadi.

Tavsiya etilgan maxsus ta'lim dasturlari va xizmatlari— IEP farzandingiz oladigan dastur va xizmatlarni tavsiya qiladi. Qo'shimcha ma'lumot olish uchun quyidagi maxsus ta'lim dasturlari va xizmatlari bo'limiga qarang.

Imtihon yengilliklari—imtihon yengilliklari imtihon formati yoki qabuliga kiritilgan o'zgartirishlardir. Ular to'siqlarni olib tashlash va imtihondan o'tish imkoniyatini oshirish uchun mo'ljallangan. IEP guruhi farzandingizning individual ehtiyojlarini ko'rib chiqadi va har qanday imtihon yengilliklari mos kelish yoki yo'qligi, agar mos kelsa, qaysi mos kelishini belgilaydi.

Muvofiqlashtirilgan o'tish mashg'ulotlari kompleksi—ushbu bo'limda IEP jamoasi davomiy ta'lim, ish va/yoki mustaqil yashash maqsadida farzandingizga maktabdan keyingi hayotga o'tishiga yordam beradigan mashg'ulotlarni rejalashtiradi. IEP jamoasi ushbu bo'limni 14 yoshdan oshgan o'quvchilar uchun va agar kerak bo'lsa, undan kichikroq oshdagi bolalar uchun tayyorlaydi. O'tishni rejalashtirish jarayoni haqida qo'shimcha ma'lumot olish uchun 7-bo'lim: Yuqori maktabdan keyingi hayot bo'limiga qarang.

Muvofiqlashtirilgan o'tish mashg'ulotlari mashg'uloti haqida qo'shimcha ma'lumot olish uchun 7-bo'limga qarang.

Shtat va okrug imtihonlarida ishtirok etish— IEPning ushbu bo'limida farzandingiz shtat va okrug imtihonlarida qatnashish yoki yo'qligi va qanday qatnashishini aniqlaydi.

- Standartlashtirilgan imtihonlarda ishtirok etayotgan o'quvchilar uchun IEP, agar mavjud bo'lsa, imtihon uchun yengillik taqdim etilishini sanab o'tadi.
- Standartlashtirilgan baholashda ishtirok etmayotgan o'quvchilar uchun IEP farzandingizning muvaffaqiyati qanday

baholanishini, shu jumladan Nyu-York shtati muqobil baholashi (NYSAA) orqali aniqlab berishi kerak. Muqobil imtihonlarda qatnashayotgan o'quvchilar mahalliy yoki regent diplomini olish huquqiga ega emaslar. Diplom talablari haqida ko'proq ma'lumot olish uchun 6-bo'lim: IEPga ega bo'lgan o'quvchilar uchun bitiruv haqidagi bo'limga qarang.

Nogironligi bo'lmagan o'quvchilar bilan ishtirok etish— Farzandingiz o'z LREsiga mos keladigan ta'lim olishini ta'minlash uchun IEPning ushbu bo'limi farzandingizning umumiy ta'lim mashg'ulotlarida va boshqa maktab mashg'ulotlarida nogironligi bo'lmagan tengdoshlari bilan ishtirok etish darajasini ko'rib chiqadi.

Ko'tarilish mezonlari—Bu bo'lim faqat 3-8 sinf o'quvchilariga tegishli. Ushbu bo'limda farzandingiz standart yoki o'zgartirilgan ko'tarilish mezonlariga ega bo'lishini ko'rsatadi. Ko'tarilish - bu o'qituvchilar tomonidan o'quvchilarning keyingi sinfga o'tishga tayyorligi hamda ta'lim muvaffaqiyati uchun zarur bo'lgan kontent va ko'nikmalarni egallaganligini aniqlash jarayonidir. O'zgartirilgan ko'tarilish mezonlari o'quvchilarga odatdagi ko'tarilish mezonlaridan farq qiladigan talablar bilan keyingi sinfga o'tish imkonini beradi. IEPga ega bo'lgan o'quvchilarning juda oz qismigina o'zgartirilgan ko'tarilish mezonlariga muhtoj. Farzandingiz o'zgartirilgan mezonlar bo'yicha ko'tarilgan bo'lsa, u o'z IEPda ko'rsatilgan yillik o'qish va/yoki matematika fani bo'yicha maqsadlariga javob berishi yoki ko'tarilish huquqiga ega bo'lish uchun ushbu maqsadlarga erishishda yetarli muvaffaqiyatga erishishi kerak. Agar o'zgartirilgan ko'tarilish mezonlari tavsiya etilsa, IEP ushbu mezonlarni va farzandingiz nima uchun o'zgartirilgan ko'tarilish mezonlarini talab qilishini tushuntirishi kerak. Shuni esda tutish kerakki, o'zgartirilgan ko'tarilish mezonlari vaqtinchalik va yuqori maktabga taalluqli emas.

Shu sababli, farzandingizni yuqori maktabda sinfdan sinfga ko'tarilishga tayyorlash uchun NYCPS farzandingizga sinf darajasidagi ta'lim standartlarini o'zlashtirishi, ishtirok etishi va rivojlanishiga imkon beradigan tegishli yordam va xizmatlar mavjudligini ta'minlashi kerak.

Diplom maqsadi—IEP farzandingiz yuqori maktab diplomi (va agar shunday bo'lsa, qanday turdagi) va/yoki bitirganlik to'g'risida hujjat ustida ishlayotganligini ko'rsatishi kerak. Barcha o'quvchilar, shu jumladan nogiron o'quvchilar, mavjud bo'lgan eng yuqori diplom variantiga intilishlari kerak. Nogironligi bo'lgan o'quvchilar quyidagi yuqori maktab diplomlari va bitirganlik to'g'risida guvohnomalarini olishlari mumkin:

Diplomlar

- Ilg'or Regentlar diplomi
- Regentlar diplomi
- Mahalliy diplom

Guvohnomalar

- Karyera rivojlanishi va kasbiy ta'limni (CDOS) bitirganlik to'g'risida hujjatlari
- Ko'nikmalar va yutuqlar to'g'risida sertifikat (SACC)

6-bo'limga qarang: IEP o'quvchilari uchun har bir diplom va bitirganlik to'g'risida hujjatlar varianti haqida ko'proq bilib oling.

Maxsus ta'lim dasturlari va xizmatlari

Nimani kutish kerak: Maktab yoshidagi bolalar uchun maxsus ta'lim xizmatlari

Siz a'zo bo'lgan IEP jamoasi bolangizni nogironligi bo'lmagan bolalar bilan bir qatorda kerakli darajada ta'lim olishi uchun qanday qo'llab-quvvatlashni ko'rib chiqadi. Bu farzandingiz uchun **eng kam cheklovchi muhiti (LRE)** deb ataladi.

IEP guruhi birinchi navbatda farzandingizning ehtiyojlarini umumiy ta'lim

sinfida farzandingizga taqdim etiladigan yordamlar va xizmatlar bilan qondirish mumkin yoki yo'qligini ko'rib chiqadi. Agar shunday bo'lsa, umumiy ta'lim sharoitida dastur tavsiya etiladi.

Agar IEP jamoasi farzandingiz tegishli maxsus ta'lim xizmatlari va yordami bilan ham umumiy ta'lim darslariga qatnasha olmasligini aniqlasa, boshqa variantlar ko'rib chiqiladi. Bular maxsus sinflar yoki maxsus maktablarni o'z ichiga olishi mumkin.

Farzandingiz nogironligi bo'lmagan bolalar bilan maktabdan tashqari va ta'limdan tashqari mashg'ulotlarda qatnashishi mumkinligini bilishingiz kerak. Bu mashg'ulotlar jismoniy tarbiya darslari, tanaffuslar va sinfdan tashqari mashg'ulotlarni o'z ichiga olishi mumkin, lekin ular bilan cheklanmaydi. Iloji bo'lsa, farzandingiz nogiron bo'lmagan bolalar o'qiydigan maktabga boradi.

IEP jamoasi turli xil maxsus ta'lim xizmatlari va dasturlari kombinatsiyasini tavsiya qilishi mumkin. Farzandingizning IEPdagi xizmatlar va dasturlar kun davomida farq qilishi mumkin. Buning o'rniga, IEP har bir kontent sohasida bolangizga tegishli yordam darajasini tavsiya qiladi.

Maxsus ta'lim o'qituvchilarini qo'llab-quvvatlash xizmatlari (SETSS)

Maxsus ta'lim o'qituvchilarini qo'llab-quvvatlash xizmatlari (SETSS) maxsus ta'lim o'qituvchisi tomonidan taqdim etiladigan maxsus ishlab chiqilgan dasturlar va/yoki qo'shimcha treninglardir. SETSS orqali maxsus ta'lim o'qituvchisi o'quvchiga umumiy ta'lim sinfiga kirishda va nogironligi bo'lmagan tengdoshlari bilan akademik rivojlanishda yordam beradi. SETSS o'qituvchisi bevosita o'quvchiga ko'rsatma berishi mumkin. Bu "bevosita" SETSS deb ataladi. Bevosita ko'rsatma berishda SETSS o'qituvchisi:

- Farzandingizning umumiy ta'lim sinfiga o'qitiladigan kontentni moslashtiradi yoki

Integratsiyalashgan birgalikdagi ta'lim (ICT) darslari nogiron va nogironligi bo'lmagan o'quvchilar uchun mo'ljallangan.

- turli xil o'qitish usullaridan foydalanadi. Bu umumiy ta'lim sinflarida qo'llanilmaydigan o'qishni o'rgatishning o'ziga xos usulini, masalan, ko'rgazmali qurollardan yoki soddalashtirilgan ko'rsatmalardan foydalanishni o'z ichiga olishi mumkin.

Shu bilan bir qatorda, maxsus ta'lim o'qituvchisi farzandingiz bilan bevosita ishlash o'rniga, uning umumiy ta'lim o'qituvchisi(lar)i bilan ishlashi mumkin. Bunday holda, SETSS provayderi umumiy ta'lim o'qituvchisiga farzandingizning ta'lim muhitini va/yoki o'qituvchining o'qitish usullarini moslashtirish bo'yicha ko'rsatmalar berishi mumkin. Bu "bilvosita" SETSS deb ataladi.

Agar SETSS tavsiya etilsa, farzandingizning IEP dasturi quyidagi ma'lumotlarni ko'rsatadi:

- SETSS taqdim etiladigan sinflar
- **Chastotasi va davomiyligi**—Xizmatlar ko'rsatiladigan haftadagi davrlar soni va har bir davrning davomiyligi. Bu haftada uch soatdan ko'p bo'lmasligi yoki maktab kunining 50% dan ko'p bo'lmasligi mumkin.
- **SETSS xizmatlari turi**—Xizmatlar bevosita farzandingizga taqdim etiladimi yoki bilvosita ularning asosiy maktab o'qituvchisi orqali ekanligi.
- **Joy**—Xizmatlar farzandingiz sinfida, alohida joyda yoki ikkalasining kombinatsiyasida taqdim etilishi.
- **Guruh hajmi**—Farzandingiz individual yoki guruhda o'qitilishi. Agar SETSS ni guruhda o'qitish tavsiya etilsa, maksimal guruh hajmi farzandingizning IEP da ko'rsatiladi. Sakkiz nafar o'quvchidan oshmasligi kerak.

Integratsiyalashgan birgalikdagi ta'lim (ICT)

Integratsiyalashgan birgalikdagi ta'lim (ICT) darslari nogiron va nogironligi bo'lmagan o'quvchilar uchun mo'ljallangan. ICT sinfini ikkita o'qituvchi olib boradi: umumiy ta'lim o'qituvchisi va maxsus ta'lim o'qituvchisi. O'qituvchilar butun sinf umumiy ta'lim o'quv dasturidan foydalanish imkoniyatini ta'minlash uchun ko'rsatmalarni moslashtirish va o'zgartirish uchun birgalikda ishlaydi.

ICT ga asoslangan darslarda IEPga ega bo'lgan o'quvchilar soni umumiy sinflar sonining 40% dan ko'p bo'lmasligi, IEPga ega bo'lgan o'quvchilar soni 12 tadan oshmasligi kerak.

Agar ICT tavsiya etilsa, farzandingizning IEP da ICT modeli doirasida o'qitiladigan maxsus fanlar (masalan, matematika, ELA yoki tabiiy fanlar) ko'rsatiladi.

Maxsus mashg'ulot xizmatlari

Maxsus sinflar - bu faqat nogiron o'quvchilar uchun mo'ljallangan sinflar. Maxsus sinflar, hatto maxsus ta'lim xizmatlari ko'rsatilsa ham, umumiy ta'lim sinfida ehtiyojlarini qondirish mumkin bo'lmagan bolalar uchun mo'ljallangan. O'quvchi faqat ba'zi ta'lim muassasalarida yoki barcha ta'lim muassasalarida maxsus sinflarga tavsiya etilishi mumkin. Ushbu tavsiya bolaning individual ehtiyojlariga bog'liq bo'ladi.

Maxsus sinflarda o'quvchilarni ta'lim ehtiyojlarining o'xshashligiga qarab guruhlariga bo'lish kerak. Sinflar bir xil yoki turli xil rivojlanish nuqsonlari bo'lgan o'quvchilarni o'z ichiga olishi mumkin, agar ularning funksional darajalari o'xshash bo'lsa. Bu shuni

anglatadiki, maxsus sinf o'quvchilari o'xshash darajalarga ega bo'ladilar:

- Akademik xususiyatlar va o'rganish qobiliyatlariga
- Jismoniy rivojlanishiga
- Boshqaruv ehtiyojlariga ko'ra

Maxsus sinflarda xodimlarning nisbati

Maxsus sinflarda har xil xodimlar nisbati mavjud bo'ladi. Bu son o'quvchilarning akademik ehtiyojlari va/yoki boshqaruv ehtiyojlari bilan belgilanadi. Xodimlar nisbati IEP da o'quvchilar sonining o'qituvchilar va paraprofessionallar soniga nisbati sifatida ko'rsatilgan. Masalan, bitta maxsus ta'lim o'qituvchisi va bitta paraprofessional mutaxassis tomonidan xizmat ko'rsatadigan o'n ikki o'quvchining shtat nisbati 12:1+1 ko'rinishida ifodalanadi.

Sinf paraprofessionallari

Ba'zi (lekin hammasida emas) maxsus ta'lim sinflarida bir yoki bir nechta paraprofessional sinf o'qituvchilari mavjud. Paraprofessional sinf o'qituvchisi sinf o'qituvchisining umumiy nazorati ostida o'quvchilarga o'quv xizmatlarini, jismoniy yordam ko'rsatishi va/yoki xatti-harakatlarini qo'llab-quvvatlashi mumkin.

Maxsus ta'lim dasturining turiga qarab, paraprofessional sinf o'qituvchilari:

- Sinf o'qituvchisi ko'rsatmasi bo'yicha o'quvchi yoki o'quvchilar guruhiga ko'rsatmalar berishi;
- O'quvchilarga mashg'ulotlardan boshqasiga o'tishda yordam berishi (masalan, sinfda; maktabga kirish va chiqishda; oshxona va undan boshqa sinfga o'tishda);
- O'quvchilarning to'g'ri xatti-harakatlarini rag'batlantirishi; va/yoki
- Hojatxonada harakatlanishni o'rgatishi va/ yoki hojatxonada yordam berishi mumkin.

Rivojlanishda jiddiy nuqsonlari bo'lgan o'quvchilar uchun ixtisoslashtirilgan davlat maktablari (75-okrug maktablari)

75-okrug NYCPS tarkibidagi ixtisoslashgan okrug bo'lib, muhtoj bo'lgan o'quvchilarga yanada intensiv va/yoki ixtisoslashtirilgan yordamni ko'rsatadi. 75-okrug dasturlari butun Nyu-York shahrida joylashgan. Ba'zi 75-okrug dasturlari nogiron o'quvchilarga xizmat ko'rsatadigan maktablarda ham joylashgan. Boshqa 75-okrug dasturlari faqat IEPga ega o'quvchilarga xizmat ko'rsatadigan binolarda joylashgan.

75-okrugda ko'plab ta'lim shakllari mavjud. LRE mandatiga muvofiq, o'quvchilar 75-okrug xizmatlarini olishlari mumkin:

- Umumiy ta'lim kabinetlarida
- Mahalliy maktab binolarida joylashgan maxsus sinf xonalarida
- Ixtisoslashtirilgan maktablarda maxsus o'quv xonalarida
- Kasalxonalarda yoki uyda

IEP jamoasi farzandingiz uchun mos dastur va sinf hajmini aniqlaydi.

75-okrug o'quv xonalari eshitish va ko'rish qobiliyatida jiddiy nuqsonlari bo'lgan o'quvchilar uchun mo'ljallangan. Bu o'quv xonalari kun davomida o'quv jarayoniga integratsiyalashgan maxsus jihozlar va xizmatlar bilan jihozlangan. Bunday nogironligi bo'lgan o'quvchilarga audiologiya, yordamchi texnologiyalar, imo-ishora tilini tarjima qilish, orientatsiya va harakatlanish xizmatlari kabi xizmatlar ko'rsatilishi mumkin. O'quv materiallari Brayl alifbosi kabi mavjud formatlarda taqdim etiladi. Ko'rish va eshitish qobiliyati zaif bo'lgan intensiv dasturlashni talab qilmaydigan o'quvchilar ushbu yordam xizmatlarini umumiy ta'lim, qo'shma o'quv

dasturlari yoki jamoat dasturlari doirasida oladilar.

75-okrug dasturlari, shuningdek, kuchli maktab tashvishini boshdan kechirayotgan o'quvchilarga (maktabga nisbatan fobiyasi bo'lgan o'quvchilar) va tibbiy yoki psixiatrik ehtiyojlari vaqtinchalik yoki uzoq muddatli institutsionalizatsiya yoki uyda ta'lim olishni talab qiladigan o'quvchilarga yordam berishi mumkin.

Tegishli xizmatlar

Tegishli xizmatlar, kerak bo'lganda, har bir o'quvchining ta'lim maqsadlariga erishish imkoniyatini oshirish uchun tavsiya etiladi. Quyida tegishli xizmatlarga misollar keltirilgan:

Konsultatsiya o'quvchilarga o'rganishga xalaqit beradigan xatti-harakatlarni tushunish va o'zgartirishga yordam beradi. O'qishga sezilarli darajada xalaqit beradigan ijtimoiy-emotsional qiyinchiliklarni boshdan kechirayotgan, jumladan, kattalar yoki tengdoshlar bilan to'g'ri munosabatda bo'lish, o'zini tutish, o'zini past baholash yoki o'zini yengish qobiliyati past bo'lgan o'quvchilar uchun maslahat berish tavsiya etiladi.

Eshitish bo'yicha ta'lim xizmatlari kar yoki eshitish qobiliyati past bo'lgan o'quvchilarni qo'llab-quvvatlaydi. Hujjatga ega eshitish qobiliyatini yo'qotgan o'quvchilarni qo'llab-quvvatlash uchun sertifikatlangan o'qituvchilar tomonidan xizmatlar ko'rsatiladi. Bu kamchilik ularning ta'lim olishiga va ilmiy yutuqlariga ta'sir qilishi mumkin. O'quvchilarga nutqni, ijtimoiy ko'nikmalarni hamda tinglash va tushunish uchun eshitish xotirasini rivojlantirishga yordam beradigan strategiyalar o'rgatiladi. Shaxsiy eshitish vositalaridan foydalanadigan o'quvchilar ko'rsatmalarni eshitish uchun eshitish apparati yordamchi texnologiyasiga (HAT) ulanadi. Eshitish ta'limi xizmati (HES)

audiologlari ushbu texnologiyani amalga oshiradilar va nazorat qiladilar.

Kasb terapiyasi (KT) o'quvchilarga maktab faoliyati uchun zarur bo'lgan moslashuvchan va funksional ko'nikmalarni mustahkamlashga yordam beradi. Bularga mayda motorika qobiliyatlari kiradi; sinf vazifalarini bajarish va bir mashg'ulotdan ikkinchisiga muammosiz o'tish; funksional sensomotor qobiliyatlari; va kundalik hayot faoliyati, shu jumladan nogironlar aravachasi bilan ishlash. KT o'quvchining kundalik hayotda va maktab faoliyatidagi ishtirokini va ularning samaradorligini oshirish uchun atrof-muhitga moslashishi, vazifalarni o'zgartirishi yoki boshqa ko'nikmalarni o'rganishi kerak bo'lganda tavsiya etiladi. E'tibor bering, KT tibbiy retseptni talab qiladi. Baholash paytida, agar KT ko'rib chiqilayotgan bo'lsa, sizdan retsept so'ralishi mumkin.

Jismoniy terapiya (JT) o'quvchilarga jismoniy ko'rsatkichlarini yaxshilashga va maktabda ravon o'tishga erishishga yordam beradi. JT turli maktab sharoitlarida, masalan, sinf, sport zali, hojatxona, o'yin maydonchalari va zinapoyalarda yirik motorli ko'nikmalarni, harakatchanlikni, muvozanatni va muvofiqlashtirishni rivojlantirishga e'tibor qaratishi mumkin. JT o'quvchiga turli maktab joylariga piyoda, nogironlar aravachasida yoki boshqa harakatlanish vositalari bilan kirishda yordam berish uchun tavsiya etilishi mumkin. O'quvchining sinf faoliyatidagi ishtirokini qo'llab-quvvatlash tavsiya etilishi mumkin (boshqacha qilib aytganda, ularning sinfda ishtirok etishi va manyovralarini qo'llab-quvvatlash). Shuningdek, o'quvchining oshxona, o'yin maydonchasi, hojatxona va/yoki transportdan foydalanishi qo'llab-quvvatlash tavsiya etilishi mumkin. E'tibor berib, JT uchun shifokorning retsepti talab qilinadi. Agar JT ko'rib chiqilayotgan bo'lsa, baholash jarayonida sizdan retsept berishni so'rashi mumkin.

Nutq terapiyasi maktab muhitidagi akademik va ijtimoiy vaziyatlarda o'quvchilarning tinglash, gapirish, o'qish va yozish qobiliyatlarini yaxshilashga yordam beradi. O'quvchilarga akademik va ijtimoiy vaziyatlarda tinglash, gapirish, o'qish va yozish ko'nikmalarini yaxshilash uchun bunday yordam zarur bo'lganda, nutq terapiyasi tavsiya etiladi. Terapevtlar muloqot qobiliyatlariga e'tibor berishadi, masalan:

- Tushunish (ko'rsatmalarga rioya qilish, matnni tushunish),
- Til (so'zlarning ma'nosi, so'zlarni birlashtirish, to'g'ri grammatikadan foydalanish),
- Artikulyatsiya (nutq tovushlari),
- Ovoz (tovush chiqarish uchun ovozdan foydalanish),
- Pragmatika (muloqot tili) va
- Ravonlik (nutq ritmi).

Vizual ta'lim xizmatlari ko'rishda nuqsoni bo'lgan o'quvchilarga o'rganishga yordam beradi. Bu xizmatlar o'quvchilarda akademik, ijtimoiy, kasbiy, hayotiy ko'nikmalar,

savodxonlik va axborotni egallash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam berish uchun taktil, vizual va eshitish strategiyalaridan foydalanadi. Vizual ko'nikmalarni o'rgatish ko'rish qobiliyati juda zaif bo'lgan bolalar uchun tavsiya etilishi mumkin, chunki ular sinfda ishlash uchun yordamchi materiallar va/yoki moslashuvchan yondashuvlarni talab qiladi.

Orientatsiya va harakatlanish xizmatlari o'quvchilarga maktab hududida xavfsiz harakatlanishni o'rgatadi. Ushbu xizmatlar o'quvchilarga qayerda ekanliklarini, qayerga borishni xohlashlarini va u yerga qanday qilib xavfsiz borishni tushunishlariga yordam beradi.

Tegishli xizmatlarni tavsiya qilish

Tegishli xizmatlar imkon qadar cheklangan sharoitda taqdim etilishi kerak va iloji bo'lsa,

maktablar ularni ta'lim jarayoniga qo'shishi kerak. Ushbu xizmatlar farzandingizning o'qituvchilari, boshqa xodimlar va siz, otana sifatida, ta'lim maqsadlariga erishish uchun ehtiyotkorlik bilan muvofiqlashtirilishi kerak. Agar tegishli xizmatlar farzandingiz uchun mos bo'lsa, ular farzandingizning IEP dasturida tavsiya etiladi. IEP quyidagilarni belgilaydi:

- **Chastotasi va davomiyligi**—Xizmatlar ko'rsatiladigan haftadagi mashg'ulotlar soni va har bir davrning davomiyligi.
- **Tegishli xizmatlar turi**—Jismoniy terapiya, kasbiy terapiya yoki nutq terapiyasi kabi.
- **Joy**—Xizmatlar farzandingiz sinfida, alohida joyda yoki ikkalasining kombinatsiyasida taqdim etilishi.
- **Guruh o'lchami**—Farzandingiz darslarga yakka tartibda yoki guruh tarkibida qatnashishi, agar guruh bo'lsa, guruhda qancha o'quvchi bo'lishi.

Tegishli xizmatlarni sinfga integratsiya qilish barcha o'quvchilarga foyda keltirishi mumkin.

Sinfda tegishli xizmatlar ko'rsatilsa, xizmat ko'rsatilayotgan alohida o'quvchi emas, balki butun sinf foyda ko'radi.

O'quvchilar uchun foydalar:

- Sinfdagi mashg'ulotlar o'tkazib yuborilmaydi
- Tabiiy muhitda ko'nikmalarni qo'llash uchun ko'proq imkoniyatlar
- Terapevtlar strategiyalar samaradorligini kuzatishi mumkin
- Ijtimoiy qabul qilish, o'z-o'zini hurmat qilish va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi
- O'qituvchilar terapevt tomonidan namoyish qilingan strategiyalarni ko'rganlaridan keyin ularni qo'llashlari mumkin

Butun sinf uchun foydalar:

- Nogironligi bo'lgan va bo'lmagan bolalar uchun ta'lim yutuqlarini oshirish
- Diqqatning kuchayishi
- Vazifadagi xatti-harakatlarning kuchayishi
- Sinfda o'quv samaradorligi oshishi
- Standartlashtirilgan imtihonlarda ko'ratkichlarning ko'tarilishi

Manbalar/Iqtiboslar: McWilliam & Scott 2001; Kennedy, Shuka & Fryxell 1997; Mu., Siegal & Allinder 2000; Kennedy & Itkonen 1994; Hughes 2001; Oriel, George, Peckus & Semon.

Yordamchi texnologiya qurilmalari va/yoki xizmatlar

Yordamchi texnologiya (YT) - o'quvchining funksional qobiliyatini oshirish uchun ishlatiladigan har qanday predmet, asbob-uskunalar yoki mahsulotlar tizimi. Past texnologiyali qurilmalarga grafik organayzerlar, qiya doskalar, manipulyatorlar (masalan, interaktiv matematik materiallar) va boshqalar kiradi. Yuqori texnologiyali qurilmalar o'quvchilarga muloqot qilish va topshiriqlarni bajarish

imkonini beruvchi planshetlar va tegishli dasturlarni o'z ichiga olishi mumkin. Shuningdek, bolaga YT qurilmalarida malakali bo'lishiga yordam berish uchun o'qitish va qo'llab-quvvatlash kabi YT xizmatlari tavsiya etilishi mumkin.

Agar yordamchi texnologiyalardan foydalanish kafolatlangan bo'lsa, o'quvchi birinchi navbatda baholashdan o'tadi. Keyin IEP jamoasi ma'lum bir yordamchi texnologiya qurilmasi yoki xizmat o'quvchi uchun mos ekanligini aniqlaydi.

Yordamchi texnologiyalar o'quvchining individual ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda ishlab chiqiladi.

Fan	O'quvchi muammosi	Mumkin bo'lgan YT yechimlar*
Matematika	Matematik masalalarni yechish, tartibga solish, tenglash va qog'ozga ko'chirishda qiyinchilik	Gapiruvchi kalkulyator, moslashtirilgan grafik qog'oz, manipulyatorlar, dasturiy ta'minot
Yozish	Yozish yoki imlo, so'zdan foydalanish, strukturaning jismoniy mexanikasi bilan bog'liq qiyinchiliklar	Matn protsessori, qiya doska, moslashtirilgan klaviatura/qog'oz, kompyuter/planshet, dasturiy ta'minot
O'qish	Tushunishda qiyinchilik, ravon o'qish yoki matnning tushunish	O'qish paneli, ajratilgan matn, raqamli kitoblar, kompyuter/planshet, dasturiy ta'minot
Muloqot	Noverbal nutq yoki nutqni tushunishda qiyinchilik	Muloqot kitobi, nutq generatori, tasvirni uzatish tizimi, ovoz chiqarish qurilmasi
Xotira/Struktura	Taqvim/jadval/vazifalar ro'yxatini rejalashtirish, tashkil etish va yuritishda qiyinchiliklar	Grafik organayzerlar, dasturiy ta'minot
Tinglash	Og'zaki tilni qayta ishlash va eslab qolish qiyinligi	Raqamli ovoz yozish moslamasi, FM radiosi

*Yuqorida ko'rsatilgan qurilmalar mavjud vositalar to'plamini ifodalaydi va faqat misol sifatida taqdim etiladi.

Yordamchi texnologiyalar haqida ko'proq ma'lumot olish uchun tashrif buyuring:

<https://www.schools.nyc.gov/special-education/supports-and-services/assistive-technology>

1-32 okruglardagi maktablarda ixtisoslashtirilgan dasturlar

Nogiron o'quvchilarning aksariyati, shu jumladan autizmga ega o'quvchilar (shuningdek, autizm spektrining buzilishi yoki ASD deb ataladi), aqliy nuqsonga ega o'quvchilar (ID) va nogiron ingliz tilini o'rganuvchilar/ko'p tilli o'quvchilar (ELLlar / MLLlar) o'zlarining mahalliy maktablarida eng yaxshi xizmatlarni olishadi. Biroq, ba'zi o'quvchilar uchun maxsus sinf yoki dastur mos bo'lishi mumkin. Hozirgi vaqtda hamma maktablarda mavjud bo'lmagan maxsus ta'lim dasturlari ixtisoslashtirilgan dasturlar hisoblanadi. Har bir dastur haqida qo'shimcha ma'lumot olish va kerakli ilovalarni yuklab olish uchun <https://www.schools.nyc.gov/special-education/school-settings/specialized-programs/> saytiga tashrif buyuring.

Ixtisoslashtirilgan dasturlar o'z ichiga oladi:

ACES(Akademik, Karyera va Muhim Ko'nikmalar) Intellektual imkoniyati cheklangan o'quvchilar uchun dastur— bu aqliy nuqson (ID) bor deb tasniflangan va muqobil baholashda, shu jumladan NYSAA da qatnashadigan ayrim o'quvchilar uchun mahalliy maktabdagi maxsus sinf yoki dastur. Ushbu dasturga qabul qilish uchun siz ariza topshirishingiz kerak. Qo'shimcha ma'lumot uchun bog'laning acesprograms@schools.nyc.gov.

ASD Nest— bu barcha yoki aksariyat akademik sohalarda o'rtacha yoki undan yuqori natijalarga erishayotgan autizmlil o'quvchilar uchun qisqartirilgan ICT sinfi. Ushbu dasturga qabul qilish uchun siz ariza topshirishingiz kerak. Qo'shimcha ma'lumot uchun bo'g'laning asdprograms@schools.nyc.gov.

ASD Horizon—bu maktab darajasidagi standartlarga javob berishga intilayotgan,

lekin maktab kuni davomida ma'lum vaqt davomida individual yordamga muhtoj bo'lgan autizmlil o'quvchilar uchun maxsus sinf, odatda 8 o'quvchi bo'ladi. Ushbu dasturga qabul qilish uchun siz ariza topshirishingiz kerak. Qo'shimcha ma'lumot uchun bo'g'laning asdprograms@schools.nyc.gov.

Ikki tilli maxsus ta'lim (BSE)— agar o'quvchi ingliz tilidan boshqa ta'lim tilida integratsiyalashgan, qo'shma ta'lim yoki maxsus sinfga muhtoj bo'lsa, IEP jamoasi tavsiya qilishi mumkin bo'lgan maxsus dastur. Ushbu dasturlar kognitiv, akademik va til ehtiyojlarini qondiradigan madaniy va lingvistik jihatdan javob beradigan ta'limdan foydalanadigan ELL/MLL larni qo'llab-quvvatlash uchun mo'ljallangan. Ikki tilli maxsus ta'lim haqida qo'shimcha ma'lumot olish uchun bseprograms@schools.nyc.gov manzili orqali biz bilan bog'laning.

Qo'shimcha imkoniyatlar

Nyu-York davlat yordamidagi maktablar

Davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan maktablar kar, ko'r yoki og'ir emotsional yoki jismoniy nogironligi bo'lgan va IEP guruhining fikriga ko'ra, bunday dasturlarga mos keladigan bolalarga intensiv maxsus ta'lim xizmatlarini taqdim etadi. Ba'zi davlat maktablari 24 soatlik yordamga muhtoj bolalar uchun besh kunlik turarjoy bilan ta'minlaydi.

Nyu-York shtat ta'lim departamenti nodavlat (kunduzgi) maktablarni yaratishni ma'qulladi.

Ushbu maktablar intensiv ta'lim ehtiyojlari davlat maktab o'quv dasturi doirasida qondirilmaydigan bolalar uchun dasturlarni taqdim etadi. Shtat Ta'lim Departamenti (SED) tomonidan

tasdiqlangan maktablarda faqat nogiron o'quvchilar ta'lim olishadi va shuning uchun nogiron o'quvchilar bilan birga ta'lim olish imkoniyatini ta'minlamaydi. SED tomonidan tasdiqlangan nodavlat maktab, agar u IEP da tavsiya etilgan xizmatlarni taqdim eta olsa, farzandingizni qabul qilishi mumkin.

IEP jamoasi Nyu-York shtati ta'lim departamenti tomonidan tasdiqlangan nodavlat maktabni tavsiya etishdan oldin davlat maktablarida mavjud bo'lgan barcha variantlarni ko'rib chiqishi kerak. Agar IEP jamoasi farzandingizga Nyu-York shtat ta'lim departamenti tomonidan tasdiqlangan nodavlat maktabga borishni tavsiya qilsa, markazlashgan jamoatchilikni qo'llab-quvvatlash guruhi (CBST) siz bilan farzandingiz uchun to'g'ri maktabni topish va qabul talablarini boshqarishda yordam beradi.

Nyu-York shtati ta'lim departamenti nodavlat (internat) maktablarini tasdiqladi

Maktab-internatlar 24 soat davomida maktab kampusida intensiv sinf ta'limi va tuzilmali yashash muhitini ta'minlaydigan muassasalardir. Ushbu dastur ta'lim ehtiyojlari shunchalik og'irki, ular 24 soatlik e'tiborni talab qiladigan bolalar uchun mo'ljallangan. Agar internat maktabi maqsadga muvofiq deb topilsa, NYCPS shtatdan tashqarida joylashtirishdan oldin birinchi navbatda shtatdagi internat muassasalarini ko'rib chiqishi kerak. Agar IEP jamoasi farzandingizga maktab-internatga borishni tavsiya qilsa, CBST siz bilan farzandingiz uchun to'g'ri maktabni topish va qabul talablarini tushunishga yordam berish uchun ishlaydi.

Uy va shifoxona bo'yicha yo'riqnoma

Uy va kasalxonaga asoslangan ta'lim dasturlari o'quvchilarga uzoq vaqt

davomida (to'rt hafta yoki undan ko'proq) maktabga bora olmaganlarida ta'limda qolishlariga yordam beradi. Uy va kasalxonaga asoslangan ta'lim dasturlari to'liq o'quv dasturini taqdim etish uchun mo'ljallanmagan va ixtiyoriy kurslarni tanlashda cheklangan bo'lishi mumkin. Xodimlar har bir o'quvchining maktabi bilan, o'quvchining sog'lig'ini hisobga olgan holda imkon qadar ta'lim va xizmatlarning uzluksizligini ta'minlash uchun ishlaydi.

Uyda ta'lim—Agar farzandingiz ortopedik, ortopedik bo'lmagan/tibbiy yoki psixiatrik sabablarga ko'ra maktabga bora olmasa, siz uyda ta'lim olishni so'rashingiz kerak. Farzandingizning maktabi yoki CSE sizga uyda ta'lim dasturida yordam berishi mumkin. Agar so'rovingiz ma'qullansa, ruxsatnoma muddati farzandingiz maktabga qachon qaytishi kutilayotganiga bog'liq bo'ladi. Agar farzandingiz kutilgan qaytish sanasidan keyin uyda ta'lim olishni talab qilsa, siz qo'shimcha so'rov yuborishingiz kerak. Uyda o'qitish uchun ariza topshirish jarayoni haqida qo'shimcha ma'lumot olish uchun <http://www.homeinstructionschools.com> saytiga tashrif buyuring.

Kasalxonada o'qitish—Kasalxona sharoitidagi o'quvchilar, agar shifoxona shifokorlari ularni tibbiy jihatdan uyda ta'lim olishga yaroqli deb hisoblasa, uyda ta'lim olishlari mumkin. Kasalxonada o'qitish o'quvchi kasalxonadan chiqqandan keyin tugaydi. Farzandingiz kasalxonada ta'lim olayotgan bo'lsa va kasalxonadan chiqqandan keyin maktabga qaytish uchun salomatligi yo'l qo'ymasa, uyda o'qitishda kechikishlarga yo'l qo'ymaslik uchun uni kasalxonadan chiqishdan oldin uyda ta'lim olish uchun ariza topshirishingiz kerak.

Qo'shimcha maxsus ta'limni qo'llab-quvvatlash va xizmatlar

Qo'shimcha imtiyozlar va xizmatlar

O'quvchilarga imkon qadar nogironligi bo'lmagan tengdoshlari bilan birga ta'lim olishlariga yordam berish uchun ularning ta'lim muassasalarida qo'shimcha imtiyozlar va xizmatlar taqdim etiladi.

Qo'shimcha imtiyozlar va xizmatlarning umumiy misollari quyidagilarni o'z ichiga oladi (lekin bular bilan cheklanmaydi):

- Muqobil formatdagi o'quv materiallari (masalan, Brayl alifbosi, katta bosma, magnitofon lentadagi kitoblar)
- Darslar orasidagi qo'shimcha vaqt
- Maxsus o'tirish tartibi
- Topshiriqlar uchun qo'shimcha vaqt

- Ta'lim tezligini oshirish
- Xulq-atvorni qo'llab-quvvatlash yoki xatti-harakatlar rejalari

Paraprofessionallar

Paraprofessional individual talabani, bir guruh o'quvchilarni yoki butun sinfni qo'llab-quvvatlaydi.

- IEP tomonidan individual o'quvchi yoki o'quvchilar guruhi uchun tavsiya etilgan paraprofessional "IEP tomonidan tayinlangan paraprofessional" deb ataladi va qo'shimcha xizmat hisoblanadi.
- Butun sinfga xizmat ko'rsatuvchi paraprofessional "sinf paraprofessional" deb ataladi.
- Tavsiya etilgan ikkita ta'lim tilini biladigan va ikki tili sinfga joylashtirilishni kutayotgan o'quvchilarga xizmat ko'rsatadigan paraprofessional "muqobil joylashtirish paraprofessional" deb ataladi.

Paraprofessional yoki paraprofessionallarni o'z ichiga olgan dastur uchun IEP tavsiyasini ko'rib chiqayotganda, siz muhim qismi bo'lgan IEP jamoasi farzandingizning iloji boricha mustaqil va o'zini o'zi ta'minlash maqsadini ko'rib chiqishi va targ'ib qilishi muhimdir.

IEPgga tayinlangan paraprofessionallar IEPga ega bo'lgan o'quvchilarga o'rganishni osonlashtirish va o'quvchilar mustaqilligini oshirish uchun yordam berishi mumkin. Ular o'quvchilarga alohida yoki kichik guruhlarda yordam berishlari mumkin. IEPga tayinlangan paraprofessionallar o'quvchilarga butun maktab kunida yoki uning bir qismida yordam berishi mumkin. Agar kerak bo'lsa, IEP tomonidan belgilab qo'yilganidek, o'quvchining sinf va boshqa maktab mashg'ulotlarida xavfsiz va to'liq ishtirok etishi va akademik muvaffaqiyatga erishishi uchun paraprofessional yordam tavsiya etilishi mumkin. Agar o'quvchi o'qish va/yoki tegishli xizmatlarni xavfsiz bajarish

uchun qo'shimcha nazorat yoki yordam talab qilsa, IEP jamoasi paraprofessionalni tavsiya qilishi mumkin. Paraprofessional quyidagi funksiyalardan birini bajarishi mumkin:

- Salomatlikni saqlash
- Xulq-atvorni qo'llab-quvvatlash
- Orientatsiya va harakat
- Hojatxonadan foydalanish

Paraprofessional yordam juda intensiv bo'lganligi sababli, IEP jamoasi o'quvchilar mustaqilligini oshirishga olib keladigan yillik maqsadlarni ko'rib chiqadi va kerak bo'lganda paraprofessionalga bo'lgan ehtiyojni kamaytiradi yoki yo'q qiladi.

Sog'liqni saqlash bo'yicha paraprofessional O'quvchining tibbiy yoki funksional ehtiyojlari ularning maktab faoliyatida ishtirok etishiga xalaqit bersa va/yoki ularning qiymatini kamaytirsas, sog'liqni saqlash bo'yicha paraprofessional yordam berishi mumkin. Agar kerak bo'lsa, sog'liqni saqlash bo'yicha

paraprofessional o'quvchining aniqlangan salomatlik bo'yicha ehtiyojlarini qondirishga yordam beradi, masalan:

- Kundalik hayot faoliyati (shu jumladan nogironlar aravachasidan moslashtirilgan uskunaga o'tish, harakatga yordam berish, og'iz orqali oziqlantirish, ovqatlanishni kuzatish va boshqalar);
- O'quvchining tibbiy holati bilan bog'liq o'ziga xos belgilar va alomatlarini kuzatish;
- O'quvchini davolash yoki dorilar uchun maktab hamshirasiga xabar berish va/ yoki olib kelish.

Xulq-atvorni qo'llab-quvvatlovchi paraprofessional (shuningdek, "inqirozni boshqarish bo'yicha paraprofessional" sifatida ham tanilgan)

O'quvchi xulq-atvorda jiddiy muammolarga duch kelganda, faqat xulq-atvoriga aralashuv rejasi (BIP) bilan hal etilmaydigan bo'lsa, xulq-atvorni qo'llab-quvvatlash bo'yicha paraprofessional tavsiya etilishi mumkin,

bu maktab xodimlari tomonidan o'quvchining xatti-harakatlarini hal qilish uchun qo'llaniladigan odatiy xatti-harakatlar rejasidir. Farzandingizda BIP bo'lmasa, IEP jamoasi sizning ruxsatingiz bilan farzandingizning xatti-harakati haqida ko'proq ma'lumot olish uchun Funktsional Xulq-atvorni Baholashni (FBA) o'tkazadi. Agar kerak bo'lsa, ular BIPni ishlab chiqadilar. Agar xulq-atvorni qo'llab-quvvatlovchi paraprofessional tavsiya etilsa, ular o'quvchi va boshqalarning xavfsizligini ta'minlashga yordam beradi. Paraprofessional o'quvchining o'z xatti-harakatlarini imkon qadar mustaqil ravishda boshqarish qobiliyatini rivojlantirishga harakat qiladi. Bunga quyidagilar kiradi:

- Ma'lumot to'plash va IEP doirasida o'quvchining xulq-atvor maqsadlarini qo'llab-quvvatlash orqali o'quvchining BIPini monitoring qilish va qo'llab-quvvatlash; va
- xulq-atvorni boshqarish strategiyasini amalga oshirish.

Orientatsiya va harakat xizmatlari

Orientatsiya va harakat (O&M) paraprofessionalini O&M o'qituvchisi ko'rishda nuqsoni bo'lgan o'quvchilar uchun tavsiya qilishi mumkin:

- ular ko'rish bo'yicha ta'lim xizmatlari hamda O&M va texnik ko'rsatmalarini oladilar; va
- ular uchun maktabda mustaqil sayohat qilish xavfli deb hisoblanadi.

O'quvchi mustaqil ravishda xavfsiz yura olgach, IEP jamoasi tavsiyani kamaytiradi yoki endi O&M paraprofessionalini tavsiya qilmaydi. Agar tavsiya etilsa, O&M paraprofessional o'quvchiga O&M yo'riqnomasi davomida o'rganilgan ko'nikmalarni egallashda yordam beradi. Bunga quyidagilar kiradi:

- O'quvchining fazoviy va atrof-muhit haqidagi tushunchalarini yaxshilash va/yoki sayohatlarni rejalashtirish uchun sensorli ma'lumotlardan foydalanish;
- O'quvchining harakatchanlik ko'nikmalarini to'ldirish uchun ko'rishni himoya qilish

va/yoki uzun tayoqdan foydalanishni yaxshilash; va/yoki

- Maktabda navigatsiya va darslarga borishda o'quvchining xavfsizligini ta'minlash.

Hojatxona paraprofessional

Hojatxona paraprofessional o'quvchining ehtiyojlariga qarab hojatxonadan foydalanishni o'rgatadi yoki hojatxonada yordam beradi.

Hojatxonaga oid mashg'ulotlar odatda o'quvchi hojatxonadan mustaqil foydalana olguncha ko'rsatiladigan vaqtinchalik yordamdir. **Hojatxona yordami** o'quvchiga hojatxonaga borish va hojatxonadan kelishga yordam berish, o'quvchini hojatxonaga olib borish va hojatxonadan olib kelish, artish va qo'l yuvishda yordam berishni o'z ichiga oladi, lekin bular bilan cheklanmaydi.

Agar o'quvchi hojatxonani o'rgatish va/yoki hojatxonada yordam berishni talab qilsa, hojatxona paraprofessional tavsiya etilishi mumkin va bu o'quvchi talab qiladigan yagona professional yordamdir. Farzandingizga salomatlik yoki xulq-atvor bo'yicha paraprofessional yordam bersa, shu kerak bo'lganda, o'sha paraprofessional ham yordam beradi. Buning o'rniga, hojatxonaga oid mashg'ulotlar va/yoki hojatxonada yordam berish muayyan sharoitlarda sinf paraprofessionalari tomonidan taqdim etilishi mumkin.

Tashish bo'yicha paraprofessional

Xulq-atvori, kognitiv yoki sog'lig'i bilan bog'liq muammolar bo'lgan o'quvchiga avtobusda va maktabga borishda doimiy ravishda yakkama-yakka yordam ko'rsatishni talab qiladigan o'z xavfsizligini va/yoki boshqalarning xavfsizligini ta'minlash uchun tashish bo'yicha paraprofessionalidan foydalanish tavsiya etilishi mumkin.

Farzandingizga tashish bo'yicha paraprofessional kerak bo'lishi mumkin deb hisoblasangiz, IEP yig'ilishidan oldin IEP guruhini xabardor qiling. Sizdan tibbiy qaydlarni taqdim etishni so'rashi mumkin.

IEP yig'ilishida, IEP jamoasi, shu jumladan siz, farzandingizga yordam darajasi va nima uchun kerakligi; bu yordam nimadan iboratligi; va farzandingizning IEP maqsadlariga erishish uchun qayerda, qachon va qanday yordam ko'rsatilishini aniqlaydi. IEP jamoasi farzandingiz uchun kamroq intensiv qo'llab-quvvatlash imkoniyatlarini ko'rib chiqadi va agar kamroq intensiv variantlar farzandingiz ehtiyojlariga javob bermasa, paraprofessional tavsiya etiladi.

O'quvchi o'rniga maktab xodimlariga yordam

Farzandingizning o'qituvchilari, paraprofessionallari, tegishli xizmat ko'rsatuvchi provayderlari yoki boshqa maktab xodimlari farzandingizni eng samarali qo'llab-quvvatlash uchun trening yoki yo'riqnoma talab qilishi mumkin. Masalan,

- O'quvchining paraprofessional o'quvchining xatti-harakatlariga aralashuv rejasini eng yaxshi tarzda amalga oshirish uchun ijobiy xatti-harakatlarga ta'lim berishni talab qilishi mumkin;
- O'quvchining o'qituvchisi o'quvchi bilan muloqot qilish uchun Amerika imo-ishora tilini o'rganishni talab qilishi mumkin;
- O'quvchining o'qituvchisi o'quvchi uchun tavsiya etilgan yordamchi texnologiya vositalaridan foydalanish bo'yicha treningni talab qilishi mumkin;
- O'quvchining sog'lig'i bo'yicha mutaxassis o'quvchining sog'lig'i bo'yicha ehtiyojini tushunish uchun maktab hamshirasi yoki o'quvchi shifokoridan treningni talab qilishi mumkin;
- O'quvchining hojatxona paraprofessional tegishli xizmat ko'rsatuvchi provayderdan o'quvchini nogironlar aravachasidan hojatxonaga xavfsiz olib borish bo'yicha o'qitishni talab qilishi mumkin.

Zarur bo'lganda, maktab xodimlari yordamni farzandingizning ehtiyojlarini qondirish uchun moslashtiradi.

Yengillik va o'zgartirishlar

Yengillik - bu nogiron o'quvchilarga ta'lim olish va baholashdan teng foydalanishni ta'minlaydigan atrof-muhitga, ko'rsatmalarga yoki materiallarga moslashishdir. Ular imkoniyati cheklangan o'quvchilarni joylashtirish uchun mo'ljallangan. Farzandingiz yengillik talab qilsa, ular IEPda ro'yxatga olinadi. Yengillikning ba'zi misollari savollar va ko'rsatmalarni o'zgartirish, o'quv vaqtini uzaytirish, ma'lumotnomalar bilan ta'minlash va tanaffuslarni o'z ichiga oladi.

O'quv rejasining mazmuni va/yoki sinf darajasiga **o'zgartirishlar** kiritiladi. O'qituvchi tomonidan o'qitiladigan kontentni tushuna olmaydigan nogiron o'quvchilar uchun o'zgartirishlar kiritiladi. O'zgartirishga misol sifatida topshiriqni diqqat markazni faqat eng muhim asosiy fikrlarga yo'naltirish uchun o'zgartirishni keltirish mumkin.

Farzandingizning IEP jamoasi bilan yengillik va/yoki o'zgartirishlar farzandingizga mos kelish yoki kelmasligini muhokama qiling.

Ixtisoslashtirilgan tashish

IEPga ega bo'lgan o'quvchilarning aksariyati IEPsiz o'quvchilar bilan bir xil tarzda maktabga borishadi va qaytib kelishadi. Ixtisoslashtirilgan tashish har doim eshik oldigacha avtobus xizmatini o'z ichiga oladi (avtobus imkon qadar o'quvchining uyiga yaqin joyda to'xtaydi), lekin boshqa zarur transport xizmatlarini ham o'z ichiga olishi mumkin, masalan, professional xizmatlar, hamshiralik va tibbiyot bilan bog'liq yengilliklar. IEP

jamoasi hujjatlashtirilgan ehtiyojlari maktabga borish yoki maktabdan qaytish qobiliyatiga ta'sir qiladigan bolalar uchun maxsus tashishni tavsiya qilishi mumkin. Ushbu tavsiya har yili ko'rib chiqiladi.

Farzandingiz maxsus transportga muhtoj bo'lishi mumkin deb hisoblasangiz, farzandingizning IEP jamoasi bilan maslahatlashing. IEP jamoasi sizga ushbu jarayonning bir qismi sifatida barcha kerakli hujjatlarni taqdim etadi. Bunga quyidagilar kiradi:

- HIPAA doirasida tibbiy ma'lumotlarni oshkor qilish uchun ruxsat. Bu to'ldirilgan va imzolangan ariza.
- Tibbiy xizmatlar uchun so'rov. Bu farzandingizning birlamchi tibbiy yordam shifokori tomonidan to'ldiriladi va imzolanaadi. Bu sizning farzandingiz uchun uyma-uy avtobusda tashish va farzandingiz talab qilishi mumkin bo'lgan boshqa tibbiy xizmatlar zarurligini tushuntirishi kerak.

Maktab sog'liqni saqlash boshqarmasi (OSH) shifokori sizning ixtisoslashtirilgan tashish uchun so'rovingizni ko'rib chiqishi mumkin. OSH shifokori farzandingizning birlamchi tibbiy yordam shifokori bilan har qanday so'rovni muhokama qilishi kerak bo'lishi mumkin. OSH shifokori farzandingizning sog'lig'i bo'yicha yig'ilishda ishtirok etishi mumkin, u IEP yig'ilishining tashish masalasini muhokama qiladigan qismini qamrab oladi.

Agar IEP jamoasi farzandingiz ixtisoslashtirilgan tashish va/yoki yengillikni talab qilishini belgilasa, IEP buni aniqlashtiradi.

Foydalanish mumkin bo'lgan o'quv materiallari

Foydalanish mumkin bo'lgan o'quv materiallari (AEM) - bu ko'rishning zaifligi, ko'rlik yoki boshqa sabablarga ko'ra standart bosma materiallardan foydalana olmaydigan o'quvchilar foydalanishi mumkin bo'lgan formatga aylantirilgan darsliklar

va o'quv materiallari. Ushbu formatlarga quyidagilar kiradi:

- Brayl alifbosi
- Katta bosma
- Audio
- Raqamli matn

Farzandingizga AEM kerak deb hisoblasangiz, maktabingizga murojaat qiling. Maktab xodimlari, agar mavjud bo'lsa, qaysi format farzandingiz uchun foydali bo'lishini aniqlashlari mumkin. Farzandingiz AEM ni talab qilsa, materiallar maktabda NYCPS hisobidan taqdim etiladi.

Moslashtirilgan jismoniy ta'lim

Moslashtirilgan jismoniy ta'lim - bu muntazam jismoniy tarbiya dasturlarida xavfsiz yoki muvaffaqiyatli ishtirok eta olmaydigan alohida bolalarning qiziqishlari, qobiliyatlari va cheklovlariga javob beradigan rivojlantiruvchi mashg'ulotlar, o'yinlar, musobaqa va ritmlarning maxsus ishlab chiqilgan dasturi. Farzandingizning nogironligi muntazam jismoniy tarbiya dasturiga kiritilgan mashg'ulotlarni bajarishga xalaqit bersa, unga moslashtirilgan jismoniy tarbiya tavsiya etilishi mumkin.

Muqobil baholash

Muqobil baholashlar standartlashtirilgan imtihonlarda qatnasha olmaydigan og'ir kognitiv nogironligi bo'lgan o'quvchilarning hatto imtihon yengilliklari bilan ham o'zlashtirishi va rivojlanishini baholash uchun qo'llaniladi. Ushbu rivojlanishni baholash mezonlari:

- Imtiyozli o'quvchilarga o'z bilim va ko'nikmalarini namoyish qilishning muqobil usulini taqdim etadi
- O'quvchilarning akademik maqsadlar sari erishgan yutuqlarini baholaydi
- O'qituvchilar va mutaxassislariga ta'lim strategiyalari va yordamchi materiallarni moslashtirishda yordam beradi

- Maktablar tomonidan muntazam sinfda baholash amaliyotining bir qismi sifatida foydalaniladi

Nyu-York shtatining muqobil baholashi (NYSAA) 3-12-sinflardagi barcha o'quvchilar uchun yillik davlat imtihonining bir qismidir. Farzandingizning IEP dasturi muqobil baholashga munosib ekanligini ko'rsatishi kerak. Muqobil baholashda ishtirok etayotgan o'quvchilar yuqori maktab diplomini olish huquqiga ega emaslar.

Kengaytirilgan o'quv yili (O'n ikki oylik o'quv yilidagi xizmatlar)

Farzandingiz sezilarli regressiyani oldini olish uchun yozda o'qishni davom ettirishi kerak bo'lsa, xizmatlar uzaytirilgan o'quv yili davomida taqdim etilishi mumkin. Muhim regressiya, odatda, o'quvchiga yozgi ta'tildan keyin ilgari olgan bilimlarini tiklash uchun 8 hafta yoki undan ko'proq vaqt kerak bo'lishini anglatadi. Kengaytirilgan o'quv yili (ESY) xizmatlari farzandingiz o'quv yili davomida oladigan xizmatlardan farq qilishi mumkin va bu IEP yig'ilishida aniqlanadi.

Ota-onalarga konsultatsiya va trening

Agar siz, ota-ona, farzandingizning alohida ehtiyojlarini tushunishda yordamga muhtoj bo'lsangiz, ota-ona konsultatsiyalari va treninglari sizga farzandingizning rivojlanishi va/yoki muayyan cheklangan jihatlari haqida ma'lumot berishi va farzandingizning IEP dasturini amalga oshirishda yordam berishi mumkin. Farzandingiz xodimlar nisbati 8:1+1, 6:1+1 yoki 12:1+4 bo'lgan maxsus ta'lim sinflariga qatnashsa yoki farzandingizda autizm bo'lsa, ota-onalar bilan maslahatlashish va treninglar o'tkazish tavsiya etiladi. Bu kattalar uchun maslahat xizmati emas va

sizning shaxsiy yoki ta'lim ehtiyojlaringizni qondirish uchun mo'ljallanmagan.

Sayohat treningi

Sayohat treningi xizmatlari qisqa muddatli, keng qamrovli va maxsus mo'ljallangan ta'lim bo'lib, u ko'r va ko'rishda nuqsoni bo'lgan yuqori maktab o'quvchilariga uydan ma'lum bir manzilga (odatda maktab yoki ish) borish vaqtida jamoat transporti va infratuzilmada xavfsiz va mustaqil harakatlanishni o'rgatadi.

Tasnifdan chiqarish xizmatlari bilan umumiy ta'lim

Maxsus ta'lim xizmatlariga ortiq muhtoj bo'lmagan o'quvchilar qayta baholashdan so'ng tasnifdan chiqariladi. Tasnifdan chiqarilgan o'quvchilar IEP ga ega bo'lmaydilar, ammo umumiy ta'limga o'tishni osonlashtirish uchun quyidagi xizmatlarni olishlari mumkin:

- O'quv jarayonida qo'llab-quvvatlash
- O'quv dasturlariga o'zgartirishlar kiritish
- Imtihonda yengilliklar
- Tegishli xizmatlar

Farzandingiz tasnifdan chiqarilganidan keyin xizmatlar bir yil davom etishi mumkin. Bundan tashqari, tasnifdan chiqarilgan o'quvchilar, agar tasnifdan chiqarish bo'yicha IEP bildirishnomasida ko'rsatilgan bo'lsa, imtihon yengilliklarini olishni davom ettirish huquqiga ega. 8-12-sinflarda tasnifdan chiqarilgan o'quvchilar, agar oxirgi IEP da ko'rsatilgan bo'lsa, Ijtimoiy himoya bo'yicha bitiruv variantlariga ega bo'lishlari mumkin. Bitiruv variantlari haqida ko'proq ma'lumot olish uchun 6-bo'lim: IEP ga ega bo'lgan o'quvchilar uchun bitiruv bo'limiga tashrif buyuring.

5

IEPni ishlab chiqqandan so'ng: Xizmatlarni tashkil qilish

Xizmatlarni tashkil qilish

IEP yig'ilishi tugashidan oldin IEP jamoasi sizga **tavsiya etilgan maxsus ta'lim dasturlari va xizmatlari haqida batafsil ma'lumot beruvchi IEP loyihasi sahifasining** chop etilgan nusxasini taqdim etadi.

Uchrashuvdan keyin ikki hafta ichida yakuniy IEP nusxasini olishingiz kerak. Agar yig'ilishdan keyin ikki hafta ichida farzandingizning IEP nusxasini olmagan bo'lsangiz, farzandingizning IEP jamoasi bilan bog'laning. Bundan tashqari, agar u NYCPS tomonidan qamrab olingan til bo'lsa, siz **dastlabki yozma xabarnomani** o'zingiz xohlagan tilda olasiz. Dastlabki yozma xabarnoma sizga farzandingiz oladigan xizmatlar haqida xabar beradi.

NYCPS xizmatlarni tashkil qilgach, biz farzandingiz hozirgi maktabida qolishi uchun barcha sa'y-harakatlarimizni qilamiz. Nogironligi bo'lgan o'quvchilarning aksariyati nogironligi bo'lmaganda o'qishi mumkin bo'lgan maktabga, xoh u o'z hududidagi maktab bo'lsin, xoh o'zi tanlagan maktab bo'lsin, borishi mumkin va kerak.

Biroq, agar farzandingiz ushbu xizmatni hozir o'qiyotgan maktabdan boshqa maktabda oladigan bo'lsa, siz maktab nomi

va manzili ko'rsatilgan alohida xabarnoma olasiz. Agar siz tavsiya etilgan maktabga borishni xohlasangiz, xabarnomada ko'rsatilgan shaxs bilan bog'lanishingiz kerak.

Tegishli xizmatlarni tashkil qilish

Farzandingiz tegishli xizmatlar uchun tavsiya etilgan bo'lsa, NYCPS ularni taqdim etishni tashkil qiladi. Agar NYCPS o'z xodimlari yoki shartnoma tuzgan agentliklar xodimlari bilan xizmatni taqdim eta olmasa, **Tegishli Xizmatlar Avtorizatsiyasi (RSA)** berilishi mumkin. RSA sizga tegishli litsenziyaga ega bo'lgan mustaqil xizmat ko'rsatuvchi provayderni aniqlash imkonini beradi. Xizmatlar sizga bepul taqdim etiladi. Agar RSA berilgan bo'lsa, sizga undan qanday foydalanish bo'yicha ko'rsatmalar va mavjud mustaqil provayderlarni qanday topish haqida ma'lumot beriladi. Mustaqil xizmat ko'rsatuvchi provayderlar ro'yxatini bizning veb-saytimizda topishingiz mumkin: <https://www.schools.nyc.gov/special-education/supports-and-services/related-services/finding-an-independent-provider>. Farzandingiz maktabi yoki CSE bu jarayonda sizga yordam berishi mumkin. Agar sizda savollar bo'lsa yoki xizmat ko'rsatuvchi provayderni topishda yordamga muhtoj

Nogironligi bo'lgan o'quvchilarning aksariyati nogironligi bo'lmaganda o'qishi mumkin bo'lgan maktabga borishi mumkin va kerak.

bo'lsangiz, RSAda ko'rsatilgan kontaktga murojaat qilishingiz mumkin.

Ingliz tili yangi til sifatida (ENL) o'qitishni tashkil qilish.

Farzandingizga **ingliz tilini yangi til (ENL)** sifatida o'rganish tavsiya etilgan bo'lsa, NYCPS ushbu xizmatlarni taqdim etish uchun ENL o'qituvchisini tayinlaydi. Agar DOE da ENL o'qituvchisi mavjud bo'lmasa, ENL xizmatiga avtorizatsiya ("ENL avtorizatsiyasi") beriladi. Bu sizga mustaqil, litsenziyaga ega ENL provayderini bepul topish imkonini beradi. ENL avtorizatsiyasi xizmatlarning chastotasi va davomiyligini belgilaydi. Agar savollaringiz bo'lsa yoki mavjud provayderni topa olmasangiz, sizga yordam uchun NYCPS da kimga murojaat qilish haqida ma'lumot beriladi.

Tashishni tashkil qilish

IEPga ega bo'lgan o'quvchilarning aksariyati IEPsiz o'quvchilar bilan bir xil tarzda maktabga borishadi va qaytib kelishadi. Farzandingiz okrug maktabiga borsa, u maktabga piyoda borishi mumkin. Maktabning uyingizdan uzoqligiga qarab, farzandingiz jamoat transportidan foydalanish yoki bekatdan maktabgacha avtobusda borish uchun Nyu-York metrosiga kirish kartasini olishi mumkin. <http://www.optnyc.org/home/default.htm> manzilidagi o'quvchilarni tashish bo'limi sayti qaysi transport turlari mos kelishi haqida qo'shimcha ma'lumot beradi.

Farzandingizning IEP jamoasi, shuningdek, farzandingiz nogironligi sababli eshikma-eshik avtobusda tashishni talab qilish yoki qilmasligini ko'rib chiqadi. Bu *ixtisoslashtirilgan tashish* deb ataladi. Agar IEP guruhi sizning farzandingiz eshikma-eshik avtobus orqali tashishni talab qilishini aniqlasa, bu

farzandingizning identifikatsiya kartasida qayd qilinadi. Bunday avtobus orqali tashishni tashkil qilish besh kungacha davom etishi mumkin. O'quvchilarni tashish bo'limi (OPT) sizni avtobus qatnovining boshlanishi haqida yozma ravishda xabardor qiladi. Agar siz OPTdan ma'lumot olmasangiz, yordam uchun 718-392-8855 raqamli ishonch telefoniga qo'ng'iroq qiling. Ixtisoslashtirilgan tashish va ixtisoslashtirilgan tashish yengilliklari haqida qo'shimcha ma'lumot olish uchun 4-bo'lim, **Ixtisoslashtirilgan tashish** bo'limiga qarang: Individuallashtirilgan ta'lim dasturi (IEP).

Maxsus ta'lim xizmatlari uchun ota-onalarning roziligi

Farzandingiz hech qachon maxsus ta'lim xizmatlarini olmagan bo'lsa, biz ularni taqdim etish uchun sizdan yozma ruxsat so'raymiz. Sizdan **dastlabki yozma xabarnomaning** pastki qismida maxsus ta'lim xizmatlarini olishga roziligingizni ko'rsatishingiz va uni ko'rsatilgan manzilga yuborishingiz so'raladi. Agar rozilik bermasangiz, farzandingiz tavsiya etilgan xizmatlarsiz umumiy ta'lim tizimida qoladi. Sizning roziligingizdan so'ng tavsiya etilgan maxsus ta'lim xizmatlari tashkil etiladi.

Allaqachon maxsus ta'lim xizmatlarini olayotgan o'quvchilar.

Farzandingiz allaqachon maxsus ta'lim xizmatlarini olayotgan bo'lsa, sizning roziligingizni qayta tasdiqlashingiz shart emas. **Dastlabki yozma xabarnomada** farzandingiz uchun tavsiya etilgan maxsus ta'lim xizmatlariga o'zgartirishlar kiritiladi. Tavsiya etilgan maxsus ta'lim xizmatlari dastlabki yozma xabarnomada ko'rsatilgan sanagacha taqdim etiladi.

Agar siz dastlabki yozma xabarnomada yoki IEP da tavsiya etilgan xizmatlarga rozi bo'lmasangiz, muammoni hal qilish uchun farzandingizning IEP jamoasi bilan bog'lanishingiz kerak. Agar siz tavsiya etilgan xizmatlarga rozi bo'lmasangiz, sizda protsessual kafolatlar mavjud. Siz **Mediatsiya** yoki **Xolis tinglovni** talab qilishingiz mumkin. Ushbu himoya choralari 8-bo'lim: Yordam olish.

Ta'lim xizmatlari uchun rozilikni qaytarib olish

Maxsus ta'lim xizmatlarini olishga rozilik berganingizdan so'ng istalgan vaqtda siz farzandingizning IEPda ko'rsatilgan maxsus ta'lim xizmatlarini olishga roziligingizni bekor qilishingiz mumkin. So'rov yozma ravishda bo'lishi kerak. Biroq, agar siz roziligingizni bekor qilsangiz, farzandingizning IEPda ko'rsatilgan *barcha* maxsus ta'lim va tegishli xizmatlarga roziligingizni bekor qilasiz. Bu sizning farzandingiz hech qanday maxsus ta'lim xizmatlari yoki yengilliklar, jumladan, ixtisoslashtirilgan tashish, yordamchi texnologiyalar, dastur o'zgartirishlari, imtihon yengilliklarini olmasligi yoki muqobil baholashda ishtirok eta olmasligini anglatadi. Bundan tashqari, agar siz roziligingizni bekor qilsangiz, farzandingiz nogiron o'quvchilar uchun intizomiy himoyaga (jumladan, **Holatlarni aniqlashni ko'rib chiqish (MDRs)**) ega bo'lmaydi. Nogiron talabalar uchun intizomiy himoya choralari haqida ko'proq ma'lumot olish uchun quyidagi manzildagi **Atamalar lug'ati** yoki protsessual kafolatlar to'g'risidagi bildirishnomaga qarang <https://www.schools.nyc.gov/special-education/help/your-rights>. Siz maxsus ta'lim va tegishli xizmatlarning faqat bir qismi uchun rozilikni bekor qila olmasiz.

Agar siz IEP tavsiyalarining barchasi yoki ba'zilariga rozi bo'lmasangiz, lekin maxsus ta'lim xizmatlariga roziligingizni bekor qilishni

xohlamasangiz, farzandingizning IEP jamoasi bilan bog'lanishingiz kerak. Agar kelishuvga erisha olmasangiz, 8-bo'lim: Yordam olish.

IEP jamoasi sizning roziligingizsiz farzandingiz uchun xizmatlarni talab qilish uchun Mediatsiya yoki Xolis tinglovning tegishli protseduralaridan foydalana **olmaydi**.

Medicaid hisob-kitobiga rozilik

NYCPS IEP ga ega bo'lgan barcha bolalarning oilalaridan departamentga Medicaid ga maxsus ta'lim xizmatlari narxining bir qismini to'lash imkonini beruvchi rozilik shakllarini imzolashni so'raydi. Barcha oilalar Medicaid holatidan qat'i nazar, ushbu shakllarni imzolashlari shart. Bu oilaga ta'sir qilmaydi, faqat maktab tizimi IEPga ega bolalarga xizmat ko'rsatish uchun qo'shimcha mablag' oladi.

Agar sizning oilangiz Medicaid imtiyozlarini olsa, sizning qamrovingiz to'xtatilmaydi, mavjud umrbod qamrovingiz qisqarmaydi va oilangiz xizmatlariga hech qanday ta'sir ko'rsatmaydi. Farzandingiz IEP bo'yicha xizmatlarni olishi uchun sizdan Medicaid ga ro'yxatdan o'tishingiz shart emas.

Joylashtirish muddati

NYCPS dan farzandingizni IEP tavsiyalariga muvofiq joylashtirishni ta'minlash talab qilinadi:

- Farzandingiz dastlabki (birinchi) marta maxsus ta'limga yo'naltirilgan bo'lsa, u siz farzandingiz baholanishiga rozilik bergan kuningizdan boshlab 60 maktab kuni ichida ro'yxatga olinadi.
- Farzandingiz allaqachon maxsus ta'lim xizmatlarini olayotgan bo'lsa, u qayta baholash uchun yuborilgan

kundan boshlab 60 maktab kuni ichida joylashtiriladi.

Biroq, agar siz baholash, yo'naltirish va/yoki joylashtirish jarayonini asossiz ravishda kechiktirsangiz, bu muddat o'zgartirilishi mumkin.

P-1 xati

Farzandingiz maxsus ta'lim sinfiga tavsiya etilgan bo'lsa va siz talab qilingan muddatda joylashtirish taklifini olmagan bo'lsangiz, siz **P-1 xatini** olishingiz mumkin.

P-1 xati sizga farzandingizni NYSED tomonidan tasdiqlangan kunduzgi maktabga tegishli maxsus ta'lim dasturiga kiritish huquqini beradi. Ushbu joylashtirish o'quv yili davomida NYCPS hisobidan amalga oshiriladi. NYSED tomonidan tasdiqlangan nodavlat maktablar ro'yxati xabarnomaga kiritiladi.

Agar sizda ushbu jarayon bo'yicha savollaringiz bo'lsa yoki yordamga muhtoj bo'lsangiz, iltimos, P-1 xatining pastki qismida keltirilgan vakil bilan bog'laning.

6 IEP ga ega bo'lgan o'quvchilar uchun bitiruv

Yuqori maktabni bitirgandan so'ng

Barcha o'quvchilar, shu jumladan nogiron o'quvchilar, mavjud bo'lgan eng yuqori diplom variantiga intilishlari kerak. Yuqori maktabda o'qiyotganida siz farzandingiz, uning maslahatchisi va o'qituvchilari bilan yuqori maktabdan keyin bolaning imkoniyatlarini optimallashtirish uchun akademik va shaxsiy yutuqlarini rejalashtirish va kuzatish uchun yaqindan ishlashingiz kerak. Quyida nogiron o'quvchilar uchun mavjud bo'lgan yuqori maktab diplomi va maktabni bitirganlik to'g'risidagi hujjat haqida umumiy ma'lumot berilgan. Bitiruv talablari bo'yicha eng so'nggi ma'lumot uchun quyidagi manzilga tashrif buyuring: <https://www.schools.nyc.gov/school-life/rules-for-students/graduation-requirements>.

Diplom variantlari

Nyu-York shtatida o'quvchilar uch turdagi diplom olishlari mumkin:

1. Regent diplomi
2. Ilg'or regentlar diplomi
3. Mahalliy diplom

Ushbu diplomlarning barchasi yuqori ma'lumot to'g'risidagi guvohnomadir. Ilg'or regentlar diplomi o'quvchilarga matematika, tabiiy fanlar va ingliz tilidan boshqa tillarda qo'shimcha ko'nikmalarni namoyish etish imkonini beradi.

Diplomni qo'lga kiritish uchun o'quvchilar ma'lum bir kurs uchun kredit olishlari va maxsus Regentlar imtihonlarini topshirishlari kerak. Barcha o'quvchilar Regentlar darslariga bir necha marta qatnashishi mumkin. Farzandingiz maktabni bitirishga tayyor emas deb hisoblasangiz, darhol maktab maslahatchisi bilan bog'laning.

Imtihonlar

O'quvchilar Regentlar diplomini olish uchun beshta Regentlar imtihonini yoki to'rtta Regentlar imtihonini va yana bitta tasdiqlangan kredit yoki imtihonni (ba'zan 4+1 varianti deb ataladi) topshirishlari kerak. Diplom olish uchun barcha o'quvchilar 44 kredit olishlari kerak.

Nogiron o'quvchilar ijtimoiy himoya tizimi orqali mahalliy diplom olishlari mumkin. Ijtimoiy himoya variantlaridan biri nogiron o'quvchilarga turli imtihon ballarini qo'lga kiritish orqali mahalliy diplom olish imkonini beradi.

O'quvchilar qo'shimcha Regentlar imtihonlarini topshirish orqali Ilg'or Regentlar diplomiga ega bo'lishlari mumkin.

Regentlar imtihonlari va boshqa moslashuvchan imtihon variantlari haqida ko'proq ma'lumot olish uchun farzandingizning maslahatchisi va IEP jamoasi bilan suhbatlashing. Qo'shimcha ma'lumot uchun <https://www.schools.nyc.gov/school-life/rules-for-students/graduation-requirements> sahifasiga tashrif buyuring.

Maktabni bitirganlik haqida hujjatlar

Ta'riflangan diplom variantlariga qo'shimcha ravishda, IEPga ega bo'lgan o'quvchilar quyidagi maktabni bitirganlik haqidagi hujjatlarga ega bo'lishlari mumkin.

- Karyera rivojlanishi va kasbiy ta'limni (CDOS) bitirganlik to'g'risida hujjatlar
- Ko'nikmalar va yutuqlar to'g'risida hujjatlar

Karyeraviy rivojlanish va kasbiy ta'lim (CDOS) bitiruv hujjatlari o'quvchilar Nyu-York shtati CDOS ta'lim standartlarida belgilangan karyera uchun tayyor ko'nikmalarni egallaganliklarini tasdiqlash uchun mo'ljallangan. Ishga asoslangan ta'lim tajribasi va/yoki karyera va texnik ta'lim (CTE) kurslaridan o'tgan yuqori maktab o'quvchilari yuqori maktabdan keyin hayotga yaxshiroq tayyor bo'ladilar. Ushbu tajribalar o'quvchilarga kelajakdagi karyera va qiziqishlarini aniqlashga yordam beradi va ko'pincha qiyin akademik dasturning asosiy

qismi hisoblanadi. Karyeraviy rivojlanish tajribasi boy o'quv dasturi o'rnini bosmaydi, balki uni to'ldiradi. **Barcha o'quvchilar** diplomga qo'shimcha ravishda CDOS bitiruv hujjaatiga ega bo'lishlari mumkin (jumladan, IEP ga ega bo'lmagan o'quvchilar). Agar o'quvchi 4 Regentlar imtihonidan o'tgan bo'lsa, uning imtixon talablarini bajargan bo'lsa, CDOS hujjatlaridan "+1" varianti sifatida ham foydalanish mumkin.

Ko'nikmalar va yutuqlar to'g'risida sertifikat (SACC) o'quvchilarning akademik ko'nikmalarini, kuchli tomonlarini va mustaqilligini, karyeraviy rivojlanishini hamda yuqori maktabdan keyin hayot, o'qish va mehnat uchun zarur bo'lgan asosiy ko'nikmalarni aks ettiradi. Faqatgina NYSAA dasturida ishtirok etayotgan, rivojlanishida jiddiy nuqsonlari bo'lgan o'quvchilar SACC ni olishlari mumkin. SACC ni olish uchun kamida 12 yillik ta'lim (bolalar bog'chasidan tashqari) talab qilinadi.

CDOS hujjati va SACC yuqori maktab diplomiga teng *kelmaydi*. Ular o'quvchilardan

kredit olish yoki imtihon topshirishni talab qilmaydi. Aksincha, CDOS va SACC hujjatlari o'quvchilarga yuqori maktabdan keyin ish tajribasida muvaffaqiyatga erishishga yordam beradigan ko'nikmalarni rivojlantirish va namoyish etish imkoniyatini beradi. O'quvchi mustaqil guvoohnoma sifatida CDOS yoki SACC hujjati bilan bitirganida (yuqori maktab diplomi o'rniga), u diplom talab qilinadigan

joylarda ishga joylashishni kafolatlamaydi va harbiy bilim yurti yoki ko'plab kollej va oliy o'quv yurtlariga o'qishga kirish huquqini bermaydi. Ushbu hujjatlarni olgan o'quvchilar yuqori maktab diplomini olguncha yoki 21 yoshga to'lganda o'quv yili oxirigacha (qaysi biri birinchi bo'lishiga qarab) maktabda o'qishni davom ettirishlari mumkin.

Diplom talablari

Diplom olish uchun o'quvchilar 44 kredit olishlari kerak.

8 Ingliz tili kreditlari	8 Ijtimoiy fanlar kreditlari	4 Jahon tarixi 2 AQSh tarixi, 1 Hukumat va 1 Iqtisodiyot
6 Matematika kreditlari (kamida 2 kredit Oliy matematikadan)	6 Ijtimoiy fan kreditlari (kamida 2 kredit Hayot haqidagi fan va 2 kredit Fizika fanidan)	2 Ingliz tilidan boshqa til kreditlari (6 kredit Ilg'or regent diplomi uchun)
2 San'at bo'yicha kreditlar	4 Jismoniy ta'lim kreditlari	1 Salomatlik fani kreditlari
7 Fakultativ kreditlar (3 kredit Ilg'or regent diplomi uchun)		

Nogironligi bo'lgan o'quvchi, agar IEP bu talab uning nogironligi uchun mos emasligini ko'rsatsa, ingliz tilidan boshqa tillarni o'rganishdan ozod qilinishi mumkin.

Yuqori maktabdan keyingi hayot—kollej, karyera va oliy ta'limni rejalashtirish

Biz barcha o'quvchilarga kollej, karyera va yuqori maktabdan keyin mustaqil yashash uchun eng yaxshi imkoniyat beradigan ta'lim olishlarini ta'minlashni istaymiz. O'rta va yuqori maktabni rejalashtirish farzandingizning eng ko'p imkoniyatlarga ega bo'lishini ta'minlaydi. O'quvchilar va ularning ota-onalari o'rta va yuqori maktabdagi kurslar va topshirgan imtihonlari ularning o'rta maktabdan keyingi maqsadlariga qanday bog'liqligini tushunishlari muhimdir. Barcha o'quvchilar, shu jumladan nogiron o'quvchilar, ular uchun mavjud bo'lgan eng yuqori diplom variantiga intilishlari kerak. Yuqori maktabda siz farzandingiz, ularning maslahatchisi va o'qituvchilari bilan ilmiy va shaxsiy yutuqlarni rejalashtirish va nazorat qilish uchun yaqindan ishlashingiz kerak. Farzandingiz yuqori maktabning birinchi yilida IEP jamoasi bilan diplom variantlarini muhokama qiling. O'tish davrini rejalashtirishda ota-ona sifatida ishtirok etishingiz farzandingiz muvaffaqiyati uchun juda muhimdir. Siz farzandingiz maktabining xodimlari bilan farzandingizning maqsadlari, istaklari va qobiliyatlarini aks ettiruvchi o'tish rejasini tuzasiz.

Farzandingiz yuqori maktabni bitirishidan oldin, siz farzandingiz oladigan diplom yoki bitirganlik hujjatini ko'rsatuvchi yozma xabar olasiz va farzandingiz o'qishni tugatgandan so'ng FAPE ni olish huquqiga ega emasligi haqida xabar olasiz. Farzandingiz yuqori maktabni yagona bitiruv hujjati sifatida CDOS bitirganlik hujjati yoki ko'nikmalar va yutuqlar to'g'risida hujjatlar bilan tugatsa, u 21 yoshga to'lgan o'quv yilida maktabga

borish huquqiga ega ekanligi haqida yozma tasdiq oladi. Farzandingizning o'rta va yuqori maktabda ta'lim olishini rejalashtirish uchun bitiruv talablari va boshqa qimmatli manbalar bo'yicha eng so'nggi ma'lumotlarni olish uchun quyidagi manzilga tashrif buyuring: <https://www.schools.nyc.gov/school-life/rules-for-students/graduation-requirements>

O'tish davrini rejalashtirish

O'tish davrini rejalashtirish - bu IEP ga ega bo'lgan o'quvchilarning yuqori maktabdan keyin hayotga tayyorlanishini ta'minlash uchun foydalaniladigan jarayon. Uning maqsadi farzandingizni jamiyatda imkon qadar to'liq va mustaqil yashashga, ishlashga va o'ynashga tayyorlash uchun bazaviy asosni yaratishdir. Ushbu jarayon davomida siz, farzandingiz, maktab xodimlari, oila a'zolari va/yoki jamoat tashkilotlari ma'lumot almashasiz, maqsadlarni kelishib olasiz va yuqori maktabdan keyin farzandingizning hayoti uchun reja tuzasiz. Farzandingizning kuchli tomonlari, xohishlari va qiziqishlaridan kelib chiqib, unga ushbu maqsadlarga erishishda yordam beradigan mashg'ulot va xizmatlar tanlanadi. Bu **Muvofiqlashtirilgan o'tish mashg'ulotlari to'plami** deb ataladi. Rasmiy o'tishni rejalashtirish jarayoni farzandingiz 12 yoshga to'lgan yili (yoki kerak bo'lsa, undan oldinroq) birinchi kasbiy baholash o'tkazilganda boshlanadi. O'tish davrini rejalashtirish va xizmat ko'rsatish farzandingizning maktabdagi faoliyati davomida davom etadigan va **maktabdan chiqish xulosasi** bilan yakunlanadigan jarayondir.

O'tish davrini rejalashtirish bo'yicha batafsil ma'lumot olish uchun, O'tish davrini rejalashtirish: O'quvchilarni yuqori maktabdan keyin hayotga IEP bilan tayyorlash bo'yicha Oila qo'llanmasini ko'rib chiqing www.schools.nyc.gov/specialeducation.

O'tish xizmatlariga qo'yiladigan talablarning umumiy ko'rinishi

Federal va shtat qonunlari va nizomlari nogiron bolalar va ularning oilalari huquqlarini barcha nogiron o'quvchilarning FAPE dan foydalanishini ta'minlash orqali himoya qiladi. Ushbu qonunlar va nizomlar nogiron o'quvchilar uchun o'tishni rejalashtirish bilan bog'liq bo'lgan muayyan standartlarni o'z ichiga oladi. Federal qonun va/yoki shtat me'yoriy-huquqiy hujjatlari bilan ta'minlangan ba'zi kafolatlar:

- Nogironligi bo'lgan o'quvchilar 12 yoshga to'lgan yil davomida kasbiy baholashdan o'tishlari kerak. Kasbiy baholash haqida ko'proq ma'lumot olish uchun quyidagi **O'tish va Kasbiy baholash** bo'limlariga qarang.
- Farzandingiz 14 yoshga to'lganda, IEP jamoasi yuqori maktabdan keyin farzandingizning hayotiy maqsadlarini ko'rib chiqishni boshlaydi. Bu **o'lchanadigan yuqori maktabdan** keyingi maqsadlar deb ataladi. Ushbu maqsadlar ta'lim, ish bilan ta'minlash va mustaqil hayot ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan (agar kerak bo'lsa). Shu bilan birga, IEP jamoasi yuqori maktabdan keyin farzandingizga ushbu maqsadlarga erishishga yordam beradigan faoliyatni aniqlashni boshlaydi. Bu **Muvofiqlashtirilgan o'tish mashg'ulotlari to'plami deb ataladi**. Qo'shimcha ma'lumot olish uchun **O'tish davri va**

Individuallashtirilgan ta'lim dasturi (IEP) bo'limlariga qarang.

- Agar maktabdan tashqari yoki maktabdan keyingi xizmatlarni taqdim etish yoki moliyalashtirish uchun mas'ul bo'lishi mumkin bo'lgan agentlik mavjud bo'lsa, IEP jamoasi o'tish masalasi muhokama qilinadigan har qanday IEP yig'ilishlarida ushbu agentlik vakilining ishtirok etishiga roziligingizni so'raydi. Ba'zi agentliklar haqida jadvaldagi Resurslar bo'limidagi **O'tish davri xizmatlari agentliklari va Kattalarga xizmat ko'rsatish tizimlarida** ko'proq bilib olishingiz mumkin.
- Farzandingiz o'tish xizmatlarini muhokama qilish uchun IEP yig'ilishiga taklif qilinishi kerak. IEP jamoasining muhim a'zosi sifatida ular o'zlarining kuchli tomonlari, xohishlari va qiziqishlarini muhokama qilishlari mumkin. Agar o'quvchi yig'ilishda qatnasha olmasa, IEP jamoasi uning xohishlari va qiziqishlarini hisobga olishi va IEPda aks ettirilishini ta'minlashi kerak.

O'tish va Kasbiy baholash

O'tish va kasbiy baholashlar farzandingizga yuqori maktabdan keyin nima qilishni istayotgani va ularga qanday erishish mumkinligi haqida o'ylashga yordam beradi. Ular kelajakdagi ta'lim, hayotiy, shaxsiy, ijtimoiy va kar yeraviy maqsadlarini aniqlash uchun farzandingizning qobiliyatlari, xohishlari, xatti-harakatlari va qiziqishlari haqida ma'lumot to'plash uchun ishlatiladi. Shuningdek, ular IEP jamoasiga farzandingiz uchun yuqori sifatli IEP va o'tish rejasini ishlab chiqishda yordam beradi.

O'tishni baholashda farzandingizning bandlik sohasidagi qiziqishlari, xohishlari va ko'nikmalari hisobga olinadi. Ular yuqori maktabdan keyin farzandingizning hayot maqsadlarini aniqlashga yordam beradigan asosiy ma'lumotlarni taqdim etadi.

Kasbiy baholash - bu o'tish davrini baholashning bir turi. Kasbiy baholash sizga, farzandingizga va maktabga farzandingiz kelajagini ularning kuchli tomonlari, qiziqishlari va istaklaridan kelib chiqib rejalashtirish borasida muhim qarorlar qabul qilishda yordam beradi. Shuningdek, ular o'qituvchilarga farzandingizning kelajakdagi karyeraviy imkoniyatlari bilan bog'liq holda hozir qanday ishlayotganini tushunishga yordam beradi. Ular farzandingizning qobiliyatlari, ko'nikmalari va ularga kerakli yordam darajasini aniqlashga qaratilgan.

Ushbu baholashlarning barchasi "o'z taqdirini o'zi belgilash" g'oyasini qo'llab-quvvatlaydi. O'z taqdirini o'zi belgilash farzandingiz o'z yo'lini tanlashda, xususan, ta'lim va kasb-hunar o'rgatish, ishga joylashish va mustaqil hayot ko'nikmalarini tanlashda mustaqil fikrga ega bo'lishini anglatadi.

Kasbiy baholash rasmiy yoki norasmiy bo'lishi mumkin.

Norasmiy baholashlar suhbatlar, so'rovnomalar, kuzatishlar, qiziqishlar inventarlari, imtiyozlarni baholash va o'tish davrini rejalashtirish bo'yicha nazorat varaqlarini o'z ichiga olishi mumkin. Amaldagi norasmiy baholash farzandingizning yoshi va qobiliyatiga asoslanadi.

Rasmiy baholashga qobiliyat testlari, akademik yutuqlar testlari va

O'tishni baholashda farzandingizning bandlik sohasidagi qiziqishlari, xohishlari va ko'nikmalari hisobga olinadi.

standartlashtirilgan testlar kiradi. Baholash natijalari farzandingiz bilan bir xil yoshdagi boshqa o'quvchilar bilan taqqoslashni o'z ichiga oladi. Rasmiy baholash ba'zan norasmiy baholash maktablarni farzandingiz uchun yuqori sifatli o'tish rejasini ishlab chiqish uchun yetarli ma'lumot bilan ta'minlamaganida qo'llaniladi.

Farzandingiz 12 yoshga to'lgan kalendar yilidan boshlab siz, farzandingiz va rejalashtirish guruhining boshqa a'zolari kasbiy baholashni yakunlash orqali o'tish davrini baholash jarayonini boshlaysiz. Agar farzandingiz birinchi IEP ni olganida 12 yoshdan oshgan bo'lsa, o'sha vaqtga qadar kasbiy baholash yakunlangan bo'ladi.

I darajali kasbiy baholash

I darajali kasbiy baholash - bu uch qismdan iborat norasmiy baholash—o'quvchi, ota-ona va o'qituvchi. Maktab qaydlarini ko'rib chiqish ham ushbu baholashning bir qismidir. Baholash farzandingizning qiziqishlari, imtiyozlari va yuqori maktabdan keyingi hayotga bo'lgan maqsadlari, jumladan, kelajakda ishga joylashish, ta'lim olish yoki qayta tayyorlash haqida ma'lumot to'playdi. I darajali kasbiy baholash har bir IEP yig'ilishidan oldin kerak bo'lganda yangilanadi.

Ota-ona sifatida sizning fikringiz o'tish davrini baholash jarayonida muhim ahamiyatga ega. Iltimos, I darajali kasbiy baholashga va ushbu baholashlar muhokama qilinadigan har qanday IEP yig'ilishlariga o'z fikringizni kiritganingizga ishonch hosil qiling.

II darajali kasbiy baholash

Agar IEP jamoasi qo'shimcha ma'lumot zarurligini aniqlasa, II darajali kasbiy baholash tavsiya etilishi mumkin. II darajali kasbiy baholash o'quvchining kasbiy mahorati, kuchli tomonlari va qiziqishlari darajasini aniqlashga yordam beradi. Bu ko'nikma va intellektual qobiliyatlarni sinovdan o'tkazadigan normalangan/

standartlashtirilgan vositadan foydalangan holda rasmiy baholashdir. U qiziqishlar ro'yxatini va rasmiy baholash orqali olingan idrok, harakat, fazoviy, verbal va/yoki raqamli idrok, diqqat va/yoki o'rganish uslublari haqida batafsil ma'lumotni o'z ichiga olishi mumkin.

III darajali kasbiy baholash

Vaziyatli kasbiy baholash, ba'zan III darajali kasbiy baholash deb ataladi, o'quvchi haqiqiy yoki simulyativ ish tajribasi bilan shug'ullanayotganda yoki ishlayotganida o'tkazilishi mumkin. Ishga asoslangan ta'lim tajribasiga haq to'lanadigan va to'lanmaydigan stajirovkalar, jamoat ishlari va ko'ngillilar faoliyati va haq to'lanadigan ish kiradi. Vaziyatli kasbiy baholash jarayonida o'quvchining ish bilan bog'liq vazifalarni bajarishi kuzatiladi. Shundan so'ng, o'quvchi ish joyida hozir va kelajakda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan

ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradigan fikr-mulohazalarni oladi. III darajali kasbiy baholash o'quvchining ish joyida muvaffaqiyat qozonishiga yordam beradigan foydali ma'lumotlarni taqdim etishi mumkin.

O'tish davri va individuallashtirilgan ta'lim dasturi (IEP)

O'tish davrini rejalashtirish uchun eng muhim bo'lgan IEP bo'limlari quyida tavsiflanadi. Biroq, kasbiy baholash paytida olingan ma'lumotlar IEP davomida ko'rib chiqiladi.

Bitiruv variantlari IEP yig'ilishlarida muhokama qilinadi va rejalashtiriladi. Shuni yodda tutish kerakki, ko'tarilish mezonlari, o'quvchi qatnashgan kurslar va o'quvchining muqobil yoki standartlashtirilgan imtihonlarda ishtirok etishi o'quvchilarning bitiruv imkoniyatlariga ta'sir qiladi.

O'quvchining yuqori maktabdan keyingi maqsadlariga erishish yo'lida ekanligiga ishonch hosil qilish uchun bu omillar har bir IEP yig'ilishida ko'rib chiqilishi kerak. Bitiruv variantlari va talablari bo'yicha eng so'nggi ma'lumot uchun quyidagi manzilga tashrif buyuring: <https://www.schools.nyc.gov/school-life/rules-for-students/graduation-requirements>.

Maktabdan keyingi o'lchanadigan maqsadlar

Farzandingizning IEP dasturi 14 yoshdan boshlab (yoki agar kerak bo'lsa, undan oldinroq) o'lchanadigan maktabdan keyingi maqsadlarni o'z ichiga oladi. O'lchanadigan maktabdan keyingi maqsadlar farzandingiz yuqori maktabdan keyin nima qilishni yoki nimaga erishmoqchi ekanligini belgilaydi. Farzandingizning o'lchanadigan maktabdan keyingi maqsadlari qisman o'tish va kasbiy baholash paytida to'plangan ma'lumotlarga asoslanadi. IEP yig'ilishida siz va farzandingizni (o'tish masalasi muhokama qilinganda) o'z

ichiga olgan IEP jamoasi ushbu baholashlarni va farzandingizning yuqori maktabdan keyingi maqsadlarini ko'rib chiqadi. Farzandingizning yuqori maktabdan keyingi maqsadlari ularning qiziqishlari rivojlanishi bilan qayta-qayta o'zgarishi mumkinligini tushunish muhimdir. Shu sababli, yuqori maktabdan keyingi maqsadlar, xuddi IEP ning qolgan qismi kabi, har yili ko'rib chiqiladi va yangilanadi. O'lchanadigan maktabdan keyingi maqsadlar quyidagi sohalarni o'z ichiga olishi mumkin:

- Ta'lim/Trening
- Ishga joylashish
- Mustaqil yashash (agar kerak bo'lsa)

Yillik maqsadlar

Yillik maqsadlar farzandingiz bir yil ichida nimaga erishishi kerakligini tasvirlaydi. Ushbu maqsadlar farzandingiz maktabdan keyin o'z hayotiy maqsadlariga erishish uchun zarur bo'lgan akademik, ijtimoiy va jismoniy ko'nikmalarga mos keladi. Maktabdan keyingi o'lchanadigan maqsadlar va yillik maqsadlar farzandingizning individual va o'ziga xos fazilatlar va ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda ishlab chiqiladi va ularning yuqori maktabdan keyingi hayotga bo'lgan qiziqishlari va istaklariga mos keladi.

Maqsadlarga misollar

Yillik maqsadlar farzandingiz bir o'quv yilida nimaga erishishiga e'tibor qaratsa, maktabdan keyingi o'lchovli maqsadlar farzandingiz yuqori maktabdan keyin nima qilishiga e'tibor qaratadi. Har bir bola noyobdir va ularning maktabdan keyingi hayotga bo'lgan rejaları ham. Quyida maktabdan keyingi yillik va o'lchanadigan maqsadlar bilan qo'llab-quvvatlanadigan noyob maktabdan keyingi ta'lim rejasining namunasi keltirilgan.

Misol: Agar o'quvchi A maktabidan keyin tijoriy yuk mashinalarini haydashni xohlasa, ular tijoriy haydovchilik guvohnomasini olish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni egallashi

kerak. O'quvchi A ning yillik maqsadi unga maktabdan keyin tijoriy haydovchi bo'lishga yordam beradi./

Maktabdan keyingi o'lchanadigan maqsad:
Maktabni tugatgandan so'ng, o'quvchi A uzoq masofali yuk tashuvchi haydovchi sifatida to'liq kunlik ish topadi.

Yil yakuni maqsadi: *A o'quvchi ilmiy-ommabop matnda qo'llanilgan so'z va iboralarning ma'nosini og'zaki tushuntirish orqali aniqlanadigan 4 ta sinovdan 3 tasi da 75% aniqlik bilan aniqlaydi.*

O'tish mashg'ulotlarining muvofiqlashtirilgan majmuasi

Muvofiqlashtirilgan o'tish mashg'ulotlari majmuasi - bu farzandingizga o'z maqsadlariga erishish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni egallashga yordam beradigan mashg'ulotlar va xizmatlar to'plami. Farzandingizning IEP dasturi 14 yoshdan boshlab (yoki agar kerak bo'lsa, undan oldinroq) muvofiqlashtirilgan o'tish mashg'ulotlari majmuasini ko'rib chiqish boshlaydi. Bu mashg'ulot va xizmatlar farzandingizning shaxsiy ehtiyojlari, kuchli tomonlari, xohishlari va qiziqishlariga asoslanadi. Har bir mashg'ulot uchun, uni amalga oshirish yoki xizmatlar ko'rsatish uchun javobgar shaxs aniqlanadi, bu odatda maktab yoki boshqa agentlik bo'ladi.

Muvofiqlashtirilgan o'tish mashg'ulotlari majmuasi olti toifaga bo'linadi:

- Ta'lim
- Tegishli xizmatlar
- Jamiyat tajribasi
- Maktabdan keyin bandlik va boshqa kattalar hayotiy vazifalarini bajarishda yordam berish
- Kundalik yashash ko'nikmalarini egallash (agar mavjud bo'lsa)⁴
- Funksional kasbiy baholash (agar mavjud bo'lsa)

4 Kundalik hayot ko'nikmalarini egallash bo'yicha NYSED tushuntirishiga qarang <https://www.nysed.gov/special-education/transition-school-post-school-students-disabilities>.

O'tish davrini rejalashtirishdagi rollar

Quyida, har bir IEP guruhi a'zosining IEP ni rejalashtirish jarayonida o'tishni rejalashtirish bilan bog'liq roli tushuntiriladi. Bundan tashqari, Nyu-Yorkdagi barcha yuqori maktablar o'quvchilarning o'tish davri ehtiyojlari qondirilishi va maktabdan keyin muvaffaqiyatga erishish yo'lida ekanligiga ishonch hosil qilish uchun jamoaga yetakchilik qiladigan va yo'l-yo'riq ko'rsatishga yordam beradigan o'tish guruhi rahbarini tayinlashlari kerak.

O'quvchi

- O'tishni rejalashtirish jarayoni haqida o'rganadi
- Kasbiy baholashning o'ziga tegishli qismini to'ldiradi
- Qiziqishlar va mumkin bo'lgan kasbiy yoki karyeraviy variantlarni o'rganadi
- O'z-o'zini himoya qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi (masalan, o'z qiziqishlari, xohishlari va maqsadlarini ifoda etishni o'rganishlari kerak)
- Kuchli tomonlaroni o'ylab ko'radi va ular uchun eng yaxshi maktabdan keyingi variantlarni aniqlaydi
- Karyera va/yoki maktab maslahatchisi bilan tegishli kurslarni aniqlaydi
- O'z nogironligi va agar kerak bo'lsa, maktabdan keyingi yordamni qanday olish haqida bilib oladi
- IEP yig'ilishlarida faol ishtirok etadi
- Bitiruv talablari, diplom variantlari va boshqalar haqida savollar beradi

Ota-ona/Vasiy

- O'tishni rejalashtirish jarayoni haqida o'rganing
- Farzandingizning kuchli tomonlari, ehtiyojlari va xohishlari haqidagi kuzatishlar, fikrlar va xavotirlarni maktab va IEP jamoasi bilan baham ko'ring.

- Kasbiy baholashning asosiy qismini to'ldiring
- Farzandingizga hozirgi qiziqishlari va kelajakdagi maqsadlarini o'rganishga yordam bering
- Farzandingizning manfaatlarini himoya qiling va ularga o'zini himoya qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam bering
- Bitiruv talablari, bitiruv yo'llari, bitiruvdan keyingi imkoniyatlar va resurslar haqida bilib oling (qo'shimcha ma'lumot uchun **7-bo'lim: IEPga ega o'quvchilar uchun bitiruv** bo'limiga qarang)
- Farzandingiz imkon qadar mustaqil bo'lishi uchun qanday yordam kerakligini aniqlang
- Farzandingizga maqsadlariga erishishda yordam beradigan odamlar, jamoat tashkilotlari va boshqa manbalarni aniqlang
- Agar **O'tish davri xizmatlari agentligi** (shuningdek, "Ishtirokchi agentlik" deb ataladi) aniqlansa, agentlik vakilini IEP yig'ilishida ishtirok etishga rozi bo'ling (*O'tish davri xizmatlari agentliklari va kattalar uchun xizmat tizimlari* bo'limiga qarang)
- Farzandingizning IEP uchrashuvlarida faol ishtirok eting
- O'tish bilan bog'liq xizmatlar va mashg'ulotlarni yozib oling
- Savollar bering

O'qituvchi/Keys menejeri

- Farzandingizga maktabdan keyingi hayot maqsadlarini aniqlashga yordam beradi
- Farzandingizning kuchli tomonlari, ehtiyojlari, qiziqishlari va ta'lim, ishga joylashish va mustaqil hayot bilan bog'liq xohishlari haqida bilish uchun turli xil o'tish baholashlarini o'tkazadi.
- Maktabni tugatgandan so'ng o'lchanadigan maqsadlarga erishish uchun farzandingiz bilan ishlaydi

- Farzandingizni maqsadlariga mos keladigan o'tish davri mashg'ulotlarining muvofiqlashtirilgan to'plamiga jalb qiladi.
- Tashqi agentliklar va ularning dasturlari bilan tanishtiradi va kerak bo'lganda oilalarni tegishli idoralar bilan bog'laydi.
- Barcha manfaatdor tomonlar bilan IEP uchrashuvlarini muvofiqlashtiradi.
- Bu jarayonga oilani jalb qiladi, jumladan, kerak bo'lganda (masalan, ishtirokchi agentlikni taklif qilishda) sizning roziligingizni oladi.
- O'z taqdirini o'zi belgilash va o'z-o'zini himoya qilish qobiliyatlari bo'yicha batafsil ko'rsatmalar beradi.
- Nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlari bo'yicha yo'l-yo'riq ko'rsatadi.
- Farzandingizni maktab xodimlari bilan IEP maqsadlari sari rivojlanish haqida muloqot qilishga undaydi.

Maktab maslahatchisining roli

- Farzandingizning kasbga bo'lgan qiziqishlari va ko'nikmalarini ular xohlagan kasbga mos ravishda baholaydi.
- Farzandingiz va IEP jamoasining boshqa a'zolari bilan hamkorlikda farzandingiz uchun yuqori maktab ta'lim rejasini ishlab chiqadi.
- Farzandingizning o'quvchi va boshqa IEP jamoasi a'zolari bilan yillik o'tish rejasini ishlab chiqadi/yangilaydi.
- Farzandingizning kuchli tomonlari, qiziqishlari, ehtiyojlari va xohishlari haqida munozaralar olib boradi.
- Bitiruv talablari, diplom yo'llari, keyingi ta'lim imkoniyatlari va resurslarni o'quvchi va oila bilan muhokama qiladi.
- Farzandingizga o'z maqsadlariga erishishga yordam beradigan kurslar bo'yicha maslahatlar beradi.

Farzandingizni o'tish davrini rejalashtirish jarayoni bilan tanishishga taklif qiling.

O'tish xizmatlari agentligi vakili

O'tish xizmatlari agentligi (shuningdek, "ishtirokchi agentlik" sifatida ham tanilgan) sizning farzandingiz yuqori maktabni tugatgandan so'ng xizmatlarni taqdim etadigan yoki ular uchun pul to'laydigan agentlikdir. Agar agentlik xizmatlarni taqdim etish yoki to'lash uchun javobgar bo'lishi mumkin bo'lsa, farzandingiz maktabi sizga ushbu agentlikni aniqlashda yordam berishi va farzandingizning IEP yig'ilishiga ushbu agentlik vakilini taklif qilishga roziligingizni so'rashi kerak. Ishtirokchi agentliklar haqida qo'shimcha ma'lumot olish uchun *O'tish xizmati agentliklari va Kattalar uchun Xizmat tizimlari* resurslariga qarang.

- IEP yig'ilishlarida taklifnoma bo'yicha qatnashadi.
- Agar ishtirokchi agentlik taklifnoma bo'yicha IEP yig'ilishida qatnashmasa, ishtirokchi agentlik vakili o'tish xizmatlarini rejalashtirishda ishtirok etishi kerak.
- Rejalar va xizmatlarni umumiy tushunishni ta'minlash uchun IEP jamoasining boshqa a'zolari bilan faol hamkorlik qiladi.
- Farzandingizga o'z maqsadlariga erishishda yordam beradigan manbalar va yordamlar haqida ma'lumot beradi.
- Farzandingizga o'z maqsadlariga erishish uchun zarur xizmatlar va yordamlarni taqdim etadi.
- Farzandingiz yuqori maktabni tamomlagandan keyin qanday xizmatlar mavjudligini tushuntiradi.

Ota-ona huquqlari

Farzandingizning ta'limi va IEP jarayonidagi ishtirokingiz muhim.

Farzandingiz maxsus ta'lim olishning turli bosqichlarida protsessual kafolatlar to'g'risidagi bildirishnomaning nusxasi sizga taqdim etiladi. Ushbu xabarnomada sizning huquqlaringiz va nogiron farzandning ota-onasi sifatidagi rolingiz ko'rsatilgan. U NYCPS saytida <https://www.schools.nyc.gov/special-education/help/your-rights> manzilida mavjud.

Ishtirok etish huquqini to'liq amalga oshirish uchun siz quyidagi huquqlarga ham egasiz:

To'liq ma'lumot olish huquqi

Siz o'zingiz xohlagan tilda yoki muloqot usulida ta'lim bo'yicha qarorlar qabul qilish jarayonida o'z huquqlaringiz haqida yetarlicha ma'lumotga ega bo'lishingiz kerak.

Rozilik huquqi

Ushbu Oila uchun qo'llanmada sizdan rozilik so'raladigan holatlar belgilangan. Siz rozilik berishdan oldin maktab yoki CSE siz rozi bo'lgan harakatga tegishli barcha ma'lumotlarni o'zingiz xohlagan tilda to'liq xabardor qilishi kerak. Agar siz roziligingizni bersangiz, bu siz ushbu harakatni tushunganingizni va yozma ravishda roziligingizni anglatadi.

Rozilik ixtiyoriydir. Istalgan vaqtda roziligingizni bekor qilishingiz mumkin. Rozilikni bekor qilish roziligingizni berganingizdan keyin va uni bekor qilishdan oldin qilingan harakatlarni bekor qilmaydi.

Ishtirok etish huquqi

Siz farzandingizga ta'sir qiladigan barcha ta'lim qarorlarini qabul qilish jarayonlarida ishtirok etish huquqiga egasiz. Siz ushbu huquqdan IEP yig'ilishlarida ishtirok etishingiz orqali foydalanishingiz mumkin. Siz farzandingizning IEP guruhining muhim a'zosisiz va maktab yoki CSE ushbu uchrashuvlarda qatnashishingizni ta'minlash uchun siz bilan ishlaydi.

Shuningdek, siz IEP yig'ilishlariga farzandingiz yoki uning nogironligi bo'yicha bilim yoki maxsus tajribaga ega bo'lgan boshqa odamlarni taklif qilish orqali ishtirok etish huquqidan foydalanishingiz mumkin.

Agar sizga IEP yig'ilishlarida tarjimon kerak bo'lsa, NYCPS uni taqdim etishi kerak.

Shikoyat qilish huquqi

Farzandingizga nisbatan maktab qarorlari ustidan shikoyat qilish huquqiga egasiz. Farzandingiz ta'limiga ta'sir qiladigan har qanday qarorga e'tiroz bildirish yoki kelishmovchiliklarni hal qilish uchun mediatsiya yoki Xolis tinglovni talab qilishingiz mumkin. Agar sizga mediatsiya yoki Xolis tinglovda tarjimon kerak bo'lsa, NYCPS uni taqdim etadi.

Sizning tegishli protsessual huquqlaringiz, jumladan, mediatsiya va Xolis tinglov, quyidagi Muammolarni hal qilish bo'limida batafsilroq muhokama qilinadi.

Siz farzandingizga ta'sir qiladigan barcha ta'lim qarorlarini qabul qilish jarayonlarida ishtirok etish huquqiga egasiz.

Shikoyat qilish huquqi

Siz Xolis tinglov xodimining qarori ustidan Nyu-York shtati sudlov organi xodimiga shikoyat qilish huquqiga egasiz. Shuningdek, siz shtat sudlov organining qarori ustidan federal sudga shikoyat qilish huquqiga egasiz.

Agar NYCPS Xolis tinglovning qarori ustidan shikoyat qilsa, siz apellyatsiyaga qarshi chiqish huquqiga egasiz.

Xolis tinglovlar va apellyatsiyalar haqida qo'shimcha ma'lumot olish uchun quyidagi **Muammolarni hal qilish** bo'limiga qarang.

IEP yig'ilishida sertifikatga ega qo'shimcha ota-ona-a'zoni qatnashtirish huquqi

Siz IEP yig'ilishida sertifikatga ega ota-ona-a'zoning ishtirok etishini so'rash huquqiga egasiz. Ushbu so'rovni yig'ilishdan kamida 72 soat oldin farzandingizning IEP jamoasiga yozma ravishda yuborishingiz kerak.

Farzandingizning maktab qaydlarini olish va/yoki tekshirish huquqi

Farzandingizning maktab hujjatlarini olish va/yoki tekshirish huquqiga egasiz.

IEP yig'ilishidan oldin siz ko'rib chiqilishi mumkin bo'lgan barcha hisobot va baholashlarni ko'rib chiqish va tahlil qilish orqali tayyorgarlik ko'rishingiz mumkin. Uchrashuvdan oldin ushbu hisobot va baholashlarni so'rash uchun farzandingizning IEP jamoasiga so'rov yuborishingiz mumkin.

Ba'zida ota-onalar farzandingizning maktab qaydlariga qo'shilmaydilar. Bunday holda, siz kelishmovchilik sohasini muhokama qilish uchun yozma ravishda maktab yoki CSE raisi bilan uchrashuv haqida so'rashingiz mumkin. Qo'shimcha ma'lumot olish uchun

<https://www.schools.nyc.gov/school-life/policies-for-all/chancellors-regulations> manzilidagi "O'quvchilar ta'lim to'g'risidagi ma'lumotlarning maxfiyligi va oshkor etilishi; Ta'lim to'g'risidagi ma'lumotlarning saqlanishi" nomli A-820 nizomiga qarang.

Protsessual huquqlar

Siz IEP jamoasining farzandingizning muvofiqligi, baholashi, xizmatlari va joylashuviga oid qarorlariga qarshi chiqish huquqiga egasiz. Agar siz IEP jamoasining harakatlariga rozi bo'lmasangiz yoki ushbu masalalar bo'yicha chora ko'rishdan bosh tortsangiz, **mediatsiya** yoki **Xolis tinglovni** talab qilishingiz mumkin.

Muammoni hal qilish

Agar sizga yordam kerak bo'lsa yoki farzandingizning maxsus ta'lim dasturlari va xizmatlari haqida savollaringiz bo'lsa, yechim topish uchun ko'plab choralar ko'rishingiz mumkin.

- 1. Farzandingizning IEP jamoasi bilan gaplashing.** Bu ularning o'qituvchisi, tegishli xizmat ko'rsatuvchi provayderi, maktab psixologi yoki maslahatchi bo'lishi mumkin. Farzandingiz nodavlat maktabda o'qisa, CSE bilan bog'laning. Bu mutaxassislar bevosita farzandingiz bilan ishlaydi va ularni yaxshi biladi. Farzandingizning ehtiyojlarini qondirish uchun ular siz bilan ishlashlari mumkin.
- 2. Maktab direktori bilan uchrashuvni rejalashtiring.** Direktor muammolaringizni siz bilan muhokama qiladi, ularni hal qilish rejasi ustida hamkorlik qiladi va keyin maktab

xodimlarining ushbu rejani amalga oshirishini nazorat qiladi.

3. **Nazoratchining idorasidagi Oilani qo'llab-quvvatlash koordinatori (FSC) bilan bog'laning.** FSC lar oilalarga ma'lumot va resurslarni taqdim etadi. Shuningdek, ular siz va maktab bilan har qanday savollar, jumladan, maxsus ta'lim bilan bog'liq savollar bo'yicha yaqindan hamkorlik qiladilar.
4. **E-mail SpecialEducation@schools.nyc.gov.** Maxsus ta'lim markaziy boshqarmasi, shuningdek, maktabingiz okrug yoki shahar bo'limi xodimlari sizga yechim topishda yordam berishi mumkin.
5. **718-935-2007 yoki 311 raqamli maxsus ta'lim ishonch telefoniga qo'ng'iroq qiling.** Maxsus ta'lim markaziy apparatiga maxsus ta'lim bilan bog'liq 311 ta qo'ng'iroqlar kelib tushmoqda. Ular sizga yechim topishga yordam beradi.

6. **Nyu-York shtati maxsus ta'lim ota-onalar markaziga murojaat qiling.**

Nyu-York shtati maxsus ta'lim ota-onalar markazlari nogiron o'quvchilarning ota-onalariga ota-onalar va vasiylarga farzandlarining nogironligi va maxsus ta'lim jarayonini yaxshiroq tushunishga yordam berish uchun ma'lumot, manbalar va strategiyalar bilan ta'minlaydi. Batafsil ma'lumot olish uchun www.nysed.gov/early-learning-suggested-websites-families sahifasiga tashrif buyuring.

7. **Mediatsiya o'tkazishni so'rash.**

Shtat bo'ylab mediatsiya xizmatlarini ko'rsatadigan va Davlat ta'lim departamenti bilan shartnoma tuzgan 24 ta jamoatchilik nizolarni hal qilish markazlari mavjud. Ushbu mediatorlar NYCPS bilan bog'liq emas; ularning yagona maqsadi nizolarni tinch va samarali hal etishdir.

Mediatsiya davomida siz va IEP jamoasi a'zosi sizga va NYCPS vakillarini

kelishuvga erishishga yordam beradigan va undaydigan neytral uchinchi tomon bilan muloqot qilasiz. Mediatsiya maxsus tayyorgarlikdan o'tgan va tasdiqlangan mediator tomonidan amalga oshiriladi. Mediatsiya davomida siz va NYCPS vakillari muammolarni muhokama qilasiz va o'zaro maqbul yechimni ishlab chiqish uchun birgalikda harakat qilasiz.

Mediatsiya o'tkazishni so'rash uchun farzandingiz maktabi, CSE yoki CPSE bilan bog'laning yoki bevosita hududingizdagi Hamjamiyat nizolarini hal qilish markaziga murojaat qilishingiz mumkin. Qo'shimcha ma'lumot olish uchun Nyu-York Davlat Ta'lim Departamentining saytidagi <https://www.nysed.gov/special-education/mediation> mediatsiya sahifasiga yoki www.nysdra.org saytiga tashrif buyuring.

- 8. Xolis tinglovni talab qilish.** Ota-ona sifatida siz "Xolis tinglov" deb ataladigan jarayonni talab qilishga haqlisiz. NYCPS ham bolani baholash uchun ota-ona roziligini olish kabi cheklangan muammolarni hal qilish uchun Xolis tinglovni talab qilish huquqiga ega. Xolis tinglov - bu sud muhokamasi. Xolis tinglovda siz Xolis tinglovchining huzuriga chiqasiz va voqeaga o'z nuqtai nazarini bildirasiz. Tinglov xodimi DOE xodimi *bo'lmaydi*. Tinglov xodimi sizni va NYCPS vakilini eshitadi, guvohlarning ko'rsatmalari va hujjatlarini to'playdi va siz ko'targan muammolarni qanday hal qilish bo'yicha yozma qaror chiqaradi.

Xolis tinglovni o'tkazish to'g'risidagi so'rovlar yozma ravishda Xolis tinglovlar idorasiga quyidagi manzilga yuborilishi kerak:

Xolis tinglov idorasi
131 Livingston Street, Room 201
Brooklyn, New York 11201
718-935-3280

Xolis tinglov o'tkazishga so'rovingiz:

- Yozma bo'lishi;
- Sizning muammolaringiz va taklif qilingan qaroringiz bilan bog'liq faktlarni tavsiflashi;
- Farzandingizning ismi va manzili kiritilishi; va
- Farzandingiz o'qiydigan maktab nomi yozilishi kerak.

Xolis tinglovni talab qilish uchun

bizga elektron pochta:

IHOQuest@schools.nyc.gov

orqali xabar va/yoki faks yuboring:

Faks#: (718) 391-6181.

Xolis tinglov jarayoni

Agar siz Xolis tinglovni talab qilsangiz, "kechiktirish" (ba'zan "harakatsizlik" deb ataladi) qo'llaniladi. Bu masala hal qilinmaguncha yoki siz NYCPS bilan kelishuvga erishguningizcha har qanday protsessual jarayon davomida farzandingiz hozirgi joyida qoladi degan ma'noni anglatadi.

Qaror

Xolis tinglovni o'tkazish haqidagi so'rovingizdan keyin 15 kun ichida NYCPS vakillari so'rovingizda tasvirlangan masalalarni muhokama qilish uchun siz bilan uchrashadilar.

Ushbu uchta holatda qaror bo'yicha yig'ilish o'tkazilmaydi:

1. Agar siz va NYCPS qaror bo'yicha yig'ilishdan voz kechishga **yo'zma** ravishda rozi bo'lsangiz, Xolis tinglov idorasini xabardor qilishingiz kerak va Xolis tinglov 14 kalendar kun ichida rejalashtiriladi.
2. Agar xolis tinglov o'tkazish haqidagi so'rovingizni qaytarib olsangiz, qaro bo'yicha yig'ilish shart bo'lmaydi.

3. Agar NYCPS qarorlar bo'yicha yig'ilishni rejalashtirishga hujjatlashtirilgan urinishlar qilgan bo'lsa va siz ishtirok etmasangiz (va siz va NYCPS qaror yig'ilishidan voz kechishga yozma ravishda kelishmagan bo'lsangiz), siz Xolis tinglov bo'yicha xodimiga xabar berishingiz kerak va NYCPS sizning so'rovingizni rad etishni so'rash huquqiga ega.

Tinglov jarayoni

Xolis tinglovni o'tkazish haqidagi so'rovingizni olganingizdan so'ng, siz Xolis tinglov jarayonining to'liq tavsifini olasiz. Xolis tinglovni rejalashtirish uchun siz bilan telefon orqali bog'lanishlari mumkin. Shuningdek, sizga rejalashtirilgan sana, vaqt va joy haqida yozma ravishda xabar beriladi.

Sud majlisida advokat ishtirok etishi huquqiga egasiz. Agar siz advokat vakilingiz bo'lishini istasangiz, ular tinglovdan oldin advokat tinglov idorasiga kelishi haqida xabarnoma yuborishlari kerak.

Agar sizga tarjimon kerak bo'lsa, Xolis tinglov idorasiga xabar bering. So'rov bo'yicha tarjimon taqdim etiladi.

Tinglovdan so'ng Xolis tinglovchi xodim qaror chiqaradi. Qarorning nusxasi sizga pochta orqali yuboriladi.

Tinglovni ko'rib chiquvchi xodimning qarori to'liq tinglovda tan olingan dalillarga asoslanadi. Unda qabul qilingan qarorning sabablari va asoslari ko'rsatilishi kerak. Ushbu qaror sizga va bo'limga ushbu qaror ustidan Nyu-York shtati nazorat organiga shikoyat qilish huquqi haqida xabar beradi.

Davlat nazorat organiga shikoyat kiritish

Agar siz Xolis tinglovda qabul qilingan qarorga rozi bo'lmasangiz, Nazorat organiga yozma ravishda shikoyat qilish huquqiga egasiz. Buning uchun qaror qabul qilingan kundan boshlab 25 kun ichida xabarnoma yuborishingiz kerak. Nazorat organiga murojaat qilish bo'yicha ko'rsatmalarni www.sro.nysed.gov saytida topishingiz mumkin.

Shikoyat kiritish qonuniy jarayondir. Advokat talab qilinmasa-da, shikoyat berish tartiblari o'ziga xosdir va kechikishlar yoki ishdan bo'shatilishining oldini olish uchun aniq bajarilishi kerak.

Mediatsiya va Xolis tinglovlar o'rtasidagi farq

Mediatsiya va Xolis tinglovning maqsadi kelishmovchiliklarni hal qilish bo'lsa-da, bir nechta muhim farqlar mavjud.

Xolis tinglov - bu siz va NYCPS xodimlari dalil va guvohlarni taqdim etadigan yanada rasmiy jarayon. Ikkala guvohlik taqdim etilgandan so'ng, Xolis tinglov xodimi qaror qabul qiladi. Agar shikoyat kiritish talab qilinmasa, bu qaror yakuniy hisoblanadi.

Mediatsiya - bu sizga va NYCPS xodimlariga munozarani osonlashtiradigan neytral tomon bilan muammolarni muhokama qilish imkonini beruvchi biroq kamroq darajadagi rasmiy jarayon. Xolis tinglovdan farqli o'laroq, mediator qaror qabul qilmaydi. Buning o'rniga, siz va NYCPS kelishuvga erishish uchun birga ishlaysiz.

Xolis tinglovlar haqida qo'shimcha ma'lumot olish uchun <https://www.schools.nyc.gov/special-education/help/impartial-hearings> sahifasiga tashrif buyuring. Mediatsiya haqida qo'shimcha ma'lumot olish uchun Nyu-York Davlat Ta'lim Departamentining <https://www.nysed.gov/special-education/mediation> sahifasiga yoki www.nysdra.org saytiga tashrif buyuring.

Muhim kontaktlar va manbalar

Maxsus ta'lim qo'mitasi (CSE) idorasi

CSE	Okruglar	Manzil	Telefon Raqam
1	7 9 10	One Fordham Plaza, 7-qavat Bronx, New York 10458	718-329-8000
2	8 11 12	3450 East Tremont Avenue 2-qavat Bronx, New York 10465	718-794-7490 yoki 718-794-7429
3	25 26	30-48 Linden Place Flushing, New York 11354	718-281-3461
3	28 29	90-27 Sutphin Boulevard Jamaica, New York 11435	718-557-2553
4	24 30	28-11 Queens Plaza North, 5-qavat Long Island City, New York 11101	718-391-8405
4	27	Satellite Office 82-01 Rockaway Boulevard, 2-qavat Ozone Park, New York 11416	718-642-5715
5	19 23 32	1665 St. Marks Avenue Brooklyn, New York 11233	718-240-3558 yoki 718-240-3557
6	17 18 22	5619 Flatlands Avenue Brooklyn, New York 11234	718-968-6200
7	20 21	415 89th Street Brooklyn, New York 11209	718-759-4900
8	13 14 15 16	131 Livingston Street 4-qavat Brooklyn, New York 11201	718-935-4900
9	1 2 4	333 7th Avenue 4-qavat New York, New York 10001	917-339-1600
10	3 5	388 West 125th Street New York, New York 10027	212-342-8300
11	31	715 Ocean Terrace, Building A Staten Island, New York 10301	718-420-5790

O'tish va kollejga kirish markazlari (TCAC)

O'tish va kollejga kirish markazlari (TCAC lar) o'quvchilarni maktabdan balog'at hayotiga o'tishda IEP va ularning oilalari bo'yicha qo'llab-quvvatlaydi. Kollejga tayyorgarlik ko'rayotgan bo'ladimi, ishga kirishdami yoki birinchi marta mustaqil yashayotgandami, TCAC markazlari IEPga ega bo'lgan o'quvchilarga o'z maqsadlariga erishishda yordam berish hamda oilalar va maktab xodimlariga o'quvchilarning yuqori maktabdan keyingi hayotini rejalashtirishda yordam berish uchun mavjud.

Ushbu markazlar o'quvchilarga yo'naltirilgan resurs markazlari bo'lib xizmat qiladi, treninglar, seminarlar va balog'at hayotini rejalashtirish uchun zarur vositalarni taqdim etadigan imkoniyatlarni taklif qiladi. Seminarlarning ba'zi misollariga karyeraviy rejalashtirish vositalari, kollejga kirish bo'yicha maslahatlar, ish va tashkiliy odatlar, rezyume yozish, o'z-o'zini himoya qilish va muloqot qilish ko'nikmalari kiradi. O'tish va kollejga kirish markazlari haqida ko'proq ma'lumot olish uchun ushbu markazlarga tashrif buyuring, ular bilan bevosita bog'laning yoki www.schools.nyc.gov/specialeducation saytiga tashrif buyuring.

Joylashuv

Bruklin O'tish & Kollejga kirish markazi

Yigitlar & Qizlar yuqori maktabi, xona G170
1700 Fulton Street
Brooklyn, NY 11213
718-804-6790
bklyntcac@schools.nyc.gov

Bronks O'tish & Kollejga kirish markazi

DeWitt Clinton yuqori maktabi, xona 150
100 W Mosholu Parkway S
Bronx, NY 10468
718-581-2250
bxtcac@schools.nyc.gov

Kuins O'tish & Kollejga kirish markazi

90-27 Sutphin Boulevard, xona 152
Queens, NY 11435
718-557-2600
qnstcac@schools.nyc.gov

Steyten Aylend O'tish & Kollejga kirish markazi

The Michael J. Petrides ta'lim kompleksi
715 Ocean Terrace, Building A, Room 204
Staten Island, NY 10301
718-420-5723
sitcac@schools.nyc.gov

Manxetton O'tish & Kollejga kirish markazi

269 West 35th Street, xona 702
New York, NY 10024
212-609-8491
mntcac@schools.nyc.gov

75-okrug O'tish xizmatlari va maktabdan keyingi tashabbuslar

400 First Ave., xona 440
New York, NY, 10010
212-802-1568
D75ots@NYCDOE.onmicrosfot.com

O'tish davri xizmatlari agentliklari va Kattalarga xizmat ko'rsatish tizimlarida — Farzandim uchun qaysi xizmatlardan foydalanishim kerak?

Kasbiy reabilitatsiya (ACCES-VR) Kattalar uchun karyera va uzluksiz ta'lim xizmatlari

Jismoniy, rivojlanish yoki emotsional nuqsonlari bo'lgan, nogironligi ishlashga to'sqinlik qilishi yoki ishni qiyinlashtirishi mumkin bo'lgan o'quvchilar, shuningdek, qo'shimcha ta'lim yoki trening bilan ishlashi mumkin bo'lgan o'quvchilar.

<http://www.acces.nysed.gov/vr>

Rivojlanishida kechikishi bo'lgan odamlar uchun idora (OPWDD)

Rivojlanishda 22 yoshdan oldin boshlangan kechikishi bo'lgan, jumladan, aqliy nogironlik, autizm, miya yarim falaji, talvasa va boshqa nevrologik kasalligi bo'lgan, IQ darajasi 70 dan past bo'lgan va moslashuvchan xulq-atvor ko'nikmalarida nuqsoni bo'lgan o'quvchilar.

www.opwdd.ny.gov

Ruhiy salomatlik idorasi (OMH)

Axis 1 tashxisi qo'yilgan o'quvchilar (og'ir ruhiy kasallik, masalan, og'ir depressiya, bipolyar buzilish yoki shizofreniya).

<https://www.omh.ny.gov/>

Ko'zi ojizlar komissiyasi (CB)

Qonuniy ravishda ko'r yoki ko'rish qobiliyati zaif o'quvchilar

<https://ocfs.gov/main/cb/>

Qo'shimcha muhim
ma'lumotlar

Atamalar lug'ati

Yengilliklar: Nogironligi bo'lgan o'quvchilarga ta'lim va baholashdan teng foydalanishni ta'minlaydigan vositalar va protseduralar. Ular imkoniyati cheklangan o'quvchilarni joylashtirish uchun mo'ljallangan.

Foydalanish mumkin bo'lgan o'quv materiallari (AEM)

Bular standart bosma materiallardan foydalana olmaydigan o'quvchilar uchun ochiq formatga aylantirilgan darsliklar va o'quv materiallaridir. Ushbu formatlarga quyidagilar kiradi:

- Brayl alifbosi
- Katta bosma
- Audio
- Raqamli matn

Moslashtirilgan jismoniy ta'lim (APE):

Moslashtirilgan jismoniy ta'lim - bu muntazam jismoniy tarbiya dasturlarida xavfsiz yoki muvaffaqiyatli ishtirok eta olmaydigan alohida bolalarning qiziqishlari, qobiliyatlari va cheklovlariga javob beradigan rivojlantiruvchi mashg'ulotlar, o'yinlar, musobaqa va ritmlarning maxsus ishlab chiqilgan dasturi. Farzandingizning nogironligi muntazam jismoniy tarbiya dasturiga kiritilgan mashg'ulotlarni bajarishga xalaqit bersa, unga moslashtirilgan jismoniy tarbiya tavsiya etilishi mumkin.

Asrab olgan ota-onalar: Bola uchun javobgarlik qonuniy ravishda yuklangan kattalar.

Muqobil baholash: Standartlashtirilgan imtihonlarda qatnasha olmaydigan og'ir kognitiv nuqsoni bo'lgan o'quvchilarning akademik faoliyatini baholash uchun

foydalaniladi, hatto imtihon yengilliklari bilan ham.

Nyu-York shtatining muqobil baholashi (NYSAA) 3-12-sinflar va yuqori maktablardagi barcha o'quvchilarga to'g'ri keladigan har yillik NYS imtihon jarayonining bir qismidir. Farzandingizning IEP dasturi muqobil baholash uchun mosligini bildirsa, NYSAA 3-12-sinflarda baholash uchun ishlatiladi. Muqobil baholashlar haqida ko'proq ma'lumot olish uchun **4-bo'lim: Muqobil baholash** sarlavhasi ostidagi **Individuallashtirilgan ta'lim dasturiga** qarang.

Muqobil joylashtirish: O'quvchi ikki tilli ICT darslariga yoki ikki tilli maxsus ta'lim darslariga qatnasha olmaganida ko'rsatiladigan vaqtinchalik xizmat. Muqobil variant - bir tilli ICT yoki ikki tilli sinfni kutayotgan o'quvchi(lar)ning tavsiya etilgan ta'lim tilida ikki tilli paraprofessional bo'lgan maxsus sinf.

Yillik maqsadlar: Farzandingiz bir yil ichida nogironlik bilan bog'liq sohada nimalarga erishishi kerakligini tavsiflovchi aniq, o'lchanadigan maqsadlar.

Yillik ko'rib chiqish: Farzandingiz maxsus ta'lim xizmatlarini olgandan so'ng, farzandingizning rivojlanishini baholash uchun yiliga kamida bir marta IEP yig'ilishi o'tkaziladi. Bu "Yillik ko'rib chiqish" deb ataladi. Yillik ko'rib chiqish davomida jamoa quyidagilarni amalga oshiradi:

- Farzandingizning maqsadlari sari erishgan yutuqlarini muhokama qiladi
- Taqdim etilgan maxsus ta'lim xizmatlarini ko'rib chiqadi
- Kelgusi yil uchun xizmatlar va maqsadlarni aniqlaydi

Baholash uchun so'rov xati: Ota-onalarga DOE hisobidan DOE dan tashqaridagi

mutaxassisdan baholash olish imkonini beruvchi xat.

Yordamchi texnologiya qurilmalari va xizmatlari: Yordamchi texnologiya qurilmasi - bu nogiron bolaning funksional qobiliyatlarini oshirish, saqlab qolish yoki yaxshilash uchun ishlatiladigan har qanday uskunalar, mahsulot yoki tizim. Past texnologiyali qurilmalarga grafik organayzerlar, qiya doskalar, manipulyatorlar (masalan, interaktiv matematik materiallar) va boshqalar kiradi. Yuqori texnologiyali qurilmalar o'quvchilarga muloqot qilish va topshiriqlarni bajarish imkonini beruvchi planshetlar va tegishli dasturlarni o'z ichiga olishi mumkin. Shuningdek, bolaga YT qurilmalarida malakali bo'lishiga yordam berish uchun o'qitish va qo'llab-quvvatlash kabi YT xizmatlari tavsiya etilishi mumkin.

Audiologik baholash: O'quvchida eshitish qobiliyatining sezilarli darajada yo'qolishi bor-yo'qligini aniqlash uchun o'tkaziladigan ixtisoslashtirilgan eshitishni baholash.

Autizm: Autizm nogironligi tasnifi o'quvchining muloqot qobiliyatlari, ijtimoiy munosabatlari va akademik ko'rsatkichlariga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan rivojlanish farqlari bilan tavsiflanadi. Odatda, kasallik uch yoshdan oldin boshlanadi. Qo'shimcha ma'lumot olish uchun **Nogironlik tasnifidan chiqarish** sarlavhasiga qarang, u **3-bo'lim: IEP uchrashuvi**.

Xulq-atvor aralashuvi rejasi (BIP): Qiyin xatti-harakatlarni hal qilish uchun Funksional xulq-atvorni baholash (FBA) natijalariga asoslangan o'quvchiga xos reja. U quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Maqsadli xatti-harakatlar va maqsadlar
- Ijobiy xulq-atvor aralashuvlari va strategiyalari

- Yengilliklar yoki o'zgartirishlar
- Reja qanday kuzatilishi va kerak bo'lganda yangilanishi

Ikki tili baholash: Ingliz tilida ham, bolaning ona tilida ham o'tkaziladigan baholash.

Ikki tili maxsus ta'lim (BSE): BSE ingliz tilidan boshqa ta'lim tilida integratsiyalashgan hamkorlikda o'qish (ICT) yoki maxsus darslarga (SC) muhtoj bo'lgan o'quvchilar uchun ixtisoslashgan dastur. Ushbu dasturlar ingliz tilini o'rganuvchilarni/ ko'p tili o'rganuvchilarni (ELL/MLL) qo'llab-quvvatlash uchun mo'ljallangan bo'lib, ular o'zlarining kognitiv, akademik va lingvistik ehtiyojlarini qondiradigan madaniy va lingvistik jihatdan moslashuvchan ta'limdan foyda ko'rishadi.

Karyera rivojlanishi va kasbiy ta'limni (CDOS) tugatganlik hujjatlari: Ushbu diplom bo'lmagan hujjat standartlashtirilgan imtihonlarda qatnashadigan IEPga ega bo'lgan o'quvchilar uchun mavjud. U Ilg'or regent, Regent yoki mahalliy diplomning isboti sifatida yoki o'quvchining dasturdan chiqqanligining yagona dalili sifatida berilishi mumkin. CDOS bitiruv hujjati o'quvchining CDOS o'rganish standartlarini o'zlashtirganligini va karyeraga tayyorlash dasturini tugatganligini ko'rsatadi. U IEP ga ega bo'lgan o'quvchilarga yuqori maktabdan keyin muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni rivojlantirish imkoniyatini berish uchun mo'ljallangan. Maktablar faqat CDOS ni bitirganlik hujjatini olgan o'quvchilarga 21 yoshga to'lgunga qadar qaytib, diplom olish huquqiga ega ekanliklarini yozma ravishda tasdiqlaydi.

Kansler Nizomi: NYCDOE maktablari uchun ishlab chiqilgan, o'quvchilar, oilalar, maktab xodimlari va maktab faoliyatiga

ta'sir qiluvchi siyosatlar to'plamini <https://www.schools.nyc.gov/school-life/policies-for-all/chancellors-regulations> manzilida topish mumkin.

Bolani aniqlash: Nyu-York shahri har qanday Nyu-York shahridagi maktabda o'qiydigan va nogironligi bo'lgan yoki gumon qilinayotgan har bir bolani, nogironlikning og'irligidan qat'i nazar, aniqlash, maktabga joylashtirish va baholashga majbur. Bu "Bolani aniqlash" majburiyati deb ataladi. "Bolani aniqlash" dasturi NYCPS bolaga ta'lim xizmatlarini ko'rsatishidan qat'i nazar, nogironligi bo'lgan barcha bolalarga, jumladan, uysiz bolalarga, davlat qaramog'idagi bolalarga, Nyu-York shahridagi davlat maktabiga bormaydigan bolalarga va boshqalarga nisbatan qo'llaniladi.

Sinf hajmi: Guruhda yoki sinfda ruxsat etilgan maksimal o'quvchilar soni.

Sinfdagi kuzatuv: Boshlang'ich maktabda o'quvchini qanday o'rganayotganini va qanday xatti-harakatlarni namoyon etayotganini bilish uchun kuzatish.

Klinik mutaxassis: Maktab psixologi yoki maktab ijtimoiy xodimi kabi DOE baholovchisiga nisbatan ishlatiladigan atama.

Komissar nizomi: Shtat Ta'lim Departamentining nizomlari maktab okruglari maxsus ta'limga yo'naltirish, baholash va joylashtirish jarayonida bajarishi kerak bo'lgan bosqichlarni belgilaydigan federal va shtat ta'lim qonunlariga asoslangan bo'lib, ularni <https://www.nysed.gov/special-education/section-2001-definitions> manzilida topish mumkin.

Maktabgacha maxsus ta'lim qo'mitasi (CPSE): CPSE 3 yoshdan 5 yoshgacha bo'lgan bolalar uchun maxsus ta'lim

jarayonini muvofiqlashtirish uchun mas'uldir. CPSE lar farzandlari qayerda maktabgacha ta'lim xizmatlarini olishidan qat'i nazar, o'z okruglaridagi oilalarga xizmat ko'rsatadi. Shahar bo'ylab 10 ta CPSE joylashgan. Har bir CPSE kattaroq bo'linma, Maxsus ta'lim qo'mitasi (CSE) tarkibiga kiradi. Rais CSE bo'limini, shu jumladan CPSE ni nazorat qiladi. Maktabgacha maxsus ta'lim haqida qo'shimcha ma'lumot olish uchun NYCPS ning **Maktabgacha maxsus ta'lim xizmatlari bo'yicha oilaviy qo'llanmaga** qarang.

Maxsus ta'lim qo'mitasi (CSE): Maxsus ta'lim qo'mitalari (CSE) xususiy, diniy yoki charter maktablariga boradigan yoki boshqacha tarzda DOE davlat maktabiga bormaydigan o'quvchilar uchun maxsus ta'lim xizmatlarini muvofiqlashtiradi va amalga oshiradi. CSE lar uchun aloqa ma'lumotlari **8-bo'lim: Maxsus ta'lim qo'mitasi (CSE) qo'mitalaridan yordam olish** bo'limda keltirilgan.

Maxfiylik: NYCPS o'quvchilarning maxsus ta'lim qaydlarini faqat tegishli xodimlar ko'rishini ta'minlaydigan tarzda saqlashi kerak.

Rozilik: Ba'zi hollarda, sizdan maxsus ta'lim bo'yicha yo'naltirish, baholash va joylashtirish jarayonlari paytida rozilik berishingiz so'raladi. Rozilik berish siz uchun quyidagilarni anglatadi:

- Siz rozilik berayotgan harakatlar haqida to'liq xabardor qilingansiz va
- Tushunasi va ushbu harakat uchun yozma rozilik berasiz.

Rozilik ixtiyoriydir va siz istalgan vaqtda roziligingizni bekor qilishingiz mumkin. Rozilikni bekor qilish siz rozilik berganingizdan keyin va uni bekor qilishdan oldin qilingan har qanday harakatni bekor qilmaydi.

Xizmatning uzluksizligi: NYCPS nogiron bolalarni eng kam cheklovlar qo'yilgan muhitda ta'limini qo'llab-quvvatlashga mo'ljallangan keng ko'lamli ta'lim dasturlari va xizmatlarini taklif etadi.

Qamrab olingan tillar: Bu maktabgacha yoshdagi o'quvchilar va ularning oilalari tomonidan so'zlashiladigan ingliz tilidan tashqari eng keng tarqalgan tillarni anglatadi. Hozirda NYCPS qamrab olingan to'qqizta tilni aniqladi, ular ingliz tili bilan bir qatorda maktabgacha yoshdagi o'quvchilarning 95% dan ortig'i va ularning ota-onalari tomonidan so'zlashiladigan asosiy tillardir. Bu tillar: Alban, arab, bengal, xitoy (an'anaviy va soddalashtirilgan), fransuz, gaiti kreoli, koreys, rus, ispan, ukrain, urdu va o'zbek tillari.

Ko'r-karlik: Bu o'quvchida eshitish va ko'rish qobiliyati buzilgan hollarda qo'llaniladigan nogironlik toifasi. Bu nogironliklar faqat kar yoki ko'r o'quvchilar uchun mo'ljallangan maxsus ta'lim dasturlari orqali qondirib bo'lmaydigan muhim muloqot va boshqa rivojlanish va ta'lim ehtiyojlarini keltirib chiqaradi. Qo'shimcha ma'lumot olish uchun **Nogironlik tasnifidan chiqarish** sarlavhasiga qarang, u **3-bo'lim: IEP uchrashuvi**.

Karlik: Bu nogironlik toifasi bo'lib, o'quvchi til ma'lumotlarini quloq orqali, kuchaytirgich bilan yoki kuchaytirmasdan idrok eta olmaydigan darajada og'ir eshitish qobiliyatining buzilishi bilan tavsiflanadi va bunday eshitish qobiliyatining buzilishi o'quvchining ta'lim natijalariga salbiy ta'sir qiladi. Qo'shimcha ma'lumot olish uchun **Nogironlik tasnifidan chiqarish** sarlavhasiga qarang, u **3-bo'lim: IEP uchrashuvi**.

Tasnifdan chiqarish: Maxsus ta'lim xizmatlariga ortiq muhtoj bo'lmagan

o'quvchilar IEP jamoasi tomonidan qayta baholashdan so'ng tasnifdan chiqariladi.

Tasnifdan chiqarishni qo'llab-quvvatlash xizmatlari: Maxsus ta'lim xizmatlariga ortiq muhtoj bo'lmagan o'quvchilar qayta baholashdan so'ng tasnifdan chiqariladi. Tasnifdan chiqarilgan o'quvchilar IEP ga ega bo'lmaydilar, ammo umumiy ta'limga o'tishni osonlashtirish uchun quyidagi xizmatlarni olishlari mumkin:

- O'quv jarayonida qo'llab-quvvatlash
- O'quv dasturlariga o'zgartirishlar kiritish
- Tegishli xizmatlar

O'quvchi tasnifdan chiqarilganidan keyin xizmatlar bir yilgacha davom etishi mumkin. Bundan tashqari, tasnifdan chiqarish IEP tasnifdan chiqarilgandan keyin o'quvchilarga taqdim etilishi kerak bo'lgan imtihon yengilliklarini belgilashi mumkin. 8-12-sinflarda tasnifdan chiqarilgan o'quvchilar, agar ularning eng so'nggi IEP dasturida ko'rsatilgan bo'lsa, Ijtimoiy himoya bo'yicha bitiruv variantlariga ega bo'lishlari mumkin. Bitiruv variantlari haqida ko'proq ma'lumot olish uchun **6-bo'lim: IEP ga ega bo'lgan o'quvchilar uchun bitiruv bo'limiga tashrif buyuring**.

Kechiktirilgan joylashtirish: IEP yig'ilishi davomida tavsiya etilgan maxsus ta'lim xizmatlari darhol yoki aksincha, keyingi semestr yoki o'quv yilining boshida boshlanishi kerakligi haqida muhokama o'tkazilishi mumkin. Bu "kechiktirilgan" joylashtirish deb ataladi va ota-onaning roziligini talab qiladi.

Nogironlik toifasi: Nogironlik tasnifi o'quvchining ta'lim natijalariga eng ko'p ta'sir qiladigan nogironlik turini anglatadi. 13 ta toifa mavjud. IEP jamoasi o'quvchining IEP dasturiga kiritiladigan tegishli toifani aniqlaydi.

Tegishli protsessual jarayon:

Farzandingizning FAPE dasturida ishtirok etish huquqini, shuningdek, ishtirok etish va jarayonni to'liq tushunish huquqlaringizni ta'minlash uchun qonun tomonidan qo'llaniladigan protseduralar.

Tegishli Protssesual huquq uchun

shikoyat: Xolis tinglov so'rovi deb ham ataladi, bu nogiron o'quvchini aniqlash, baholash, joylashtirish yoki unga FAPE berish bilan bog'liq har qanday masala bo'yicha ota-ona yoki maktab okrugi tomonidan berilgan yozma shikoyatdir. Bu xolis tinglov o'tkazilishiga olib kelishi mumkin. Xolis tinglov jarayoni haqida qo'shimcha ma'lumot olish uchun **8-bo'lim: Yordam olish** bo'limidagi **Xolis tinglov** sarlavhasi ostidagi ma'lumotlarni qarang.

Tegishli tartibdagi tinglov (Xolis tinglov):

Tegishli tartibdagi tinglov (yoki "Xolis tinglov") - bu NYCPS xodimi bo'lmagan xolis tinglov xodimi tomonidan olib boriladigan ma'muriy ish. Ota-onalar va maktab okrugi vajlar, guvohlar, agar mavjud bo'lsa, dalillarni taqdim etadilar. Xolis tinglov jarayoni haqida qo'shimcha ma'lumot olish uchun **8-bo'lim: Yordam olish** bo'limidagi **Xolis tinglov** sarlavhasi ostidagi ma'lumotlarni qarang.

Erta aralashuv (EI): Nyu-York shahar sog'liqni saqlash va ruhiy gigiyena departamenti (DOHMH) tomonidan boshqariladigan EI dasturi tug'ilganidan 3 yoshgacha bo'lgan nogironligi yoki rivojlanishda kechikishi bo'lgan bolalari bo'lgan oilalarni qo'llab-quvvatlaydi.

Emotsional buzilishlar: Ushbu nogironlik toifasi o'quvchi uzoq vaqt davomida quyidagi xususiyatlardan birini yoki bir nechtasini namoyon qilganda va o'quvchining ta'lim natijalariga sezilarli ta'sir ko'rsatganda qo'llaniladi:

- Intellektual, emotsional yoki salomatlik omillari bilan izohlab bo'lmaydigan ta'limdagi muammolar;
- Tengdoshlar va o'qituvchilar bilan qoniqarli munosabatlarni o'rnatish yoki saqlab qolishda muammolar;
- Oddiy sharoitlarda noto'g'ri xatti-harakatlar yoki his-tuyg'ular;
- Umumiy baxtsizlik yoki tushkunlik hissi;
- Shaxsiy yoki maktab muammolari bilan bog'liq jismoniy alomatlar yoki qo'rquvni rivojlantirish tendensiyasi.

Qo'shimcha ma'lumot olish uchun

Nogironlik tasnifidan chiqarish sarlavhasiga qarang, u **3-bo'lim: IEP uchrashuvi**.

Ingliz tilini o'rganuvchi (ELL): Ingliz tilini o'rganuvchi (ELL) (shuningdek, "Ko'p tilli o'rganuvchi" deb ham ataladi) - bu uyda ingliz tilidan boshqa tilda gaplashadigan va NYSITELL va/yoki NYSESLAT bo'yicha davlat tomonidan belgilangan ingliz tilini bilish darajasidan past ball olgan o'quvchi.

Ingliz tilini yangi til sifatida o'rganish (ENL):

Ingliz tili yangi til sifatida o'rganish dasturida o'qituvchilar o'quvchilar bilan birgalikda ingliz tilida gapirish, yozish, o'qish va tinglash ko'nikmalarini rivojlantirish ustida ishlaydilar, bunda o'quvchilarning ona tili qo'llab-quvvatlanadi. Dasturning maqsadi o'quvchilarning ingliz tili ko'nikmalarini egallashlarida ularni qo'llab-quvvatlashdir.

Baholash: O'quvchilarning ta'lim dasturini takomillashtirish uchun ularning kuchli va zaif tomonlari haqida ma'lumot to'plash jarayoni. Baholash, kuzatish va suhbatlar orqali to'plangan ma'lumotlar jamoaga bolaning hozirgi rivojlanish darajasi va ta'lim ehtiyojlarini aniqlashga yordam beradi.

Yakuniy hisobot: IEP ga ega bo'lgan o'quvchi endi maxsus ta'lim olish huquqiga

ega bo'lmaganda - (a) ular mahalliy yoki okrug qonunlari bilan tasdiqlangan diplom olganlarida yoki (b) ular endi yoshga qarab bunday huquqqa ega bo'lmaganliklari sababli (o'quvchi bu yil 21 yoshga to'lganda) - "Yakuniy hisobot" taqdim etiladi. Yakuniy hisobotda o'quvchining akademik yutuqlari va funksional imkoniyatlari haqida qisqacha ma'lumot, shuningdek, o'quvchiga yuqori maktabdan keyingi maqsadlariga erishishda qanday yordam berish bo'yicha tavsiyalar mavjud.

Uzaytirilgan o'quv yili (ESY) xizmatlari:

Uzaytirilgan o'quv yili xizmatlari iyul va avgust oylarida taqdim etiladigan maxsus ta'lim dasturlari va xizmatlari hisoblanadi. Ular yozda sezilarli darajada regressiyaning oldini olish uchun maxsus ta'limga muhtoj bo'lgan nogiron o'quvchilarga tavsiya etilishi mumkin.

IEP tomonidan ESY uchun tavsiya etilgan bolalar:

- Iyul-avgust oylarida sentabr-iyun oylaridagi kabi bir xil dastur va xizmatlarni olishlari yoki
- Iyul-avgust oylarida kamroq darajada intensiv xizmatlarni olishlari mumkin.

Agar ESY xizmatlari tavsiya etilsa, IEP iyul va avgust oylarida taqdim etiladigan dastur va xizmatlarni belgilaydi.

Bepul tegishli davlat ta'limi (FAPE):

Davlat hisobidan, jamoatchilik nazorati va ko'rsatmasi bilan va ota-onalarga bepul taqdim etiladigan maxsus ta'lim dasturlari va tegishli xizmatlar.

Funksional xulq-atvorni baholash (FBA):

O'quvchi o'zining yoki boshqalarning o'qishiga xalaqit beradigan yoki o'quvchini yoki boshqalarni zarar yetish xavfi ostida qoldiradigan qiyin xulq-atvorni namoyon qilganda, funksional xulq-atvorni baholash o'tkazilishi mumkin. Funksional xulq-atvorni

baholash quyidagilarni aniqlash uchun foydalaniladigan jarayondir:

- Xulq-atvor sabablari
- Ushbu muammoni hal qilish uchun mumkin bo'lgan aralashuvlar

Umumiy ta'lim o'quv dasturi: Barcha o'quvchilar, shu jumladan nogiron o'quvchilar ham o'zlashtirishi kutilgan bilim va ko'nikmalar to'plami.

Eshitish qobiliyatining pasayishi: Bu o'quvchining o'qishdagi natijalariga salbiy ta'sir ko'rsatadigan eshitish qobiliyatining yomonlashuvi bilan tavsiflangan nogironlik toifasi, ammo karlik tasnifiga kirmaydi. Eshitish qobiliyatini yo'qotishning bu turi doimiy yoki o'zgaruvchan bo'lishi mumkin. Qo'shimcha ma'lumot olish uchun **Nogironlik tasnifidan chiqarish** sarlavhasiga qarang, u **3-bo'lim: IEP uchrashuvi**.

Salomatlik xizmatlari: O'qish kuni davomida hamshira yoki tibbiyot paraprofessionali yordamga muhtoj bo'lgan tibbiy ehtiyojlari bo'lgan o'quvchilarga ko'rsatiladigan tegishli xizmat turi. Bu xizmatlarga misollar sifatida ovqatlanish, harakatlanish, so'rish yoki kateterizatsiya kiradi.

Yuqori maktab diplomi: Yuqori maktabni tugatish uchun zarur bo'lgan kurslar va imtihonlarni muvaffaqiyatli tugatgan o'quvchiga berilgan sertifikat.

Uy ta'limi: Uy ta'limi - bu tibbiy yoki psixologik sabablarga ko'ra maktabga bora olmaydigan nogiron o'quvchilarga ko'rsatiladigan ta'lim xizmati.

Uydagi muloqot tilini aniqlash bo'yicha so'rovnoma (HLIS): O'quvchining uyida ingliz tilidan boshqa tilda gaplashilishini aniqlash uchun ota-onalarda o'tkaziladigan so'rovnoma.

Kasalxonada ta'lim: Kasalxonada ta'lim - bu maktabga borishga to'sqinlik qiladigan salomatlik holati tufayli kasalxonaga yotqizilgan o'quvchilarga vaqtinchalik asosda ko'rsatiladigan ta'lim xizmati.

Xolis tinglov: Xolis tinglov - bu NYCPS xodimi bo'lmagan xolis tinglov xodimi tomonidan olib boriladigan ma'muriy ish. Ota-onalar va maktab okrugi vajlar, guvohlar, agar mavjud bo'lsa, dalillarni taqdim etadilar. Xolis tinglov jarayoni haqida qo'shimcha ma'lumot olish uchun **8-bo'lim: Yordam olish** bo'limidagi **Xolis tinglov** sarlavhasi ostidagi ma'lumotlarni qarang.

Mustaqil baholash: Ota-ona NYCPS tomonidan o'tkazilgan baholashga rozi bo'lmasa, DOE hisobidan mustaqil baholashni so'rashi mumkin. So'rov o'quvchining IEP jamoasiga yozma ravishda topshirilishi kerak. NYCPS mustaqil baholash uchun pul to'lashga rozi bo'ladi yoki NYCPS tomonidan o'tkazilgan baholashning maqsadga muvofiqligini ko'rsatish uchun belgilangan tartibda shikoyat kiritadi.

Ota-ona baholash uchun o'zi to'lashi yoki uni sug'urtasi orqali olishi mumkin. Agar siz mustaqil baholash natijalarini olgan bo'lsangiz va ularni farzandingizning IEP jamoasi tomonidan ko'rib chiqilishini istasangiz, ularni IEP yig'ilishidan oldin DOE xodimlariga taqdim etishingiz kerak.

Individuallashtirilgan ta'lim dasturi (IEP): IEP bolaning maxsus ta'lim xizmatlariga bo'lgan huquqini hujjatlashtiradi va bolaning noyob ehtiyojlarini qondiradigan maxsus ta'lim dasturlari va xizmatlarini taqdim etish rejasini rasmiylashtiradi. Unda bola va ushbu ehtiyojlarni qondirish uchun mo'ljallangan ta'lim dasturi haqida aniq ma'lumotlar mavjud, jumladan:

- Bolaning maktabdagi hozirgi rivojlanishi va/yoki o'sishi va o'quv yili davomida erishish mumkin bo'lgan maqsadlar;
- Maxsus ta'lim dasturi va unga tegishli xizmatlar (shu jumladan, maslahat va nutq, kasbiy yoki fizioterapiya), paraprofessional yordam, yordamchi texnologiyalar, xulq-atvor aralashuvlari va modifikatsiyalar;
- Iloji boricha nogironligi bo'lmagan bolalar bilan o'qish;
- Xizmatlar qachon boshlanishi, ular qanchalik tez-tez taqdim etilishi, qayerda va qancha muddatga taqdim etilishi; va
- Bolaning rivojlanishini baholash usullari;

Individuallashtirilgan ta'lim dasturi (IEP) jamoasi: IEP jamoasi - bu sizning farzandingiz nogironligi bor-yo'qligini va maxsus ta'lim xizmatlariga muhtojligini, agar shunday bo'lsa, qanday xizmatlarga ehtiyoj borligini aniqlash uchun ma'lumot almashadigan va birgalikda ishlaydigan xodimlar guruhi. Siz IEP jamoasining muhim a'zosi hisoblanasiz. Agar IEP jamoasi baholash(lar) natijalariga asoslanib, farzandingiz nogironligini va maxsus ta'lim xizmatlariga ehtiyoj borligini aniqlasa, yig'ilishda IEP ishlab chiqiladi. IEP jamoasi quyidagilarni o'z ichiga olishi mumkin, ammo bular bilan cheklanmaydi:

- umumiy ta'lim o'qituvchisi;
- maxsus ta'lim o'qituvchisi;
- maktab psixologi;
- ijtimoiy xodim;
- okrug vakili;
- siz, ya'ni ota-ona va
- farzandingiz.

Individuallashtirilgan ta'lim xizmatlari dasturi (IESP): Agar farzandingiz Nyu-York shahridagi xususiy yoki diniy maktabda o'qisa yoki o'qishni rejalashtirsa va IEP jamoasi farzandingiz maxsus ta'lim olish huquqiga ega ekanligini aniqlasa, IEP

jamoasi IEP o'rniga Individuallashtirilgan ta'lim xizmatlari dasturini (IESP) ishlab chiqadi. IESP farzandingiz xususiy yoki diniy maktabda o'qiyotgan paytda taqdim etiladigan maxsus ta'lim xizmatlari va/yoki tegishli xizmatlarni tavsiflaydi.

Nogironligi bo'lgan shaxslarning ta'limi to'g'risidagi qonun (IDEA): IDEA nogironligi bo'lgan o'quvchilarga 3 yoshdan boshlab va o'quvchi 21 yoshga to'lgan yoki yuqori maktab diplomini olgan o'quv yilining oxirigacha davom etadigan eng kam cheklovlariga ega sharoitda FAPE olish huquqini beruvchi federal qonundir.

Dastlabki yo'naltirish: Dastlabki yo'naltirish - bu o'quvchining nogironligi bor-yo'qligini va maxsus ta'lim xizmatlariga muhtojligini aniqlash uchun maxsus ta'limni baholash jarayonini boshlaydigan so'rov. Dastlabki yo'naltirish o'quvchining ota-onasi, DOE direktori yoki o'quvchining CSE qo'mitasi raisi tomonidan amalga oshirilishi mumkin. Dastlabki yo'naltirish uchun ota-ona o'quvchi o'qiyotgan DOE ga yoki CSE ga baholash uchun yozma so'rov yuborishi kerak.

Intellektual imkoniyati cheklanganlik: Bu intellektual faoliyatning o'rtacha darajadan ancha pastligi va moslashuvchan xatti-harakatlardagi nuqson bilan tavsiflangan nogironlik toifasi. Qo'shimcha ma'lumot olish uchun **Nogironlik tasnifidan chiqarish** sarlavhasiga qarang, u **3-bo'lim: IEP uchrashuvi**.

Tarjimon: Ota-ona bilan yuzma-yuz yoki telefon orqali suhbatlar paytida va/ yoki bolaning ahvolini baholash paytida ingliz tilida emas, balki ota-ona yoki bola afzal ko'rgan tilda og'zaki muloqot qiladigan shaxs.

O'rganishdagi nuqsonlar: Bu tilni (og'zaki yoki yozma) tushunish yoki undan foydalanish bilan bog'liq bir yoki bir nechta asosiy psixologik jarayonlardagi buzilish bilan tavsiflangan nogironlik toifasi. Bunga tinglash, fikrlash, gapirish, o'qish, sehrlash yoki matematik hisob-kitoblarni bajarish qobiliyatining nomukammalligi kiradi. Qo'shimcha ma'lumot olish uchun **Nogironlik tasnifidan chiqarish** sarlavhasiga qarang, u **3-bo'lim: IEP uchrashuvi**.

Eng kam cheklovchi muhit (LRE): IEP jamoasi nogiron o'quvchiga eng kam cheklovlar qo'yilgan muhitda FAPE olish imkonini beruvchi maxsus ta'lim xizmatlarini tavsiya qiladi. Bu shuni anglatadiki, farzandingiz nogiron bo'lmagan tengdoshlari bilan iloji boricha ko'proq birga ta'lim oladi. Nogiron o'quvchilarni maxsus sinflarga, alohida maktablarga joylashtirish yoki umumiy ta'lim muhitidan boshqa tarzda chetlashtirish faqat nogironlikning tabiati yoki og'irligi bilan bog'liq holda qo'shimcha yordam va xizmatlardan foydalangan holda ham ta'limni qoniqarli darajada ta'minlab bo'lmaydigan holatlarda amalga oshiriladi. Shunday qilib, har bir bola uchun eng kam cheklovlar qo'yiladigan muhit individualdir.

Cheklangan harakatchanlik: Cheklangan harakatchanlikka ega o'quvchi - bu maktab muhitida harakatlanish uchun nogironlar aravachasi, yurish moslamasi, qo'ltiq tayoq yoki xassa kabi harakatga yordamb beruvchi vositasidan foydalanadigan yoki maktab muhitida qiyinchilik bilan harakatlanadigan va/yoki tengdoshlariga qaraganda mushaklarining zaifligi, chidamlilikning yo'qligi yoki boshqa biron bir sababga ko'ra sekinroq harakatlanadigan har qanday o'quvchi. Bino dizayni to'siqlar yaratishi mumkin bo'lgan jismoniy va emotsional jihatdan o'ziga xos harakat nuqsonlari bo'lgan o'quvchilarga qonun bilan ruxsat

etilgan darajada dasturlardan foydalanish imkoniyati berilishi kerak.

Mahalliy diplom: Mahalliy diplom - bu ijtimoiy himoya dasturida qatnashish huquqiga ega bo'lgan va Ilg'or Regentlar diplomi yoki Regentlar darajasi talablariga javob bermaydigan yoki ulardan oshmaydigan o'quvchilar uchun mavjud bo'lgan yuqori maktab diplomi varianti. Ijtimoiy himoya tizimi nogiron o'quvchilarga yuqori maktab diplomini olishda yordam berish uchun qo'shimcha moslashuvchan variantlarni taklif etadi. Agar o'quvchi ijtimoiy himoya tizimidan foydalansa, u mahalliy diplom oladi. Bitiruv variantlari haqida ko'proq ma'lumot olish uchun **6-bo'lim: IEP ga ega bo'lgan o'quvchilar uchun bitiruv bo'limiga tashrif buyuring.**

Boshqaruv ehtiyojlari: IEP o'quvchining boshqaruv ehtiyojlarini aniqlaydi, jumladan, o'quvchining o'qitishdan foyda olishi uchun zarur bo'lgan atrof-muhit, inson resurslari yoki moddiy resurslardan foydalanishdagi o'zgartirishlarning turi va darajasi.

Holatlarni aniqlashni ko'rib chiqish (MDR): Holatlarni aniqlashni ko'rib chiqish (MDR) ota-onalar va maktab jamoasi a'zolari o'rtasidagi uchrashuvdir. U nogiron o'quvchi joylashuvining intizomiy o'zgarishi tufayli choralar ko'rilganida o'tkaziladi. Joylashuvning intizomiy o'zgarishi o'quvchi direktor, direktorning faoliyati to'xtatilgani va/yoki o'qituvchining ishdan bo'shatilishi tufayli joriy ta'lim dasturidan chetlashtirilganda sodir bo'ladi:

- ketma-ket 10 kundan ortiq o'quv kuniga; yoki
- doimiy ravishda chetlatish natijasida o'quv yili davomida 10 kundan ortiq o'quv kuniga.

MDR o'quvchining nogironligi, chetlashtirishga olib kelgan xatti-harakatlar va bu xatti-harakatlar o'quvchining nogironligi bilan bog'liqligi yoki o'quvchining IEP ga rioya qilmasligi bilan bog'liqligi bo'yicha muhokamani o'z ichiga oladi.

Mediatsiya: Mediatsiya - bu odamlarga rasmiy sud jarayonlarisiz nizolarni hal qilish imkonini beruvchi maxfiy, ixtiyoriy jarayon. Xolis mediator har bir shaxsga yoki odamlar guruhiga yordam beradi:

- o'z qarashlari va pozitsiyalarini ifoda etishga va
- boshqa shaxslarning qarashlari va pozitsiyalarini tushunishga

Mediatorlar odamlarga muammolarni muhokama qilish va kelishuvga erishishda yordam beradi. Ularning vazifasi yechimlarni tavsiya qilish yoki yon olish emas.

Mediatsiyada, agar hamma kelishuvga erishsa, u majburiy kelishuv hisoblanadi. Bu shuni anglatadiki, uning ustidan shikoyat kiritish mumkin emas.

Tibbiy ko'rik: Shifokorning o'quvchining jismoniy va tibbiy holati haqidagi xulosasi, bu IEP yig'ilishida hisobga olinadi.

O'zgartirishlar: O'quv rejasining mazmuni va/yoki sinf darajasiga o'zgartirishlar kiritiladi. Yengillashtirish formatlari yoki protseduralari bo'yicha o'zgarishlar bo'lsa-da, o'zgartirishlar o'qitiladigan materialning qiyinchilik darajasiga va/yoki hajmiga ta'sir qiladi. O'qituvchi tomonidan o'qitiladigan barcha materiallarni tushuna olmaydigan nogiron o'quvchilar uchun o'zgartirishlar kiritiladi. Masalan, topshiriqlar soni kamaytirilishi yoki ular faqat asosiy fikrlarni o'z ichiga olgan holda sezilarli darajada o'zgartirilishi mumkin.

Ko'p tilli o'quvchi: Ko'p tilli o'quvchi, shuningdek, ingliz tilini o'rganuvchi (ELL) deb

ham ataladi, bu uyda ingliz tilidan boshqa tilda gapiradigan va NYSITELL va/yoki NYSESLAT da davlat tomonidan belgilangan ingliz tilini bilish darajasidan past ball olgan o'quvchidir.

Bir nechta turdagi nogironlik: Bu nogironlik tasnifi intellektual imkoniyati cheklanganlik va ko'rlik, intellektual imkoniyati cheklanganlik va karlik hamda boshqa bir nechta nogironligi bo'lgan o'quvchilar uchun ishlatiladi. Bu kombinatsiya ushbu nogironlikning faqat bittasi uchun maxsus ta'lim dasturi bilan qondirilmaydigan ta'lim ehtiyojlarini yaratadi. Bu atama kar-ko'rlikni o'z ichiga olmaydi. Qo'shimcha ma'lumot olish uchun **Nogironlik tasnifidan chiqarish** sarlavhasiga qarang, u **3-bo'lim: IEP uchrashuvi**.

Nyu-York shtati ingliz tili ikkinchi til sifatini o'zlashtirishni baholash testi (NYSESLAT): NYSESLAT ingliz tilini o'rganuvchilar/ko'p tilli o'rganuvchilar (ELL/MLL) tomonidan bolalar bog'chasidan 12-sinfgacha topshiriladi. Ular NYSESLAT natijalari ingliz tilini bilish darajasiga erishganliklarini va endi qo'shimcha yordamga muhtoj emasliklarini ko'rsatmaguncha ESL va ikki tilli xizmatlardan foydalanishda davom etadilar.

Ingliz tilini o'rganuvchilar uchun Nyu-York shtati identifikatsiya imtihoni (NYSITELL): O'quvchining ingliz tilini bilish darajasini va ikki tilli/ENL xizmatlarga bo'lgan ehtiyojini aniqlash uchun o'tkaziladigan imtihon.

Nyu-York shtati tomonidan tasdiqlangan nodavlat maktab: Bular maxsus ta'lim dasturlarini taqdim etadigan va Nyu-York shtati tomonidan tasdiqlangan xususiy maktablardir.

Nogiron bo'lmagan o'quvchi: Nogiron deb tasniflanmagan va maxsus ta'lim xizmatlarini olmaydigan o'quvchi.

Yo'lnaltirish haqida bildirishnoma: Maxsus ta'lim xizmatlariga yo'naltirilgandan keyin besh kundan kechiktirmay ota-onalarga yuboriladigan xat.

Kasbiy terapiya: Kasbiy terapiya - bu bolalarga maktabda moslashuvchan va funksional ko'nikmalarni saqlab qolish, yaxshilash yoki tiklashga yordam berish uchun mo'ljallangan tegishli xizmatdir.

Orientatsiya va harakat xizmatlari: Ushbu xizmatlar o'quvchilarga maktab muhitida xavfsiz harakatlanishni o'rgatadi. Ushbu xizmatlar o'quvchiga qayerda ekanliklarini, qayerga borishni xohlashlarini va u yerga qanday qilib xavfsiz borishni tushunishlariga yordam beradi. Ko'rish qobiliyati zaif o'quvchilarga orientatsiya va harakat xizmatlari ko'rsatiladi.

Ortopedik nogironlik: Bu o'quvchining o'qishdagi natijalariga salbiy ta'sir ko'rsatadigan jiddiy jismoniy nogironligi bo'lgan hollarda qo'llaniladigan nogironlik toifasi. Ushbu atama quyidagi sabablarga ko'ra yuzaga keladigan nogironlikni o'z ichiga oladi:

- Tug'ma anomaliyalar (maymoqlik, oyoq yoki qo'lning yo'qligi va boshqalar).
- Kasalliklar (poliomielit, suyak tuberkulyozi va boshqalar)
- Boshqa sabablar (miya falaji, amputatsiyalar, sinishlar yoki kontrakturaga olib keladigan uyushlar)

Qo'shimcha ma'lumot olish uchun **Nogironlik tasnifidan chiqarish** sarlavhasiga qarang, u **3-bo'lim: IEP uchrashuvi**.

Parapaprofiya: Parapaprofiya muayyan o'quvchi, bir guruh o'quvchilarni yoki butun sinfni qo'llab-quvvatlaydi.

- IEP tomonidan individual o'quvchi yoki o'quvchilar guruhi uchun tavsiya etilgan parapaprofiya "IEP tomonidan tayinlangan paraprofessional" deb ataladi.
- Butun sinfga xizmat ko'rsatuvchi paraprofessional "sinf paraprofessional" deb ataladi.
- Tavsiya etilgan ikkita ta'lim tilini biladigan va ikki tilli sinfga joylashtirilishni kutayotgan o'quvchilarga xizmat ko'rsatadigan paraprofessional "muqobil joylashtirish paraprofessional" deb ataladi.

IEP tomonidan tayinlangan paraprofessional quyidagi funksiyalardan birini bajarishi mumkin:

- Xulq-atvorni qo'llab-quvvatlash
- Salomatlikni saqlash
- Hojatxonadan foydalanish
- Orientatsiya va harakat

Ota-ona-a'zo: Ota-ona-a'zo - bu Nyu-York shahrida yoki qo'shni maktab okrugida IEP yig'ilishlarida ishtirok etishi mumkin bo'lgan nogiron bolaning ota-onasi. Ota-onalar 72 soat oldin ogohlantirish bilan IEP yig'ilishida ota-ona-a'zoning ishtirok etishini (yozma ravishda) so'rash huquqiga ega.

Kechiktirish: Ota-ona yoki NYCPS xolis tinglovni talab qilganda, bola barcha tegishli jarayonlar tugagunga qadar "oxirgi joylashtirilgan joyida" qolish huquqiga ega. Bu joylashuv kechiktirish deb ataladi. Xolis tinglov jarayoni haqida qo'shimcha ma'lumot olish uchun **8-bo'lim: Yordam olish** bo'limidagi **Xolis tinglov** sarlavhasi ostidagi ma'lumotlarni qarang.

Ota-ona munosabatlaridagi shaxs: Muayyan holatlarda, ota-onadan boshqa shaxs ota-ona munosabatlarida ishtirok

etishi mumkin. Ota-ona munosabatlaridagi shaxs maxsus ta'lim jarayoni davomida IEP jamoasining a'zosi hisoblanadi. Agar biologik ota-onalar istalgan vaqtda o'quvchining hayotiga qaytib, ota-onalik majburiyatlarini o'z zimmlariga olsalar, IEP jamoasi ularni qaror qabul qilish jarayoniga kiritadi va ota-onaning qaytishidan oldin mavjud bo'lgan boshqa ota-ona munosabatlarini endi tan olmaydi.

Afzal ko'rilgan til: Bu ota-ona o'zini eng qulay his qiladigan til. Bu odatda uyda gaplashiladigan til bo'lishi yoki bo'lmasligi mumkin.

Dastlabki yozma bildirishnoma: Bu NYCPS tomonidan ota-onalarga taqdim etilgan bildirishnoma. Ushbu bildirishnoma ota-onalarga NYCPS o'quvchini aniqlash, baholash va/yoki maktabga joylashtirish jarayonini boshlash yoki o'zgartirishni taklif qilayotgani haqida xabar beradi.

Psixiatrik baholash: Bu jiddiy emotsional va/yoki xulq-atvor muammolari maktab faoliyatiga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan hollarda psixiatr tomonidan o'tkaziladigan ixtisoslashtirilgan baholashdir.

Psixologik baholash: Litsenziyaga ega psixolog tomonidan o'quvchining o'qishdagi umumiy kuchli va zaif tomonlarini hamda ularning boshqa bolalar va kattalar bilan qanday munosabatda bo'lishini aniqlash uchun o'tkaziladigan baholash.

Tavsiya: Maxsus ta'limni qo'llab-quvvatlash va xizmatlar bo'yicha qarorlar IEP yig'ilishida qabul qilinadi.

Qayta baholash: Maxsus ta'lim xizmatlaridan allaqachon foydalanayotgan nogiron o'quvchi uchun o'tkaziladigan baholash. Qayta baholashlar kamida uch yilda bir marta va talabga binoan o'tkaziladi.

Qayta baholash uchun so'rov o'quvchining ota-onasi, o'qituvchisi yoki maktab okrugi tomonidan berilishi mumkin. Maktab va ota-ona boshqacha kelishuvga erishmagan bo'lsa, qayta baholashlar yiliga ko'pi bilan bir marta o'tkazilishi mumkin.

Yo'naltirish: Dastlabki yo'naltirish o'quvchining nogironligi borligini va maxsus ta'lim xizmatlariga muhtojligini aniqlash jarayonining boshlanishidir. Yo'naltirish faqat maktab direktori, CSE raisi yoki ota-ona tomonidan amalga oshirilishi mumkin.

Regent diplomi: Nyu-York shtatida uch xil diplom mavjud: Mahalliy diplom, Regent diplomi va Ilg'or Regent diplomi. Regent diplomi maxsus imtihonlar va kreditlarni talab qiladi. Bitiruv variantlari haqida ko'proq ma'lumot olish uchun **6-bo'lim: IEP ga ega bo'lgan o'quvchilar uchun bitiruv bo'limiga tashrif buyuring.**

Tegishli xizmatlar: Tegishli xizmatlar - bu nogiron o'quvchiga mazmunli ta'lim imtiyozlariga erishishda yordam berish uchun zarur bo'lishi mumkin bo'lgan xizmatlar. Ular maslahat, kasbiy terapiya, fizioterapiya, nutq terapiyasi, orientatsiya va harakat xizmatlari va boshqa qo'llab-quvvatlash xizmatlarini o'z ichiga olishi mumkin.

Tegishli xizmatlarga ruxsatnoma (RSA): RSA - bu ota-onalarga DOE hisobidan ma'lum tegishli xizmatlarni taqdim etuvchi DOE xodimi bo'lmagan provayderdan xizmatlar olish imkonini beruvchi xat. Agar NYCPS o'z vaqtida tegishli xizmat ko'rsatuvchi provayderni aniqlamasa, u ota-onaga beriladi.

Talab qilingan ko'rib chiqish: Ota-onaning iltimosiga binoan, bolaning IEP dasturini ko'rib chiqish va uning ehtiyojlarini qondirishda davom etishini aniqlash uchun IEP yig'ilishi o'tkazilishi mumkin.

Aralashuvga javob (RtI): Aralashuvga javob - bu maktablar tomonidan o'qitish usullari va qo'llab-quvvatlash darajalarini o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashtirish uchun qo'llaniladigan yondashuv.

Qaror qabul qilish bo'yicha yig'ilish: Ota-ona belgilangan tartibdagi shikoyatni (shuningdek, "xolis tinglov so'rovi" deb ham ataladi) topshirgandan so'ng, NYCPS vakillari va ota-ona shikoyat bilan bog'liq muammolarni hal qilishning mumkin bo'lgan yo'lini muhokama qilish uchun uchrashadilar. Bu yig'ilish "qaror qabul qilish bo'yicha yig'ilish" deb ataladi. Xolis tinglov jarayoni haqida qo'shimcha ma'lumot olish uchun **8-bo'lim: Yordam olish** bo'limidagi **Xolis tinglov** sarlavhasi ostidagi ma'lumotlarng qarang.

Ijtimoiy himoya tizimi: Ijtimoiy himoya tizimi nogiron o'quvchilarga muqobil imtihon talablarini bajarish orqali mahalliy diplom olish imkonini beradi. Ushbu imkoniyat IEP ga ega bo'lgan o'quvchilar, ijtimoiy himoyadan foydalanish huquqini belgilaydigan 504 rejasiga ega o'quvchilar va 8-12-sinflarda tasnifdan chiqarilgan, ammo eng so'nggi IEP ijtimoiy himoyadan foydalanish huquqini ko'rsatgan nogiron o'quvchilar uchun mavjud. Bitiruv variantlari haqida ko'proq ma'lumot olish uchun **6-bo'lim: IEP ga ega bo'lgan o'quvchilar uchun bitiruv bo'limiga tashrif buyuring.**

Qisqa muddatli maqsadlar yoki bosqichlar: Qisqa muddatli maqsadlar - bu yillik maqsadga erishish uchun o'zlashtirilishi kerak bo'lgan oraliq bosqichlar. Bosqichlar - bu o'quvchi ko'rsatadigan va yillik maqsadga olib boradigan asosiy qadamlar. Qisqa muddatli maqsadlar yoki bosqichlar muqobil baholashda ishtirok etayotgan har qanday maktab yoshidagi o'quvchi uchun IEP ga yozib olinadi va kiritiladi.

Ko'nikmalar va yutuqlar sertifikati (SACC): Ushbu diplom bo'lmagan sertifikat muqobil baholashda ishtirok etuvchi va bolalar bog'chasidan tashqari kamida 12 yil maktabda o'qigan IEP ga ega bo'lgan o'quvchilar uchun mavjud. Unga o'quvchining akademik sohalardagi ko'nikmalari, kuchli tomonlari va mustaqillik darajasi, karyera rivojlanishi va yuqori maktabdan keyin hayot, ta'lim va ish uchun zarur bo'lgan asosiy ko'nikmalari to'g'risidagi hujjatlar ilova qilinishi kerak.

Maktabni tugatganining yagona dalili sifatida SACC sertifikatini olgan o'quvchi Regent diplomi yoki Mahalliy diplomni olgunga qadar yoki 21 yoshga to'ladigan o'quv yilining oxirigacha maktabda qolish huquqiga ega. Bitiruv variantlari haqida ko'proq ma'lumot olish uchun **6-bo'lim: IEP ga ega bo'lgan o'quvchilar uchun bitiruv bo'limiga tashrif buyuring.**

Ijtimoiy tarix: Ijtimoiy tarix ota-onalar bilan o'quvchining sog'lig'i, oilasi va maktab tarixi, jumladan, ijtimoiy munosabatlari haqida suhbatdir. Bu suhbat o'quvchini baholashning bir qismi bo'lib, odatda maktab ijtimoiy xodimi tomonidan olib boriladi.

Maxsus sinf: Maxsus sinfdagi barcha o'quvchilar umumiy ta'lim sinfida qondirib bo'lmaydigan ehtiyojlarni aniqlaydigan IEP ga ega. Maxsus ishlab chiqilgan darslarni maxsus ta'lim o'qituvchilari o'tadi.

Maxsus ishlab chiqilgan dars: Maxsus ishlab chiqilgan dars bolaning nogironligining noyob ehtiyojlarini qondirish uchun kontentni, metodologiyani (o'qitishga pedagogik yondashuvlarni) yoki o'qitishni tashkil qilishni moslashtirishni o'z ichiga oladi. Maxsus ishlab chiqilgan darsning maqsadi o'quvchining umumiy o'quv dasturidan foydalanishini va barcha o'quvchilarga tegishli bo'lgan maktab

okrugining ta'lim standartlariga javob berishini ta'minlashdir.

Nutq yoki til buzilishi: Bu o'quvchining akademik ko'rsatkichlariga salbiy ta'sir ko'rsatadigan duduqlanish, artikulyatsiya buzilishi, nutq buzilishi yoki ovoz buzilishi kabi muloqot buzilishlari bilan tavsiflangan nogironlik toifasidir. Qo'shimcha ma'lumot olish uchun **Nogironlik tasnifidan chiqarish** sarlavhasiga qarang, u **3-bo'lim: IEP uchrashuvi.**

Nutq-til terapiyasi: Nutq-til terapiyasi - bu maktab muhitidagi akademik va ijtimoiy vaziyatlarda bolaning tinglash, gapirish, o'qish va yozish ko'nikmalarini yaxshilashga yordam beradigan, bolaning muloqot ko'nikmalarini yaxshilashga qaratilgan tegishli xizmat.

O'tish: IEPga ega bo'lgan o'quvchilar uchun "o'tish" yuqori maktabdan keyingi hayotni rejalashtirishni anglatadi. O'quvchi 14 yoshga to'lgandan boshlab, IEP jamoasi har bir IEP yig'ilishida o'quvchi bitirgunga qadar yoki 21 yoshga to'ladigan o'quv yilining oxirigacha uning maqsadlari, o'tish ehtiyojlari va o'tish faoliyatini muhokama qiladi. O'tish o'quvchilarning ta'lim, ish bilan ta'minlanish va mustaqil hayot kabi turli sharoitlarda akademik va funksional yutuqlarini yaxshilashga qaratilgan. Bu jarayon o'quvchiga yo'naltirilgan. U har bir o'quvchining o'ziga xos kuchli tomonlari, ehtiyojlari va xohishlarini hisobga oladi. O'tish haqida ko'proq ma'lumot olish uchun **7-bo'lim: Yuqori maktabdan keyingi hayot yoki O'tishni rejalashtirish bo'yicha oilaviy qo'llanma** bo'limiga qarang.

Yozma tarjimon: Yozma hujjatlar/ baholarni bir tildan boshqa tilga tarjima qiladigan shaxs.

Travmatik miya shikastlanishi: Bu jismoniy kuch yoki ayrim tibbiy holatlar, masalan, insult, ensefalit, anevrizma, kislorod tanqisligi yoki miya shishi natijasida kelib chiqqan travmatik miya jarohati bo'lgan o'quvchiga nisbatan qo'llaniladigan nogironlik tasnifi bo'lib, akademik samaradorlikka salbiy ta'sir qiladi. Bu atama tug'ilish jarohatlari yoki tug'ilish bilan bog'liq travmalarni o'z ichiga olmaydi. Qo'shimcha ma'lumot olish uchun **Nogironlik tasnifidan chiqarish** sarlavhasiga qarang, u **3-bo'lim: IEP uchrashuvi**.

Sayohat treningi: Sayohat treningi xizmatlari qisqa muddatli, keng qamrovli va maxsus mo'ljallangan ta'lim bo'lib, u ko'r va ko'rishda nuqsoni bo'lgan yuqori maktab o'quvchilariga uydan ma'lum bir manzilga (odatda maktab yoki ish) borish vaqtida jamoat transporti va infratuzilmada xavfsiz va mustaqil harakatlanishni o'rgatadi. 14 yosh va undan katta yoshdagi o'quvchilar sayohat treningi xizmatlaridan foydalanishlari mumkin.

O'n ikki oylik o'quv yili xizmatlari: "Kengaytirilgan o'quv yili" (ESY) xizmatlari bo'limiga qarang.

Ko'rish qobiliyatining buzilishi: Bu o'quvchida ko'rish qobiliyatining buzilishi bo'lganida, hatto korreksiya bilan ham, uning o'quv natijalariga salbiy ta'sir ko'rsatganda qo'llaniladigan nogironlik toifasi. Bu atama qisman ko'rish va to'liq ko'rlikni o'z ichiga oladi. Qo'shimcha ma'lumot olish uchun **Nogironlik tasnifidan chiqarish** sarlavhasiga qarang, u **3-bo'lim: IEP uchrashuvi**.

Kasbiy baholash: Kasbiy baholash o'quvchi, oila va maktabga o'quvchining yuqori maktabga, bitiruvga va voyaga yetishga tayyorgarlik ko'rish jarayonida uning ehtiyojlari, qiziqishlari va intilishlari haqida muhokama boshlashga yordam beradi. Dastlab, ular 12 yosh va undan katta bo'lgan (yoki baholash o'tkaziladigan kalendar yilining oxiriga kelib 12 yoshga to'ladigan) barcha nogiron o'quvchilar uchun amalga oshirilishi kerak. 1-darajali kasbiy baholashlar maktab qaydlarini ko'rib chiqish, o'qituvchilarni baholash va kasbiy ko'nikmalar, qobiliyatlar va qiziqishlarni aniqlash uchun ota-onalar va o'quvchilar bilan suhbatlarni o'z ichiga oladi. O'tish haqida ko'proq ma'lumot olish uchun **7-bo'lim: Yuqori maktabdan keyingi hayot yoki O'tishni rejalashtirish bo'yicha oilaviy qo'llanma** bo'limiga qarang.

Maxsus ta'lim xizmatlari bo'yicha oilaviy qo'llanma

MAKTAB YOSHIDAGI BOLALAR UCHUN

Qo'shimcha ma'lumot uchun 718-935-2007 raqamiga qo'ng'iroq qiling
yoki www.schools.nyc.gov/specialeducation sahifasiga tashrif buyuring

